Dagbok. Mårbacka III

Bokutgåva

Albert Bonniers förlag, Stockholm 1932.

Mina två kusiner

ELIN OCH ALLAN AFZELIUS

tillägnas dessa dagboksblad

I tacksam erinran om den lyckliga och för min utveckling betydelsefulla tid, som jag tillbringade i deras hem.

DAGBOKENS FÖRFATTARINNA

RESDAGEN

Måndagen den 20 Januari 1873.

På tåget mellan Kil och Laxå.

Tänk, att Elin Laurell gav mig en dagbok i julklapp! Den är så utmärkt vacker med vita pärmar och blå rygg och guldsnitt i kanten, så att det är nästan synd att skriva i den. Men Elin sa, att det var det visst inte, utan jag skulle vänja mig vid att teckna opp vad som hände mig dag för dag, för det skulle jag sedan ha glädje och nytta av, så länge jag levde.

I alla fall tror jag inte, att jag skulle ha kommit mig för att skriva dagbok hemma på Mårbacka, för där händer ingenting så här på vintern, utan den ena dagen är alldeles lik den andra. Men när det nu passade sig så bra, att jag skulle fara till Stockholm, så har jag stoppat in boken i min väska och tagit den med på resan.

Det skakar nog vådligt här på tåget, och det är kallt om fingrarna, men det gör inte så mycket. Det värsta är, att jag inte vet vad man brukar skriva i en dagbok.

Det var ju inte så länge, sedan jag läste Presidentens döttrar av Fredrika Bremer, och den är nästan som en dagbok ifrån början till slut, men inte vill jag skriva så där lärt och förståndigt. Jag tror inte heller, att det är en riktig dagbok. Jag menar en sådan, som folk skriver, när ingen annan än de själva och någon riktigt god vän ska läsa den.

Om det vore Fredrika Bremer, som sutte här i kupéhörnet med blyertspenna och bok, vad skulle hon då skriva om? Jo, först skulle hon väl tala om hur det var i morse, då Daniel och jag reste hemifrån. Men då bleve det allt en bra sorglig början.

Det är ju sant förstås, att Elin Laurell säger, att om en vill bli författarinna, så får en lov att vara tacksam och glad för allt, som händer en. En får vara nöjd, också om en skulle råka ut för sådant, som är tråkigt och svårt, för annars skulle en inte längre fram kunna beskriva hur det känns att vara olycklig.

Därför borde jag kanske skriva opp just det där, som Barnmaja talade om för mig i morse, strax innan jag for till Stockholm. Det kan ju hända, att jag får nytta av det, när jag blir så gammal, att jag kan författa

romaner.

Annars var det bra synd, därför att hela tiden förut hade jag varit så lycklig över att jag skulle få resa. Jag hade ju haft det så utmärkt bra i Stockholm för fem år sedan hos moster och morbror och blivit så frisk av att gymnastisera. Jag var också glad att få sällskap med Daniel, när han skulle fara tillbaka till Uppsala efter jul. Vi hade samma väg ända till Stockholm, och Daniel är så snäll, och jag håller så mycket av honom.

Det var ganska ruskigt att stiga opp klockan tre i morse, men det var vi tvungna till, om vi ville hinna fram till Kils station, innan Stockholmståget gick. Alla människor, utom pappa förstås, var uppstigna för att säga adjö till Daniel och mig, och jag tyckte, att de såg så ledsna ut, där de satt kring kaffebordet, men det berodde kanske på att de var sömniga och frusna. Jag var också sömnig och frusen, men jag var glad i alla fall och pratade och skrattade, så att faster Lovisa anmärkte, att jag var visst inte alls ledsen att fara hemifrån. Det lät riktigt, som om hon tyckte, att det var orätt av mig att vara glad. »Tycker inte faster, att det skulle vara skamligt av mig att vara ledsen, när pappa och mamma kostar på mig en så dyr resa, för att jag ska bli bra i mitt ben?» sa jag då. Men faster Lovisa vill ju aldrig ta reson, utan hon svarade, att hon var sådan, att hon inte kunde resa hemifrån utan att känna sig sorgsen, fast det var ju bara dumt av henne.

Mamma ville nog inte, att det skulle bli något vidare resonerande mellan faster och mig, för hon reste sig från bordet och sa, att nu var det på tiden, att vi gav oss av. Men innan vi for, ville jag gå ut i köket och säga adjö till hushållerskan och pigorna, för jag skulle ju stanna borta ända till våren. Och när jag då gick genom kökskammarn för att komma till köket, stod Barnmaja där och bad, att hon skulle få säga ett par ord.

Hon såg så hemlighetsfull och högtidlig ut, att jag blev ängslig, men naturligtvis stannade jag och hörde på. Då talade hon om, att förra sommarn hade hon hört fru Wallroth på Gårdsjö fråga fru Afzelius om det var sant, att Selma skulle få komma till dem nästa vinter och gå på gymnastiken. Och fru Afzelius hade svarat, att det var det visst, och sedan hade hon tillagt, att hon inte kunde undra på att föräldrarna ville, att Selma skulle få komma till Stockholm och gymnastisera, men nog skulle auditörn och hon hellre ha sett, att de hade fått ta emot någon av de andra flickorna, för Selma var så tråkig och inbunden.

När Barnmaja talade om detta, klämde det till om hjärtat på mig. Jag blev stående alldeles stilla utan att veta vad jag skulle svara.

»Selma får int bli ond på mej för att ja taler om dette,» sa Barnmaja, »för ja mener väl mä'na. Ja velle bare varne Selma, så att ho int skulle sette å sture, som ho gör iblann, utan vare pratsam å gla, när som ho kommer te Stockholm. Ja töcker, att Selma ä den trevliaste åv alle Mårbacka-barna, å dä vell ja, att alle andre också ska töcke. Dä va därför, som ja int kunne tige.»

Medan Barnmaja talade, stod jag hela tiden och försökte hitta på ett dräpande svar, och nu äntligen tyckte jag, att jag hade funnit något utmärkt.

»Kommer inte Barnmaja ihåg hur det står i katkesen?» sa jag. »*Hörer du något ont, säg det icke efter; ty tiga skadar dig intet. Du skall varken säga det för vän eller ovän; och uppenbara det icke, om du, det utan ont samvete göra kan.*»

Därmed gick jag från Barnmaja. Och då först var jag inte så värst bedrövad, för jag tyckte, att jag hade gett Barnmaja just det svar, som hon borde ha, därför att hon sprang med skvaller.

Men jag var inte på långt när så morsk som nyss förut, och när jag sa adjö till faster Lovisa, så kysste jag henne på hand, och jag tänker nog, att hon förstod, att jag ville be om ursäkt för att jag hade gett henne ett så tillrättavisande svar för en stund sedan.

När mamma satte på mig sin stora päls, för att jag inte skulle behöva frysa under den långa resan till Kil, höll jag på att komma i gråt. Jag kände det så förfärligt sorgligt att fara ifrån henne och alla de andra där hemma, som tyckte om mig, för att komma till andra människor, som helst ville slippa mig.

Hjärtat värkte så förfärligt, när jag väl hade kommit i släden, och på samma sätt skulle det väl hålla i att värka hela tiden i Stockholm. Hur skulle jag kunna härda ut ända till våren?

Daniel ligger i Uppsala för att studera till läkare, så att jag tyckte, att jag borde kunna få hjälp av honom. Jag frågade hur man bär sig åt för att bota dem, som har ont i hjärtat. Men Daniel bara skrattade åt mig och sa, att det skulle han svara på en annan gång. Nu var han alldeles för sömnig.

Sedan sa vi just ingenting mer till varandra på hela vägen till Kil, Daniel och jag, för om jag än inte kunde vara någon rolig reskamrat, så ville jag åtminstone inte vara bråkig och besvärlig.

I Kil köpte vi biljetter till tredje klass, och när tåget kom, blev vi invisade i en kupé, där det inte fanns en människa, men där det luktade brännvin och fotsvett och jag vet inte vad. Vi försökte att vädra, men då blev det så kallt, att vi måste dra igen fönstret. Jag sa till Daniel, att när jag blev rik, så skulle jag aldrig åka tredje klass. Daniel svarade ingenting till en början, men han vände sig emot mig och gav mig en blick, som liksom mätte mig från huvud till fot, och därpå sa han helt stilla: »Jag tänker allt, att du får åka tredje klass i hela ditt liv.»

Jag kunde inte hjälpa, att jag måste tänka på den där stiliga berättelsen i bibeln om *Mene, mene tekel ufarsin*. För den dagen hade jag då blivit både mätt och vägd och räknad och befunnen för lätt.

När tåget kom i gång, tog Daniel fram en tysk anatomi och satte sig till rätta med den i ena hörnet, och jag tog fram dagboken, och sedan dess har jag skrivit hela fem sidor.

Det är bestämt riktigt nyttigt att föra dagbok. När jag nu ser opp, så märker jag, att vi har kommit ända till Laxå station. Tiden har gått bra fort, fastän jag har värk i hjärtat och är förfärligt ledsen. Elin Laurell ska ha mycken tack.

På tåget mellan Laxå och Katrineholm.

Här sitter vi nu igen, Daniel med sin anatomi och jag med min dagbok. Och nu får jag väl ta itu med att skriva om hur det var i Laxå, för det är märkvärdigt så fort tiden går, då man skriver.

När vi kom fram till Laxå, slog Daniel ihop sin bok och sa, att här skulle vi äta middag. Vi har en stor matsäckskorg med oss hemifrån, och jag bad Daniel, att han skulle hjälpa mig att lyfta ner den från hyllan, men det ville han inte höra talas om. Han sa, att det var så otrevligt att äta i kupén. Vi skulle gå in på järnvägsrestaurangen och få varm mat, sa han.

Ja, det hade jag ju ingenting emot, och medan vi sprang över skenorna, talade Daniel om för mig, att nu fick jag lov att äta så fort, som jag någonsin kunde, för vi hade inte mer än tjuge minuter på oss, innan tåget skulle gå.

Mitt i matsalen stod ett stort bord, som var överfullt med alla sorters goda rätter, nästan värre än på ett julkalas, och runtom väggarna stod småbord med stolar, där man fick sätta sig, medan man åt. Daniel gick fram till ett av de små borden och visade mig en stol och sa åt mig, att det var bäst, att jag slog mig ner här, så skulle han hämta mat åt mig.

Jag tyckte nog, att jag kunde ha fått gå själv, när jag var fjorton år gammal. Det var obeskrivligt mycken god mat framsatt på det stora bordet, och Daniel gav mig inte alls vad jag helst ville ha, men jag tordes inte röra

mig från stolen, där Daniel hade sagt att jag skulle sitta. Jag var rädd, att jag skulle bära mig dumt åt på något sätt. Det var många resande, som trängdes kring faten, och de var så ivriga, och tänk, om någon av dem hade knuffat till mig, så att jag hade fått en såsskål över mig! Då skulle nog Daniel tycka, att jag borde åka fjärde klass genom hela mitt liv.

Jag åt två rätter, och sedan sa jag till Daniel, att jag var alldeles nöjd och inte ville ha någon efterrätt. Egentligen var jag inte så förfärligt mätt, men jag var rädd för att hålla på så länge, att det skulle bli mitt fel, om vi kom för sent. Men Daniel själv åt efterrätt i största lugn, och han gick också in i rummet bredvid, där det stod ett stort kaffebord, och slog i en kopp åt sig.

Jag såg, att de resande började troppa ut ur matsalen, och var så orolig, att tåget skulle gå ifrån oss, men Daniel gjorde sig ingen brådska. När han skulle fram och betala vid disken, gick han så långsamt, att jag hade velat springa efter och knuffa på honom.

Då han äntligen hade betalat, kunde jag väl inte tro annat, än att vi skulle få gå ut och sätta oss på tåget, men just då råkade Daniel en annan student, som han ställde sig att språka med. Det såg ut, som om han alldeles hade glömt bort, att vi skulle följa med tåget. Jag var så säker som aldrig det, att vi skulle komma för sent, men jag vågade ingenting säga, för då skulle nog Daniel ha blivit så ivrig att visa mig hur säker och resvan han var, att vi skulle ha fått stanna i Laxå ända till nästa dag. I alla fall rörde han sig inte ur fläck, förrän det kom en stationskarl i dörrn och ropade ut Stockholmståget. Då äntligen vinkade han åt mig, och vi fick gå ut ur matsalen.

Men när vi hade slagit oss ner i en kupé, så märkte jag, att min muff var borta, och jag sa till Daniel, att jag måtte ha glömt muffen i restaurangen. Då rusade Daniel ner från tåget och in i matsalen, och jag blev sittande ensam. Och jag tycker ju så mycket om min muff, för mamma har låtit göra den av skinn från en av våra egna kaniner, och den är alldeles vit med skärt foder, men nu ångrade jag i alla fall, att jag hade talat om för Daniel, att jag hade glömt den, för tänk, om tåget skulle gå, innan han hade hittat muffen! Jag hörde hur konduktören gick framåt tåget och slog igen dörrarna, och jag var så rädd, att han skulle stänga vår dörr, innan Daniel kom tillbaka. Men just som konduktören var framme vid vår kupé, kom Daniel verkligen springande utmed perrongen, så att han hann med. Han hade muffen i handen, men han var så förargad över mitt slarv, att han bara slängde den till mig och sa, att jag hade kunnat låta bli att glömma den, jag, som inte hade något annat att tänka på.

Och det hade han förstås alldeles rätt i.

Nu har Daniel somnat ifrån sin anatomi, men jag sover inte, utan jag tänker på hur sorgligt det är, att jag inte bara är tråkig och inbunden, utan också glömsk och dum och på alla sätt misslyckad.

Nu kan jag inte skriva längre. När vi kom till Katrineholms station, flyttade den studenten, som Daniel hade träffat i Laxå, in till oss för att få någon att språka vid. Och jag kan inte hålla på att skriva, medan de sitter och pratar alldeles bredvid mig.

Mellan Södertälje och Stockholm.

Nu får jag lov att skynda mig att skriva ner några rader för att tala om, att jag inte är ledsen mer, nej, inte det minsta. Hjärtat värker inte, och det är så förfärligt skönt.

Jag vet, att vi snart är i Stockholm, men jag har inte kunnat skriva förr, därför att studenten satt kvar i vår kupé, ända tills vi kom hit till Södertälje. Då sa han, att nu var vi så nära Stockholm, att han måste flytta in till sitt och samla ihop sina saker, innan vi kom fram.

Det var så mycket gummor nere vid stationen och bjöd ut Tälje-kringlor i småpåsar. Jag fick två påsar, en av studenten och en av Daniel. Det var bra snällt av dem, fastän jag aldrig kan tycka annat, än att de där kringlorna är bra torra.

Men nu ska jag skynda mig att skriva om hur vi har haft det på tåget, sedan studenten kom in i vår kupé i Katrineholm.

Först språkade han förstås bara med Daniel, men om en liten stund talade Daniel om för honom, att jag var hans syster, att jag hette Selma och att jag skulle resa till Stockholm och stanna där ända till våren.

»Så roligt Selma då får!» sa studenten och berättade för oss, att båda hans föräldrar var stockholmare, fast de nu var bosatta i Kristiania. De älskade dock Sverige över allt annat och önskade, att deras son skulle bli svensk. Därför hade han fått växa opp i Stockholm hos släktingar. Och efter hans tanke var Stockholm det bästa ställe i världen. De sista två vintrarna hade han legat i Uppsala, och nu hade han firat jul i Kristiania, men ingenting gick opp emot Stockholm. »Ja, Selma ska få se hur det går, när Selma kommer dit,» sa han.

Jag svarade förstås, att jag för fem år sedan hade bott i Stockholm en hel vinter, så att jag kände bra till staden. »För fem år sedan,» sa studenten, »då var väl Selma bara ett litet barn, som ingenting fick se.»

»Jo då,» sa jag. »Jag såg allt hela stan.»

Studenten tyckte nog förfärligt mycket om Stockholm, för han började fråga mig om jag hade sett det och det och det, och det var inte mycket, som jag inte hade reda på. Han sa, att jag måtte ha ett gott minne, och han tyckte, att det var märkvärdigt, att jag hade fått vara med om så mycket, fastän jag inte var mer än nie år.

Vi blev goda vänner, studenten och jag, och snart talade han inte alls med Daniel, utan bara med mig, för Daniel har ju bara rest igenom Stockholm på väg till Uppsala, så att han har inte alls så bra reda på sig där, som jag har.

Om Anna eller Hilda Wallroth eller Emma Laurell hade suttit här mittemot studenten, så hade de säkert blivit kära i honom, för han är så vacker. Han har mörkt hår, som krusar sig över pannan och som faller ner i en ostyrig lock, då han blir ivrig. Han har stora ögon, de är så mörka, att jag inte kan se vilken färg de har, men de blixtrar som svarta juveler. Han ser också mild och sorgsen ut. Jag undrar om han såg, att jag satt och var ledsen, då han kom in i vår kupé, och om det var därför, som han började tala med mig.

Naturligtvis tyckte Daniel, att vad jag sa inte var någonting att höra på, utan han tog fram sin bok och satte sig att läsa igen. Men jag märkte nog, att det inte blev mycket med den läsningen, för rätt som det var, småskrattade han åt något, som vi talade om.

Barnmaja kom mig i tankarna, just som vi pratade som bäst. Det skulle allt ha varit bra roligt, om hon hade suttit i ett hörn av kupén och hört på hur friskt jag språkade om med den där studenten.

Jag tänkte också, att när jag kom till Stockholm, så skulle det bli en smal sak för mig att visa moster och morbror, att jag varken var tråkig eller inbunden. Jag skulle bara sätta mig ner och språka med dem lika glatt och uppriktigt som nu med studenten. Han tyckte då visst inte, att jag var tråkig, och det tyckte nog inte Daniel heller, där han satt och småskrattade bakom sin bok.

Vi hann att tala om mycket mer än om Stockholm, studenten och jag, innan vi kom till Södertälje. Det gick alldeles av sig själv att tala med honom. Och vi tyckte lika i så många saker, och jag var inte alls rädd att säga precis vad jag tänkte.

När han gick sin väg i Södertälje, blev det så märkvärdigt tomt, men jag var ändå riktigt lycklig. Jag var inte alls nedslagen som förut på dagen. Jag kände mig också litet yr, ja, det känner jag mig för resten än i denna stund.

Nu reser Daniel på sig och säger, att vi är framme i Stockholm. Och där står moster och morbror på perrongen och väntar oss.

Sent på kvällen i barnkammarn hos morbror Oriels.

Det var bra vänligt av morbror Oriel och moster Georgina att komma ner till stationen och möta oss. Jag vet nog, att stationen i Stockholm inte numera som för fem år sedan ligger långt borta på Söder, utan alldeles bredvid Klara Strandgata, där de bor, men i alla fall ...

De såg så glada ut och frågade om vi hade haft det bra på resan, om vi var trötta och hur det stod till på Mårbacka, så att det kunde rakt inte märkas, att de var ledsna över att få ta emot mig.

Men jag ska säga, att fastän jag hade varit så modig nyss förut på tåget, så kunde jag inte låta bli att tänka på Barnmajas skvaller, så snart som jag fick se dem. Och det gick inte alls så, som Barnmaja trodde, att det där skvallret skulle komma mig att bli pratsam och glad, utan i stället blev jag alldeles förstummad.

Men lyckligtvis var ju Daniel med, och han pratade i mitt ställe. Han hälsade hemifrån, och han sa, att det hade varit så skönt att få sova ut under de många helgdagarna, att det hade varit bra slädföre under hela julen och stora julkalas både på Gårdsjö och Eriksberg och Mårbacka.

Jag beundrade Daniel, som alltid kan vara så lugn och ogenerad, men se, sådan är Daniel alltid, och det är därför, som alla människor tycker så mycket om honom.

Vi hade bara ett par steg att gå, innan vi kom fram till morbrors port, och det var skönt, för vi hade ju varit i rörelse hela dagen ända sedan klockan tre i morse. Så snart som porten gick opp, ryckte fru Blomkvist, portvakten, undan sin lilla röda gardin från portluckan och gav oss en blick, som var så sträng och forskande, att det såg ut, som om hon tog oss för tjuvar, som ville smyga sig in och stjäla husvärdens, hertig d'Otrantes, bordssilver. Jag kände mycket väl igen fru Blomkvist och hennes gardin och hennes stränga blickar sedan förra gången jag bodde här i huset, och jag tyckte, att det var riktigt lustigt, att hon var sig alldeles lik.

När vi hade gått en trappa opp och kommit in i tamburen, kände jag också igen den hängarn och den hatthållarn och den galoschhyllan, som jag fick använda för fem år sedan, och jag placerade mina persedlar på precis samma platser som då. Och det gjorde mig liksom mer hemmastadd och inte så förfärligt främmande.

När jag sedan kom in i våningen, kände jag också väl igen mig, fastän jag tyckte, att här var mycket finare och större, än vad jag kunde påminna mig.

Innanför tamburen ligger matsalen, och innanför matsalen ligger förmaket och innanför förmaket sängkammarn och där innanför barnkammarn. På andra sidan matsalen ligger morbrors rum, och bortom tamburen finns kök och jungfrukammare och spiskammare och garderob. Moster och morbror har verkligen en bra stor och vacker våning, och det vore skamligt att inte trivas här. I förmaket och sängkammarn och morbrors rum ligger det mattor över hela golvet, och på alla väggar finns det vackra oljefärgstavlor. Alla tapeter är hela och inte alls urblekta, gardinerna är så styva och släta, som om de skulle ha blivit uppsatta för en dag sedan, och taken är gipsade med stiliga ornamenter. Böckerna står i ett blänkande mahognyskåp, och i förmaket finns en stor atenienn, som är full med roliga och vackra porslinsgubbar. Ja, här är utmärkt fint.

Om jag bara kunde låta bli att tänka på ett ställe, där det inte hänger några andra tavlor på väggarna än *Fiskare vid bloss* och *En läsare stör fröjden i en gillestuga*, som vi har fått som julpremie från Familjjournalen och Förr och Nu. Där står porslinssakerna på simpla hörnhyllor, och där är tapeterna urblekta, och på golven finns det ingenting annat än trasmattor.

Men Gud tröste mig, fattiga barn, som inte får komma tillbaka till de där urblekta tapeterna och trasmattorna på minst ett halvår!

Så snart som vi hade druckit te, sa moster, att nu skulle Daniel och jag genast gå och lägga oss, för vi hade ju rest hela dagen. Och det gjorde vi också. Daniel fick ligga i morbrors rum, och jag ligger på den lilla svängda soffan i barnkammarn hos kusin Elin och gamla Ulla Myhrman, som var morbrors hushållerska under hans ungkarlstid.

Men så trött, som jag var, kunde jag inte somna, utan låg bara och vred mig. Och när jag hörde, att de andra sov, så tände jag ljuset och skrev ner detta här sista, för jag trodde, att jag skulle sluta opp att tänka på allt det, som hade hänt mig i dag, bara jag fick alltsammans nerskrivet. Dessutom är det så roligt att föra dagbok. Det är nästan roligare än att läsa romaner.

Men nu hör jag, att tornväktarn i Klara tutar tolv, så att nu får jag väl lov att sluta och släcka ljuset.

FÖRSTA VECKAN

Den 21 Januari 1873.

I barnkammarn hos morbror Oriels. Skrivet vid Ullas lilla lampa.

Jag undrar om de, som för dagbok, brukar skriva opp vad de drömmer, för då ville jag gärna tala om en märkvärdig dröm, som jag hade i natt och som jag rakt inte kan få ur tankarna.

För det första kan jag inte begripa varför jag skulle drömma om Marit i Sotbråten. Jag kommer ju väl ihåg, att när Gerda var liten, så brukade Barnmaja berätta för henne om en fattig tös, som hette Marit i Sotbråten. Hon var hemma i Högbergssäter liksom Barnmaja själv, men annars var hon inte alls lik henne, utan var likaså dum och elak, som Barnmaja var snäll och klok. Hon sprang alltid omkring otvättad och osnuten, hårtovorna hängde kring ansiktet, för det var aldrig att tänka sig, att en sådan som Marit i Sotbråten skulle kamma sig, och kläderna var idel trasor. Hon var mest, som om hon skulle vara släkt med trollen oppe i Storsnipa, sa Barnmaja, och aldrig gjorde hon annat än ställde till förargelse.

Men om Gerda inte ville bli kammad eller tvättad en morgon, då satt Marit i Sotbråten på högsta toppen av Storsnipa och skrattade och skrek av glädje, för det var det bästa hon visste att se otvättade och okammade herrskapsbarn. Och om Gerda inte ville somna en kväll, utan skulle höra fler och fler sagor, då kom Marit i Sotbråten farande utför backarna för att få krypa ner i sängen till henne. Ingen kunde begripa hur bråttom hon hade. Hon åkte utför Käglabacken på en granruska, och kullerstenarna trillade före och efter henne och slog gnistor och dånade som ett åskväder. Det var ingenting annat för Gerda att göra än att dra täcket över öronen och somna in i rödaste rappet för att slippa sängkamraten.

Men mig hade Barnmaja aldrig försökt att skrämma med Marit i Sotbråten, därför att jag var stor och förståndig, så att jag begrep, att det inte var annat än ett narri alltsammans. Det är just därför, som jag tycker, att det är märkvärdigt, att Marit liksom ska följa efter mig hit till Stockholm.

I alla fall så drömde jag om henne i natt. Jag låg på den lilla vackra vita soffan i barnkammarn, och jag såg en smutsig och otäck tös sitta ovanför mig på soffkarmen. Hon svängde med huvudet, så att hårtovorna for

åt alla håll, och hon sparkade med benen, och jag visste strax, att det var Marit i Sotbråten.

Jag blev både rädd och ond, och jag sa genast till henne, att hon ingenting hade med mig att skaffa, utan skulle packa sig åstad hem till Högbergssäter. Men då i ett huj kröp hon ner under täcket till mig, och där blev hon helt hastigt liten och smal som en daggmask, och innan jag begrep vad hon hade i sinnet, kröp hon in i örat på mig. Det kändes så otäckt, då den långa masken slank in i huvudet, att jag skrek till och vaknade.

I samma nu förstod jag ju, att jag hade drömt och att Marit i Sotbråten visst inte hade kommit efter mig till Stockholm. Men i alla fall kunde jag inte slippa ifrån den känslan, att en lång mask kröp omkring inne i huvudet. Och medan jag låg där halvvaken och pinades av rädsla för masken, så kom det över mig en bestämd visshet, att det var Barnmaja, som hade skickat Marit i Sotbråten efter mig, därför att jag hade läst opp det där bibelspråket för henne. Se, Barnmaja var ju född i Högbergssäter, och där hade det alltid funnits gott om trollkäringar, som kunde skicka både sjukdom och annan farlighet på dem, som de hade ett ont öga till. Ja, inte för att jag bestämt ville påstå, att de hade lärt ut sina konster till Barnmaja, men jag var inte långt ifrån att tro det. Hon hade nog blivit ond på mig, därför att jag hade missaktat hennes välmening, och ville hämnas på mig. Och nu var jag förvandlad. Jag var inte mer Selma Lagerlöf, utan jag var en stygg, odygdig och dum tös, som hette Marit i Sotbråten.

Det kändes så riktigt sant och naturligt alltsammans, och jag var så rädd och förtvivlad, att jag låg och grät en lång stund, innan jag kunde somna på nytt.

Nu i morse var jag mig lik igen, och då bara skrattade jag åt att jag hade kunnat tänka så dumt. Men det märkvärdiga är, att gång på gång i dag har jag kommit ihåg Marit i Sotbråten och undrat om det ändå inte var någon sanning i den där drömmen.

Det är väl ingenting annat än en inbillning, det förstår jag ju, men jag är så besynnerligt retlig och misstänksam, och jag tycker illa om alla människor och är missnöjd med allting. Jag har bestämt blivit en riktig Marit i Sotbråten.

I förmiddags talade moster Georgina om för mig, att hon hade gjort opp med överstinnan H***** (i Presidentens döttrar står det aldrig några efternamn utskrivna, utan bara första bokstaven), att jag skulle få gå till henne tre gånger i veckan och ta engelska lektioner, och det hade jag ingenting emot, men när hon därefter sa, att hon också hade talat vid en fröken S., att hon skulle komma och spela med mig två halvtimmar i veckan, då gav jag moster ett förskräckligt snäsigt svar.

Se, jag tycker ju inte om att spela piano, och jag hade inbillat mig, att jag skulle slippa ifrån allt det där eländet med spellektioner, medan jag var i Stockholm, så att jag blev bra ledsen, men ändå kan jag inte förstå, att jag svarade moster, som jag gjorde. Jag borde ju ha tackat henne för att jag fick spela på hennes piano, men i stället förklarade jag, att det var alldeles onödigt, att jag tog spellektioner, jag hade inga anlag, och när jag blev vuxen, skulle jag aldrig slå en ton.

Moster såg litet förvånad ut, men hon svarade bara, att det var min mamma, som hade skrivit och bett henne skaffa en spellärarinna åt mig.

Tänk, att jag var alldeles på vippen att säga, att mamma hade inte behövt lägga sin näsa i blöt för den saken, fast jag avbröt mig i tid. Men i alla fall så börjar jag undra mer och mer hur det kan vara med mig. Det har väl aldrig förr hänt mig, att jag har talat om min mamma på det sättet. Det är ju alldeles, som om det inte skulle vara jag själv, utan en annan.

Jag sitter och skriver detta i barnkammarn vid Ulla Myhrmans lilla lampa. Klockan är nie på kvällen, och

Elin och Allan har redan gått och lagt sig, därför att kusin Elin är bara nie och kusin Allan bara sju år, och så små barn får alltid lov att lägga sig klockan sju eller halv åtta här i Stockholm. Men jag är fjorton år, så att jag behöver inte lägga mig förrän halv tie.

Moster och morbror är borta på supé. Daniel reste till Uppsala på förmiddagen, och Ulla har varit inne i morbrors rum och lånat Nya Dagligt Allehanda och läser i den. Ulla är litet fnurrig, därför att hon ville, att vi skulle spela mariage, som vi brukade göra, då jag bodde här för fem år sedan, men jag har sagt nej, därför att jag tycker, att det är roligare att föra dagbok.

Lördag den 25 Januari.

I förmaket hos morbror Oriels.

Det har gått flera dar, utan att jag har fått tid att skriva i min dagbok. Jag ska säga, att jag har mycket att göra. Var dag mellan tie och tolv ska jag vara på gymnastiken, tre timmar i veckan har jag engelsk lektion, och två halvtimmar har jag spelning. Och moster är mycket noga med att jag spelar över ordentligt, och likaså frågar hon mig var gång, som jag går till överstinnan H*****, om jag kan mina läxor.

Men i dag har jag stigit opp tidigare än vanligt för att få skriva litet. Jag har satt mig i förmaket, där det inte finns någon människa nu före frukosten. Jag tycker om att sitta här också därför, att rummet är så vackert.

Om jag nu ska tala om sanningen (och jag märker, att det inte är roligt att föra dagbok, om man inte skriver sanning), så hade jag nog haft tid att skriva i går kväll, men det hade hänt mig en sak, som jag skämdes att tala om.

Jag kan rakt inte förstå mig på detta. Det är alldeles, som om jag skulle ha blivit så vild och oregerlig, att jag inte kan hålla mig själv i styr, och det har jag ändå kunnat för det mesta förr i världen.

Var kväll, sedan kusinerna har gått och lagt sig, brukar moster och jag flytta in i förmaket. Moster stickar på en schal, och jag virkar en mellanspets. Vi läser inte högt, men moster berättar för mig långa historier om människor, som hon har råkat i Stockholm, och det tycker jag är så roligt.

Ibland kommer också morbror Oriel in i förmaket och sitter där och röker sin långa pipa och läser Nya Dagligt Allehanda. Morbror brukar småskratta, när han läser, och då vet vi, moster och jag, att redaktör Lindström har sagt något elakt om liberalerna, för liberaler är det värsta morbror vet.

I torsdags kväll kom morbror också in och satt med vid lampan, men han läste inte Nya Dagligt Allehanda, utan en bok, som var liten till formatet, men bra tjock. Jag satt just och undrade vad det kunde vara för en bok, som var så rolig, att morbror glömde bort tidningen, då han avbröt läsningen och tittade åt mitt håll.

»Den här boken får du inte läsa,» sa han. »Kom ihåg det!»

Ja, det lovade jag att jag skulle komma ihåg, och så blev det inte mer talat om den saken. Men i går morse, just som jag hade satt mig ner vid pianot i matsalen för att spela igenom min läxa, kom morbror och moster in dit. Och morbror var så i farten med att prata, att han rakt inte tänkte på mig, som satt där och knogade med Czernys etyder, utan han berättade för moster om hur en fransman, som hade velat mörda Ludvig den trettonde, hade blivit rådbråkad och torterad i hovets och hela folkets närvaro.

Jag satt kvar och spelade, men jag kunde ju inte hjälpa, att jag hörde en del av det, som morbror berättade. Det mesta hörde jag förstås inte, och därför fick jag bra stor lust att få riktigt reda på hur allt hade tillgått. Men det värsta var, att jag kom underfund med att morbror hade läst alltsammans i den där boken, som jag inte skulle få röra.

Och det skulle jag inte ha gjort, nej, det skulle jag verkligen inte ha gjort, om jag hade varit riktigt mig lik, för jag har nog många fel, men det, som jag har lovat, vill jag helst hålla.

Det är så, att när jag kommer hem från gymnastiken klockan tolv, ska jag vila en timme. Jag brukar ligga på sängkammarsoffan, men i går var det storstädning i sängkammarn, och därför sa moster, att jag kunde lägga mig på soffan i morbrors rum, för han var utgången. Och det gjorde jag, men i detsamma, som jag sträckte ut mig där, såg jag den lilla tjocka boken ligga på etagären alldeles inom räckhåll. Då tog jag boken och öppnade den, för det kunde ju inte vara något orätt att se vad det var för en bok. Och när jag fann, att det var en fransk historia, tyckte jag, att det var bra barnsligt av morbror att förbjuda mig att läsa den, för historia måtte ju vem som helst kunna läsa. Därför började jag bläddra litet i boken. Just som jag hade funnit reda på det där stället om tortyren, hörde jag, att det gick i tamburdörrn, men jag är ju så märkvärdigt dum och slö nu om dagarna, så att det föll mig inte in, att det kunde vara morbror som kom, utan jag läste på. I nästa ögonblick stod morbror på tröskeln, och där låg jag och läste i den förbjudna boken! Något så förargligt tror jag inte att det har hänt mig i hela mitt liv.

AUDITÖR ORIEL AFZELIUS

Jag sprang opp och la boken ifrån mig och bad morbror förlåta mig. Jag hade varit så förskräckligt nyfiken att få veta vad det var för en bok, som jag inte skulle få läsa.

Morbror blev inte så värst ond på mig. »Jag förstår, att du är en sådan där, som inte kan andas utan att ha en bok under näsan,» sa han. »Och nu ska nyckeln till mitt bokskåp få sitta i hädanefter, så att du får läsa Walter Scott så mycket du vill och låter andra böcker vara i fred.»

Det var mycket snällt sagt av morbror, och jag tackade honom så vackert jag kunde. Men i alla fall skäms jag alldeles förfärligt. Jag rodnar, bara morbror ser på mig, för han kan ju inte tro annat, än att jag alltid är så där olydig och att ingen någonsin kan lita på vad jag lovar. Han kan ju inte veta, att jag är förvandlad, så att jag inte mera är mig själv.

Samma dag sent på kvällen.

I barnkammarn.

Ja, nu vet jag snart inte mera hur jag ska bära mig åt. Visst var det förargligt, det där med morbror och den franska historien, men det, som hände mig i dag med moster, var nästan ändå värre.

Moster har ett förmak, som är det nättaste och vackraste rum, som jag någonsin har sett. Över hela golvet ligger en blommig matta, och framför de två fönsterna hänger vita, veckade gardiner av broderad tyll, och mellan dem sitter en stor spegel, som går från golv till tak. Där finns en atenienn, full med roliga porslinsgubbar, ett inlagt divansbord och utskurna möbler, som är klädda med ett tyg, som är så vackert som en regnbåge. Men jag tror inte, att det är mattan och möblerna, som gör, att förmaket är så vackert, utan det beror nog på att där finns så mycket tavlor, att de fyller väggarna ända opp till taklisten. I synnerhet är det en av tavlorna, som är märkvärdig. Den hänger mittöver förmakssoffan, som på en hedersplats, och den föreställer Karl X Gustav vid Axel Oxenstiernas dödsbädd. Den borde ju göra en sorgsen, men det gör den inte, därför att den är så vackert målad med vackra människor och vackra kläder och möbler och mattor och förhängen. Så snart som jag kommer in i förmaket, tittar jag på den tavlan, och när jag har sett på den en stund, så förvandlas hela rummet, så att det blir till ett gemak i ett gammalt slott.

Moster är mycket aktsam om allt sitt, och hon brukar lägga ut gångmattor över den vackra blommiga mattan på förmaksgolvet. Just i dag hade hon lagt på nyrena (vita med röda bårder), som tar sig mycket bra ut, annars skulle de inte få ligga i samma rum som Axel Oxenstierna.

Just som moster hade fått mattorna pålagda och satt och gladde sig över dem, kom jag hem från gymnastiken. Moster vet ju, att jag har galoscher, och hon har tagit löfte av mig, att jag ska sätta dem på mig var dag, så att hon var inte alls orolig, när jag kom vandrande på den nytvättade mattan. Men helt hastigt såg hon opp och ropade till mig: »Se dig om!» Och då jag såg mig om, löpte det en hel rad med svarta spår längs hela den nytvättade, nypålagda mattan.

Ja, Gud nåde mig, fattiga barn! Jag hade ju gått i galoscher varenda dag, alltsedan jag till Stockholm kom, och jag hade satt dem på mig, då jag gick från gymnastiken, det visste jag säkert, men nu hade jag glömt att ta dem av mig i tamburen.

Moster såg allt hur ledsen jag blev, och hon grälade mycket litet på mig, men hon tog inte bort de nersmutsade gångmattorna, så att jag ser spåren av mina galoscher, så ofta som jag går genom förmaket.

Jag har försökt komma ifrån tanken på Marit i Sotbråten, för jag vet ju, att det inte kan vara annat än en dum inbillning. Men det besynnerliga är, att var gång, som det går illa för mig, ser jag henne sitta på soffkarmen och hånskratta. Så att jag kan inte låta bli att undra om inte ändå Barnmaja har skickat henne på mig, för att jag ska bli elak och dum och bondaktig har i Stockholm.

Om jag bara, visste hur jag ska få någon ändring i detta! Om det varar länge, så är jag säker om att moster och morbror blir så utledsna på mig, att de skickar hem mig. Det vore allt en förfärlig skam att bli hemskickad.

Måndag morgon.

Ensam i förmaket med Axel Oxenstierna.

(I dag har jag stigit opp klockan sju, därför att jag har så mycket märkvärdigt att skriva om och jag ar rädd, att jag inte ska bli färdig med det före frukosten.)

FRU GEORGINA AFZELIUS f. Wallroth

Det började i går strax efter klockan två, då jag stod vid mellersta matsalsfönstret och tittade ut. Fastän jag nu hade varit en hel vecka i Stockholm, så kunde jag inte låta bli att förvåna mig över att här var sig så olikt mot för fem år sedan. Då fanns här ingenting annat att se ner på än en stor vildmark. Ja, ingen riktig vildmark förstås, såsom på landet, det var visst egentligen en gammal trädgård, som hade råkat i förfall. Den låg där utan staket eller grindar, utan blommor eller rabatter, bara med ett eller annat lutande träd. Det var alldeles vådligt skräpigt där med stora högar av grus och sand och kalk och tegel och långa räckor av fula plank.

Nu vill jag lova att det ser annorlunda ut. Hela den gamla trädgården är utlagd till ett stort, avlångt torg, som kallas Centralplan. På ena långsidan står ännu det stora Kirsteinska huset, som fanns där också för fem år sedan. Jag kommer mycket väl ihåg det huset, därför att hertigen av Östergötland, som var bror till Karl XV, brukade komma åkande dit just vid den här tiden på dagen, och då satt vi alltid här oppe hos morbrors och tittade på det fina kungliga ekipaget.

På andra långsidan, mittemot det Kirsteinska huset, ligger Centralstationen, som är alldeles nybyggd. Centralstationen är en »utmärkt uppfinning», som Elin Laurell brukar säga, för förr i världen fick man ju åka ända till Söder för att komma med tåget. Men det är inte bara det, att det är bekvämt att bo så nära stationen, utan det är bra på ett annat sätt också. Om det till exempel skulle hända, att en viss student toge sig ledigt en söndag och fore in till Stockholm, så skulle det inte vara omöjligt att få se en skymt av honom, när han kommer ut från stationen och går över Centralplan.

Inte för att jag är kär i den där studenten, det är jag rakt inte, men han var så trevlig och så vacker och så snäll, så att det skulle vara en stor tröst för mig att få se honom än en gång.

»Selma!» ropade moster inifrån förmaket. »Varför står du där ute ensam? Kom hit till oss andra!»

Saken är den, att två av mosters bästa vänner, justitierådinnan Maria B. och fröken Adèle S., kom på visit för en stund sedan och blev kvarbjudna på kaffe. Jag mindes dem mycket väl sedan sist, och fru B., som är mycket vacker och mycket vänlig mot alla människor, sa, att hon också kom ihåg mig. Fröken S. är varken vacker eller vänlig, men mycket stilig, och hon brydde sig inte alls om att säga, att hon kom ihåg mig. Men jag tycker ändå bäst om fröken S., därför att hon alltid säger något, som kommer en att undra och fundera. Det är nästan likaså roligt att höra på henne som på Elin Laurell.

Jag satt med i förmaket under kaffedrickandet och hade riktigt roligt, medan jag lyssnade till hur morbror gnabbades med fröken S. Men helt hastigt kom jag att tänka på det där, som Barnmaja hade talat om, och dåa gick jag ifrån dem och ställde mig vid mellersta matsalsfönstret.

Nu, då moster ropade på mig, blev jag glad och gick genast in till de andra.

»Nå, min flicka lilla,» sa fru B., »tala nu om vem det är, som du har stått och sett efter hela timmen där borta vid fönstret!»

Hon skrattade till i detsamma och höll hotande opp pekfingret emot mig. Men jag är ju så ovan vid att bli tillfrågad om sådana saker, så att jag blev vådligt generad, och blodet for opp i ansiktet.

»Nej män! Se, hon rodnar!» ropade fru B. och skakade på det utsträckta fingret. »Jo jo, bekänn bara!»

Men inte kunde jag tala om för henne och för fröken S. och moster och morbror, att jag hade stått och tittat efter en Uppsala-student. Jag grep till det första bästa och sa, att jag hade stått och väntat på att hertigen av Östergötland skulle komma åkande till Kirsteinska huset.

»Men, barn, då!» skrek fru B. »Vet du inte, att det inte finns någon hertig av Östergötland numera. Han blev ju kung förra året.»

Det visste jag förstås. Nog hade jag reda på att Karl XV är död och att hans bror har efterträtt honom. Det var bra dumt sagt av mig, men det kom sig av att jag hade blivit så gränslöst generad. I alla fall kan jag inte undra på att de alla fyra kastade sig bakåt på stolarna och gapskrattade.

»Så efterblivna trodde jag ändå inte att de var i Värmland,» sa fröken S.

»Hon har alldeles rätt i att kung Oskar brukade komma till Kirsteinska huset förr i världen,» sa moster och torkade tårarna ur ögonen. »Ni vet, att Musikaliska akademien hade sina sammanträden där, och han var preses i många år. Men sedan han blev kung, får han inte ha sådana bisysslor.»

Jag förstod, att moster ville hjälpa mig, men de andra skrattade lika galet. Och då lämnade jag dem och ställde mig vid matsalsfönstret som förut.

Jag gick inte ifrån de andra, därför att jag var ond. Jag törs inte bli ond alltsedan den kvällen, då jag spelade priffe med farbror Wachenfeldt. Utan jag tyckte, att det var bäst att gå, för att jag inte skulle säga några fler dumheter.

Tänk nu, att jag skulle fara åstad och tala om hertigen av Östergötland, när jag så väl visste, att han var kung! Det kunde inte sluta på annat sätt, än att jag blev hemskickad. Moster och morbror skulle omöjligt kunna härda ut med mig. En vacker dag skulle de helt enkelt följa mig till Centralstationen, köpa biljett åt

mig och sätta mig på tåget.

Just som jag tänkte detta, tittade jag ner på Centralplan för att föreställa mig hur det skulle se ut, då vi kom tågande, auditör Afzelius på ena sidan, fru Afzelius på den andra och jag mittemellan.

Men vem var det, som jag fick ögonen på där nere på Centralplan, om inte just Uppsalastudenten, som hade varit med på tåget, då Daniel och jag for till Stockholm? Han stod stilla och kikade opp till Klara Strandgata numro 7, just som om han visste, att det var där jag bodde.

Det var alldeles säkert han. Jag kände igen hans stora, slokiga hatt och de mörka ögonen och näsan och hakan och hela människan. Jag knackade mycket sakta på fönsterrutan och nickade åt honom, och han såg opp och kände genast igen mig. Han tog av sig hatten och hälsade, och sedan (ja, det var allt tur, att inte justitierådinnan satt vid något av förmaksfönsterna) kastade han åt mig en slängkyss.

Men då han gjorde detta, blev jag så förfärligt glad. Jag kan inte beskriva hur lycklig jag kände mig.

Tänk, att någon kastade en slängkyss till mig, som var så dum och elak!

Det gjorde mig god och snäll på en gång. Alltihop det där med Marit i Sotbråten var borta och förbi. Jag tror, att jag hade längtat efter den där slängkyssen hela veckan.

Det var så märkvärdigt med den där slängkyssen. Nu visste jag, att allting skulle bli bra. Nu var det inte tråkigt mer att ta spellektioner. Och moster och morbror skulle alls inte falla på den idén att sända hem mig. Var det likt något, det?

Jag var så lycklig, att jag ville visa mig snäll mot någon, och därför smög jag mig bakvägen genom tamburen och köket och jungfrukammarn in i barnkammarn. Där satt gamla Ulla ensam och halvsov över en tidning, och jag frågade henne om hon hade lust att spela ett parti mariage.

Ulla tittade opp på mig, strök glasögonen av näsan och tittade än en gång.

»Minsann tror jag inte, att den lilla snälla flickan, som bodde här för fem år sen, har kommit tillbaka,» sa hon.

ANDRA VECKAN

Onsdag den 29 Januari.

I går var det Karl-dagen, och oppe på gymnastiken hörde jag, att de talade om att en utmärkt vacker krans hade blivit nerlagd utanför Bernadotteska gravkoret. De visste inte av vem. Men det var väl någon, som hade älskat Karl XV.

Jag kan rakt inte förstå vad kärlek är för något, men det är alltid vackert att höra talas om den.

Torsdag den 30 Januari.

I går i skymningen satt jag och berättade sagor för Elin och Allan. Jag satt mitt i den lilla barnkammarsoffan, och kusin Elin satt på min ena sida och kusin Allan på den andra, och de lutade sig intill mig, och vi var så fina vänner.

Bäst som jag höll på att berätta, kom moster i dörrn. Hon ämnade kanske fråga om vi inte ville ha lampan tänd, men när hon såg, att Elin och Allan satt där så stilla och hörde på sagor, så nickade hon bara åt oss och stängde dörrn.

Men om en liten stund öppnade hon den på nytt, och då hade hon morbror med sig. Det var inte riktigt mörkt ännu, och dessutom trängde det in ljus från de långa raderna av gaslyktor ute på Centralplan, så att moster och morbror kunde gott se oss. Och jag tror, att de tyckte, att Elin och Allan var bra söta, där de lutade sig intill mig och var så ivriga att höra hur det skulle gå.

Nar morbror kom, blev jag så generad, att jag avbröt mitt i meningen, men han sa ingenting alls, han heller, utan gick sin väg om en liten stund.

Jag har talat om sagor för kusinerna varenda kväll hela denna veckan. Det är ju litet barnsligt förstås, liksom att spela mariage med gamla Ulla, men de tycker om det, och den, som är lycklig själv, vill gärna vara snäll mot andra.

Litet senare på dagen.

Jag vill bara tala om, att just nu kom morbror med ett par operabiljetter till moster och mig. Morbror är säkert belåten med att jag berättar sagor för Elin och Allan, eftersom han har bjudit mig på teatern.

TREDJE VECKAN

I förmaket på måndagsmorgonen den 3 Februari.

I går, när vi satt vid frukostbordet och drack vår choklad (vi får alltid choklad om söndagarna), berättade morbror Oriel, att frimurarna hade hållit en så utmärkt vacker minnesfest över Karl XV i förra veckan och att högtidssalen hade varit synnerligen smakfullt dekorerad. Morbror hade ju varit med, för han är också frimurare, och han sa, att både han och flera med honom hade tyckt, att det var synd, att inte deras familjer kunde få se de vackra arrangemangerna.

När morbror sa detta, blev vi barn nästan andlösa av spänning. Vi satte ner kopparna på faten och bara stirrade på honom. Det lät ju alldeles, som om han ämnade ta oss med till frimurarna.

Tänk, att få slippa in i frimurarnas högtidssal! Tänk, om det skulle lyckas mig att komma underfund med några av frimurarnas hemligheter!

Se, jag ska säga, att alltsedan jag en gång för flera år sedan råkade få höra, att herr Alfred Schullström, som sköter handelsboden nere vid kyrkan i Östra Ämtervik, var frimurare, har jag försökt att få reda på vad frimurarna har för sig. Jag har frågat alla där hemma, både pappa och mamma och faster och Aline Laurell och Elin Laurell och morbror Schenson. Men ingen har kunnat ge något besked, därför att de påstår, att alla frimurare har svurit en dyr ed att aldrig förråda vad de sysslar med på sina sammankomster.

Den enda, som visste något, var den gamla hushållerskan. Hon sa, att frimurarna var sådana där otäckingar, som slaktade barn och stekte dem och åt opp dem, och det tyckte jag ju lät fasligt hemskt och intressant. Men eftersom jag visste hur snäll herr Schullström är, hade jag svårt för att tro, att han ville vara med om sådana grymma tillställningar.

Morbror satt och fumlade med ett brev, som han hade tagit opp ur fickan på nattrocken. Det gick otroligt långsamt för honom, och när han äntligen hade vecklat opp det, tog det än mer tid att få pincenén att sitta kvar på näsan. Morbror har just ingen vidare bra pincené-näsa, men vi förstod nog, att han krånglade så där, för att vi skulle hinna att bli riktigt nyfikna.

»Nej, nu får du skynda dig, Oriel,» sa moster Georgina. »Barna är så ivriga, att dom inte orkar äta.»

Då läste morbror opp för oss ur brevet, att det hade blivit bestämt, att frimurarhuset skulle hållas öppet klockan 2 i dag, för att de frimurare, som så önskade, skulle få visa sina familjer den i anledning av minnesfesten över Karl XV sorgklädda högtidssalen.

När morbror hade hunnit så långt, höll han opp och kastade en illmarig blick bort på mig. »Ja, vad tror du, Georgina? Kan Selma räknas med till familjen?» sa han.

»Å ja, det tänker jag att hon kan.»

»Jaha, men du får hålla ögonen på henne, för här står, att alla, som släpps in, måste förbinda sig att inte titta bakom några förhängen eller öppna några skåpdörrar eller smyga bakom skärmar för att snoka reda på frimurarhemligheter.»

Jag förstod nog, att morbror sa det där, därför att han tänkte på hur jag hade smugit mig till att läsa om tortyren i franska historien, men han såg så vänlig ut, att jag inte blev ledsen för det.

Hur som helst, så blev det bestämt, att vi skulle gå med allesammans. Vi barn var så förfärligt glada. Vi visste bara inte hur vi skulle få förmiddagen att gå, så att vi kunde få ge oss av.

Strax efter klockan 12 gick morbror ut och tog Allan med sig, och när de kom tillbaka, var Allan nyklippt och bränd i håret, så att det låg krusigt vid tinningarna och över pannan. Han var så förfärligt söt, att gamla Ulla blev helt ängslig och sa till moster, att det var oförsvarligt av auditörn att ta en så vacker pojke med sig till de rysliga frimurarna. »Frun ska få se, att han aldrig kommer levande tillbaka,» sa hon. Vi förstod, att Ulla alldeles som hushållerskan på Mårbacka trodde på det där, att frimurarna brukade äta barn, och vi hade så förfärligt roligt åt henne.

Tisdag kväll.

Jag har inte haft tid att berätta hur det sedan gick i söndags, därför att jag måste skriva hem och tala om alltsammans. Men nu ska jag fortsätta.

Klockan halv 2 vandrade vi åstad, för vi skulle ju ända ner till Riddarholmen, och morbror var noga med att komma fram i rätt tid.

Vi gick utför Drottninggatan och över Gustav Adolfs torg och Norrbro utan att märka något ovanligt. Men när vi kom fram till Riddarholmen, såg vi runtom oss människor, som skyndade åt samma håll. Jag hörde, att morbror sa till moster, att han inte kunde begripa hur detta hängde ihop. Det var ju bara frimurare och deras familjer, som var inbjudna, men här kom ju Röda bodarna och Kornhamn och Tyskbagarbergen och Söder och Norr och hela kosidansen.

Allihop styrde stegen mot ett stort gammalt hus vid Birger Jarls torg. (Morbror talade om för oss, att detta var det präktiga Rosenhaneska palatset, som hade blivit byggt under vår storhetstid och nu innehades av frimurarna.)

Det stod fullt av människor framför huset, men vi trängde oss fram till en liten yttertrappa, som ledde till en ganska smal ingång. Nedanför trappan måste vi stanna, ty den var proppfull med folk. Morbror drog fram sin klocka och sa, att vi hade kommit för tidigt, så att vi måste vänta en stund, innan de öppnade.

Han förmanade oss, att vi skulle hålla oss tätt intill honom och inte låta tränga bort oss från trappan. Moster hade blivit ängslig över den stora trängseln, och hon viskade till morbror, att hon var rädd, att vi skulle bli ihjälklämda. »Jag tycker, att vi ska avstå från alltihop och gå hem,» sa hon, »här är ju inga andra än Munkbro-madammer och hamnbusar och gardister.»

»Ja, nog har du rätt i att det är ena märkvärdiga frimurare,» sa morbror. »Men när vi nu har gjort oss besvär att gå hit, så ska vi väl hålla ut. Det är knappast fem minuter kvar.»

Och det var bra väl, att vi fick stanna, för i detsamma kom en lång herre i uniform och trekantig hatt med ett par andra i följe, som också var uniformsklädda. Han gick med raska steg rätt in i tätaste människomassan fram mot trappan, och alla vek helt beskedligt undan för honom.

»Titta på prins August!» viskade moster till oss barn. »Nu är han oppe i trappan, kan ni se honom?»

Jag såg honom mycket bra, för han stod alldeles ovanför mig, men jag blev inte belåten med hans utseende. Han hade ett stort och grovt ansikte, och han var gråblek, som om han vore sjuk. Jag hade aldrig föreställt mig, att en prins kunde vara så ful.

Dörren till frimurarhuset var alltjämt stängd, så att prins August måste vänta alldeles som vi andra, och då fick han helt hastigt syn på morbror Oriel, som stod nedanför honom med hatten i hand.

»Nej, se goddag, Oriel!» ropade han så högt, att alla människor hörde det, och böjde sig ner för att klappa morbror på axeln. »Hur står det till med dig?» fortsatte han och såg så snäll och vänlig ut, att man riktigt kunde tycka om honom.

Morbror skulle just till att svara något, då dörrn öppnades och prinsen försvann. Sedan stängdes den återigen. Vi hade trott, att vi skulle få komma in, vi också, men vi fick allt stå där och vänta.

I alla fall var det roligt, att jag hade fått se en av de kungliga på nära håll. Jag tycker allt, att faster Lovisa ska bli häpen, när hon får höra, att prinsen kände igen morbror och kallade honom för Oriel.

Nu gick dörrarna opp äntligen, och alla människor började knuffas och buffas för att hinna fram till trappan. Det värsta var att komma opp på första trappsteget, men sedan vi väl var där, gick alltihop av sig själv. Vi behövde inte ta ett steg, utan bara pressades framåt av dem, som kom efter. Moster såg rädd ut, och morbror småsvor, men vi barn tyckte, att det var roligt. På det sättet kom vi ända till ingången, men just som vi skulle stiga över tröskeln, slogs dörrn igen. Varför gjorde man så? Jo, det var så många insläppta redan, vi skulle vänta, tills de kom tillbaka. Och där stod vi.

Dörrn gick snart opp, men nu skulle de ut, som redan hade varit inne. Hur det skulle gå till, kunde ingen begripa, men någon annan råd var det inte. Alla människor knotade och grälade över att bli klämda och trampade. Men då sa morbror, att om detta skulle räcka länge, så skulle han bli tunn som en pressgurka. Och som morbror är bra tjock, så blev det skratt runtomkring, och folk började se litet snällare ut.

Äntligen hade de andra kommit ut, och nu var det vi, som skulle in. Bakifrån trycktes det på, och det var inte gott att hinna undan fort nog för oss barn. Men så kom en stor matros och ropade »hej!» och lyfte mig på armen, och en annan tog Elin och en tredje tog Allan, och innan vi hann tänka, stod vi inne i högtidssalen.

Vi fick inte gå längre än till en tjock, svart kordong, som var spänd över salen från vägg till vägg. Men det behövdes inte heller, för vi kunde se alltsammans, där vi stod. Och jag kunde inte begripa vad morbror hade menat med att det skulle vara så smakfullt och vackert. Jag tyckte, att det var just ingenting att se: bara svartklädda väggar och svart matta på golvet och en likkista, som stod på en låg ställning mitt i salen och var klädd med svart sammet och prydd med Karl XV: s namnchiffer.

Jag är ju så dum jämt. Jag hade väntat, att det skulle ha varit något märkvärdigt eller hemlighetsfullt, när det dekorerades hos frimurarna, men det var det rakt inte. Moster sa genast, att det var utmärkt vackert, och då menade hon det också, för moster säger aldrig något, som hon inte menar. Men i alla fall tröttnade hon snart vid att stå där framför kordongen och titta och frågade morbror om han inte tyckte, att vi skulle gå hem.

Jo, det tyckte han visst, och vi vände oss mot utgången. Vi kom först ut i en bred korridor, där gick det lätt att tränga sig fram, men sedan råkade vi in i en smalare gång, och där blev det stopp. Den var fullpackad med människor, som skulle in, och ingen gick ur vägen för oss, som skulle ut.

Det stod en vaktmästare där ute, och han sa till morbror, att det var alldeles omöjligt för oss att försöka tränga oss fram just nu. Han rådde oss att gå tillbaka in i högtidssalen och vänta en stund, och det gjorde vi.

Innanför den svarta kordongen stod ett par fina herrar, och när de såg, att vi kom tillbaka, gick de fram till morbror och hälsade, och sedan blev de presenterade för moster. Jag hörde aldrig riktigt vad de hette, men det var granna namn. De talade om hur tråkigt det var, att det hade blivit en sådan tillströmning av folk. Det hade ju inte alls varit meningen, man begrep helt enkelt inte hur allmänheten hade fått reda på saken.

Moster undrade på att de inte stängde portarna, men de fina herrarna sa, att det inte gick för sig. Här stod flera tusen människor utanför och väntade på att få komma in i frimurarnas hus, och man kunde inte veta vad de skulle ta sig till, om de blev nekade detta nöje.

De förnäma herrarna tyckte, att det var så synd om moster, som inte kunde slippa ut, och en av dem frågade om hon inte ville stiga längre in i salen, för där fanns det bänkar, där hon kunde sitta ner och vila. De befallde fram en vaktmästare, som lyfte opp den tjocka kordongen för moster och morbror och Elin och Allan. Men då jag ville följa efter dem, sänkte han den, liksom om jag inte skulle höra till sällskapet. Men då sprang en av de snälla förnäma herrarna fram och sa till vaktmästarn, att jag var herrskapet Afzelii barnflicka och att jag skulle få gå med in, jag också.

Onsdag 5 Februari.

I matsalen.

(I dag har jag återigen varit tvungen att stiga opp klockan 7 för att äntligen hinna skriva om allt, som hände i söndags. Jag har satt mig i matsalen, för här finns ingen människa.)

Morbror hade gjort en överenskommelse med en vaktmästare, att han skulle säga till, när det blev en möjlighet att slippa ut. Men ingen vaktmästare kom, utan där fick vi sitta i frimurarnas högtidssal och bara vänta.

Vi hade ju bra tråkigt, och litet kallt och ruskigt var det också, men jag kan ändå inte begripa varför jag blev så förfärligt ledsen, medan jag satt där. Jag hade ju förstått, att den snälla förnäma herrn tyckte, att jag tog mig ut som en barnflicka, och det skulle jag bara ha skrattat åt en annan dag, men nu blev jag riktigt bedrövad. Jag tyckte, att det var så sorgligt, att vi skulle vara så fattiga hemma på Mårbacka, att jag inte kunde bli lika fint klädd som kusin Elin. Jag tänkte på att pappa jämt var sjuk och att han snart skulle dö och att vi skulle bli tvungna att sälja Mårbacka. Och vad skulle det sedan bli av oss?

Bäst som jag satt i de där tankarna, hörde jag ett hånskratt bakom mig, och då jag vände på huvudet, såg jag alldeles tydligt hur Marit i Sotbråten satt uppkrupen på ryggstödet bakom mig och klappade i händerna av förtjusning.

Jag hade inte sett till henne nu på en hel vecka, och jag hade hoppats, att hon skulle vara borta för alltid. Men där satt hon nu och gjorde sig lustig över mig, som hade blivit tagen för en barnpiga.

Det var så hopplöst allting och så ledsamt. Det var lika svart inom mig som i den stora högtidssalen.

En av de fina herrarna kom fram till moster och föreslog henne att gå in i nästa rum, därför att där fanns det bättre sittplatser.

Vi kom nu in i en stor, långsmal salong med mjuka soffor och bekväma stolar. Runtom väggarna hängde det tavlor, men de var allihopa, utom en enda, undangömda bakom gröna skynken.

Jag gick genast fram till den tavlan, som inte var överhängd, och jag blev bra överraskad, då jag märkte, att den föreställde min student. Kunde jag bli annat än förvånad att se honom här hos frimurarna, och glad också förstås? Han såg nog litet äldre ut än i verkligheten, men det kunde ju bero på målaren. Jag undrade också litet på att han hade många stjärnor och band på rocken, men jag tänkte, att det kanske brukades så hos frimurarna.

Jag slog mig ner i en skön länstol mittframför tavlan. Nu, sedan jag hade min student att titta på, hade all ledsnaden strukits av mig. Tänk, att någon kunde måla så vackert! Det syntes, att han var förnäm och stolt, men ändå så mild och ömhjärtad.

Det föll mig inte in, att det kunde vara någon annan än studenten, fast jag nog tyckte, att han var litet förskönad. När jag satt och tittade på honom, mindes jag så tydligt hur han hade suttit och pratat med mig på tåget mellan Katrineholm och Södertälje och att mitt hjärta hade slutat opp att värka, därför att han hade varit så snäll emot mig.

Och på samma sätt var det nu i dag. Jag var inte alls ledsen och förtvivlad längre.

För att vara alldeles säker på att porträttet föreställde den, som jag trodde, gick jag ändå fram till moster och frågade om hon visste vem det var, som hängde där borta på väggen.

»Kära barn, det vet jag visst,» sa moster genast, »det är ju prins Gustav.»

»Prins Gustav?» sa jag.

»Ja, du vet väl, att Karl XV och kung Oskar och prins August hade en bror, som hette Gustav. Han dog, när han inte var mer än några och tjuge.»

»Och han var så där vacker?» frågade jag, för det gick liksom runt i huvudet på mig. Jag hade ju varit så säker om att det sköna porträttet föreställde min student.

»Visst var han vacker,» sa moster. »Han var vackrare än Karl XV, det säjer alla. Han var så omtyckt, att folk inte ville tro, att han var död. Här i Stockholm påstår dom än i dag, att han lever och är gift och bor i Norge.»

»Men varför skulle han låtsa, att han var död?» sa jag och blev allt mer och mer förvirrad.

»Ja, inte vet jag,» sa moster. »Dom säjer ju, att det var någon, som han ville gifta sig med, men att det var honom förbjudet, därför att han var prins och hon inte var av kungligt blod. Så reste han till Norge, och där blev han sjuk.»

»Men inte tror väl moster, att det där är sant?»

»Du kan fråga Ulla,» sa moster och skrattade. »Hon vet bättre besked om den här saken än jag. Hon har sett prins Gustav många gånger i Stockholm på de senare åren. I höstas såg hon honom på Karl XV:s begravningsdag.»

Jag gick ifrån moster och satte mig återigen att se på porträttet av prins Gustav. Det var ju lika vackert som nyss, men det hade varit roligare att titta på det, då jag trodde, att det föreställde min student.

Men hur i all världen kunde det komma sig, att det var så likt honom?

Det där, att prins Gustav skulle leva, det var ju bara dumheter.

Men tänk, om det vore sant! Tänk, om han vore gift och bodde i Norge!

Det gick riktigt runt i mitt huvud, det var, som om jag skulle hålla på att upptäcka en hemlighet.

Medan jag såg på porträttet, sökte jag leta ut hur detta förhöll sig. Och snart visste jag hur alltsammans hade tillgått, hur han hade blivit kär och hur han hade ordnat det för att försvinna ur världen och hur sonen hade blivit uppfostrad i Stockholm och inte visste något annat, än att hans föräldrar var helt vanliga människor.

När Daniel och jag råkade honom i Laxå, hade han ju varit hemma i Norge och julat hos föräldrarna. Alltsammans stämde så bra med det, som moster hade sagt.

Tänk, att han inte alls visste, att hans far var en prins, men att jag, Selma Lagerlöf från Mårbacka, jag visste det!

Det var så spännande, så oerhört spännande, det var ännu bättre än i Fältskärns berättelser.

Det riktigt ville spränga sönder huvudet på mig, så märkvärdigt var det.

Vem skulle jag kunna tala om det för? Det var ju alldeles, som om jag hade blivit förd till frimurarhuset och till Stockholm och blivit bekant med studenten, bara för att han genom mig skulle få veta vem han var.

Men tänk, att just i detsamma, som jag beslöt att berätta saken för studenten själv, tyckte jag, att porträttet började tala till mig! »Du, Selma Lagerlöf, gick hit i dag för att få reda på frimurarordens hemligheter, och om dem har du ingenting fått veta. Men i stället har du funnit ut en annan stor hemlighet, och nu ska du tiga med den, såsom en frimurare tiger.»

Ja, naturligtvis skulle jag tiga alldeles som en frimurare. Men jag var ändå tacksam, att jag hade fått veta hemligheten, för det gav mig så mycket att tänka på.

Morbror och moster och de förnäma herrarna gick ut och in och såg efter om inte folket skulle upphöra att strömma till. Men stockholmarna måtte vara mycket nyfikna, för det tog aldrig slut på dem, som ville komma in i frimurarhuset. Elin och Allan satt och sov i frimurarnas sköna emmastolar. Jag satt stilla nedanför porträttet och var inte alls ledsen över att jag fick stanna så länge.

Till sist kom moster och väckte kusinerna. En av de fina förnäma herrarna hade sagt, att det visserligen inte var tillåtet, men då det inte blev något slut på tillströmningen av skådelystna och det var synd om fru Afzelius och de små barnen, ville de släppa ut oss en hemlig väg.

Vi blev förda genom långa, smala gångar och utför trappor ner på en gård, och äntligen stod vi på gatan igen.

När vi kom tillbaka till Klara Strandgata numro 7, var klockan nära 5. Ulla och kokerskan stod nere i porten och resonerade med portvakten om det inte var på tiden att kalla på polis och skicka den att söka efter oss i frimurarhuset. För de var alldeles säkra på att frimurarna hade stoppat in oss andra i en mörk källarhåla och att de ämnade kalasa på kusin Allan till kvällsmåltiden.

Lördag 8 Februari.

Jag har hållit på med brevskrivning i två hela dagar. Jag har skrivit både till Emilia Wallroth och Alma Schenson och Emma Laurell. Jag hade lovat dem brev från Stockholm, och jag ville passa på nu, då jag kunde berätta, att jag hade sett prins August och varit instängd i frimurarhuset. Men naturligtvis har jag inte

sagt ett ljud om det där, som jag hade lovat porträttet att tiga med.

I dag hade jag ämnat skriva litet om gymnastiken och hur vi har det där, men det får visst vara till nästa vecka.

FJÄRDE VECKAN

Måndagen den 10 Februari.

Klockan tre kvart på 10 öppnar jag varje dag porten till Klara Strandgata numro 7 och stiger ut på trottoaren, klädd i hatt och kappa och galoscher och paraply och handskar och muff, såsom moster Georgina vill ha det. Därpå sneddar jag över hörnet till Klarabergsgatan och följer den ett stycke, tills jag råkar på Klara Norra Kyrkogata. Så raskt in på denna och oppför en liten besvärlig backe, belagd med vassa kullerstenar, och genom en port in på Klara kyrkogård.

På kyrkogården finns det jämna och släta grusvägar, så att där är lätt att gå. Jag skyndar mig att komma över den så fort jag kan för att inte råka ut för skolpojkarna. Klara skola ligger i ett hörn av kyrkogården, och när pojkarna får rast, har de så bråttom att rusa fram till de stora gravhällarna och stenkistorna framme vid kyrkan, där de brukar leka krig, att jag är ängslig för att de ska knuffa omkull mig.

Jag är allt litet rädd för de där skolpojkarna, men annars är det roligt, att de ännu håller till på Klara kyrkogård alldeles som på August Blanches tid. Jag tycker nog, att de ser ut som ena riktiga grobianer, men det gör ingenting, för av August Blanches berättelser vet jag, att de är ädelsinnade och ridderliga och att många av dem kommer att bli generaler och biskopar och gifta med sköna grevedöttrar.

Det finns en pojke, ja, han är fattigt klädd, han som de andra, men inte fullt så vild. Jag har märkt, att han ofta står stilla och bara ser på, då kamraterna bråkar som värst. Han har verkligt vackra blå ögon, och kanske att han en gång, då han blir fullväxt ... Han är i alla fall den ende, som kunde ha varit den gossen, som fick en väst med pärlemoknappar i present av sin mamma på födelsedagen.

En dag fick jag se den stillsamma gossen sitta helt ensam på den största stenkistan med huvudet nedlutat, och för mig var det alldeles, som om Viktor Ekström skulle ha suttit där och gråtit över sin döda mamma. Jag stannade mittframför honom, och jag skulle ha velat säga något tröstande, för jag kände mig så underligt bekant med just den gossen. Men jag dröjde litet för att hinna tänka ut något riktigt vackert, och då lyfte han plötsligt på huvudet, drog munnen på sned och såg ilsken ut.

»Vad står du där och glor för, din djäkla haltebolink?» sa han.

Jag svarade förstås ingenting, utan gick min väg. Men jag önskade allt, att det fina herrskapet, som ligger i den stora stenkistan, skulle lyfta litet på hällen och nypa honom i näsan.

Se, jag ska säga, att då pojken kallade mig för haltebolink, så kom jag att tänka på studenten. Han har sett mig sittande i kupén och stående i fönstret, men han har aldrig sett mig gå, så att han vet inte, att jag är halt. Jag undrar hur det ska gå, när han får veta det.

Tisdagen den 11 Februari.

(Längre hann jag inte i går, därför att jag skulle äta frukost. Men nu fortsätter jag precis där jag slutade.)

När jag har sneddat över Klara kyrkogård, kommer jag fram till ett stort, vackert hus i hörnet mellan Klara Östra kyrkogata och Odengatan, och där stiger jag in, för det är där, som professor Herman Sätherberg har sitt Gymnastiskt-Ortopediska Institut.

I gången innanför porten brukar jag alltid stanna en liten stund. Jag knäpper händerna inne i muffen och ber till Gud, att professor Sätherberg, som är så skicklig och lärd, snart måtte finna på något, som kan bota mig, så att jag slipper att gå och halta genom hela mitt liv.

Sedan springer jag oppför trappan och kommer in i en stor tambur med många hängare, och där tar jag av mig inte bara kappa och hatt utan också klänning och kjolar och sätter på mig byxor och blus, för annars går det inte an att gymnastisera.

Därefter går jag in i gymnastiksalarna, som är mycket stora och där det hänger stegar och trapetser och alla slags gymnastikverktyg efter väggarna. På golvet står en mängd britsar med dynor, och det är de, som mest användes av oss, som får sjukgymnastik om förmiddagarna. Om eftermiddagarna har jag hört sägas att här ska vara friskgymnastik, och det är väl då, som folk klättrar i stegar och svänger i trapetser.

Det var så märkvärdigt i höstas, när jag läste Grannarne av Fredrika Bremer. Jag tyckte alldeles, att jag kände igen den gymnastiken, som hon där beskriver. Det vore väl underligt, om Fredrika Bremer skulle ha gått och gymnastiserat på samma ställe som jag. Men jag tror inte, att vi nu gymnastiserar på samma sätt. Nu är vi bestämt mycket stillsammare än på hennes tid, men vi har säkert inte heller så roligt. Vi har inga föreningar, där vi kallar varandra med forngrekiska namn, och inte heller faller det oss in att utmana varandra på duell.

I alla fall tycker jag, att det är mycket roligt att föreställa mig, att Fredrika Bremer har varit här. Det är, som om det bådade gott för en annan, som också vill försöka att skriva romaner.

Inne i gymnastiksalarna är det alltid mycket folk och rörelse. När alla är komna tror jag nog att det är en hundra stycken, som går fram och tillbaka på golvet, fast jag har då förstås aldrig lyckats räkna dem. Allesammans är de klädda i blus och byxor, men somliga har fina, broderade blusar, och andra ser ut, som om de vore svepta i en säck. En del är gamla och en del är riktiga barn, men för det mesta är de en nitton eller tjuge år. På de flesta är det något fel, så att de har sneda höfter eller en klumpfot eller ett stelt knä eller håller på att få en puckel på ryggen. Somliga gymnastiserar bara därför, att de har fått bleksot av att dansa för mycket på Stockholmsbalerna.

Det är flera, som ser ganska trevliga ut, men ingen är så vacker som Louise Thyselius, som gick här för fem år sedan. Henne kan jag aldrig glömma.

Det skulle ha varit roligt att ha henne att titta på nu också, för att jag är allt bra ensam. Jag tror inte, att det finns någon mer än jag på hela gymnastiken, som är fjorton år. Och så är det överallt, vart jag kommer. Jag undrar alltid vart fjortonåringarna har tagit vägen. De, som går på gymnastiken, är antingen för gamla att vilja språka med mig, eller också är de så unga, att jag inte bryr mig om att tala med dem.

Allesammans har vi med oss ett litet kort, där professor Sätherberg har tecknat opp vilken gymnastikfröken var och en ska ha och vilka rörelser hon ska ge oss. Här finns väl minst en tie gymnastikfröknar, och de är lätta att känna igen, därför att de är klädda i vanliga klänningar. Var och en av dem har en åtta eller tie patienter, och var och en patient ska ha en åtta eller nie rörelser under förmiddagen, så att de får allt arbeta sig både trötta och varma.

Jag började med sju rörelser: fotrullning och knäböjning och hängning och nigning och allt, vad de heter. Ingen är det minsta svår, utom nigningen, för då ska jag stå på mitt vänstra ben och niga så djupt jag kan, och det är ansträngande. Nu, när jag har gymnastiserat i tre veckor, får jag snart fler rörelser.

Jag känner mig redan starkare i mitt ben, och det är jag så glad åt. Somliga patienter, som har gymnastiserat hela vintern, har blivit alldeles friska, och de säger, att professor Sätherberg är en riktig trollkarl.

Ibland kommer professorn ut ur sitt mottagningsrum och går igenom salarna för att se efter om fröknarna ger oss våra rörelser ordentligt eller för att tala med någon av patienterna. Och så snart han kommer, kan jag inte ta ögonen ifrån honom.

Se, jag vet, att professor Sätherberg är en skald och att han har skrivit både *Sjung om studentens lyckliga dag och Glad såsom fågeln*, som båda två har blivit tonsatta av prins Gustav, men här på gymnastiken hör jag aldrig någon människa tala om att vår professor kan skriva så utmärkta vers. Kanske att det inte är någon mer än jag, som kommer ihåg det, men jag är alldeles säker på min sak, därför att jag har hört det av morbror Oriel.

Om jag inte vore så viss på det, så skulle jag kanske inte heller tro det, därför att professor Sätherberg är liten och mager och inte alls vacker. Hans ögon är alltid rödkantade, och hyn är grå, och mellan näsa och mun går det djupa rynkor. Han ser alltid sjuk och ledsen ut, men jag tycker, att en skald ska vara så där stolt och vacker och strålande som Goethe, då han går på skridskor på Mainfloden och ser ut, som om han skulle vara den förnämsta av alla människor i världen.

Här på gymnastiken hör jag aldrig professorn tala om annat än sneda ryggar och stela leder. Men jag ville allt bra gärna, att han skulle tala litet om poesi. Jag vet ju inte om jag någonsin mer i livet kan få råka en verklig skald.

För några dagar sedan stod jag alldeles ensam i ett av fönsterna i gymnastiksalen och såg ner på Klara kyrkogård, då professor Sätherberg kom och ställde sig bredvid mig. Först trodde jag, att det var något, som han ville fråga mig om, men han stod där, som om han inte la märke till mig, utan bara tittade ut.

Men när han stod alldeles i närheten och ingen människa hörde oss, så kunde jag inte låta bli att göra ett litet försök att få in honom på något annat än de sneda ryggarna. Jag flyttade mig litet närmare, och sedan sa jag så högt och tydligt, som det var mig möjligt, för jag var så ängslig över min dumdristighet, att jag knappt kunde få fram orden:

»Är det roligt att skriva vers?»

Professor Sätherberg spratt till och vände sig emot mig.

»Hur var det?» sa han. »Var det något Selma frågade om?»

Han trodde nog, att han hade hört miste. Det hade väl aldrig förr hänt, att någon av hans patienter hade frågat efter hans vers.

Jag fick lov att göra samma fråga än en gång. Jag kände mig så blyg, att jag bra gärna hade velat springa min väg, men sagt blev det.

»Är det roligt att skriva vers?»

»Ja, det är det,» sa professor Sätherberg och såg nog ut, som om han tyckte, att jag var rätt näsvis. Men om ett ögonblick smålog han. »Men det är också roligt att räta ut krokiga ryggar och göra stela leder böjliga,» sa han.

Det där sa han så vackert. Han var ju inte alls lik Goethe, men han såg ändå ut som en verklig skald, då han sa det.

Han brydde sig inte om att fortsätta samtalet, utan vände sig ifrån mig och gick inåt rummet.

Det var ett vackert svar, men jag tyckte inte, att han hade rätt. För om jag kunde skriva vers, så skulle jag

aldrig, aldrig, aldrig vilja göra något annat.

Onsdag 12 Februari.

När jag vänder tillbaka från gymnastiken på middagen, har jag inte så bråttom som på morgonen, utan då tycker jag, att jag har tid att besöka ett par gamla bekanta från Mårbacka.

Därför tar jag vägen söder om Klara kyrka, viker av in bland gravvårdarna och söker reda på en hög sten, som är prydd med relief av en vacker gammal dam och bär namnet Anna Maria Lenngren.

I samma ögonblick, som jag läser namnet på gravstenen, är jag åter hemma på Mårbacka. Vi sitter i salen kring lampan: pappa i sin gungstol, Elin Laurell i en annan, mamma och faster i var sitt soffhörn, Gerda mittemellan dem och Anna och jag på vanliga stolar.

Alla har bråttom med något handarbete, utom pappa, som inte gör något annat än smågungar, och jag, som sitter med fru Lenngrens dikter i hand och läser med hög röst:

Gudaskaran i all gamman Efter slutat lottospel Satt en kulen kväll tillsamman Vid en brasa av kanel.

Och jag tycker, att vi, som sitter kring lampan på Mårbacka, har det lika trevligt som gudarna i Olympen, och jag niger litet grand för den gamla damen på gravvården och säger tack för alla glada stunder hon har skänkt oss.

Därpå går jag vidare över till andra sidan av kyrkogården och snart står jag framför en gravsten, som är ganska lik den förra, men som bär namnet Carl Michael Bellman.

Jag ska säga, att när jag råkar på den gravstenen, blir jag så besynnerlig till mods. Jag ser pappa sitta vid det gamla klaveret, och jag ser oss barn stå omkring honom, och vi är så små och så lyckliga, och vi sjunger, så att det står härliga till:

Fader Movitz, bror, Spänn igen dina skor, Kom, tag ditt valthorn! »Jo, kära mor!» Stampa takten och blås, Vickla fram ditt krås Och stå ej som en gås!

Det där är ju också roligt, men det är ändå så olika. När jag tänker på fru Lenngren, då blir jag bara glad, men när jag kommer ihåg Bellman, då blir jag så vemodig och så ängslig, och jag får tårarna i ögonen, utan att jag förstår varför.

FEMTE VECKAN

Torsdag 20 Februari på kvällen.

I sängkammarn.

Jag har haft så långa och svåra engelska läxor, att jag inte har hunnit föra dagbok på en hel vecka. Men i dag måste jag skriva, därför att jag har råkat en ung flicka, som jag ska försöka att ta till mönster och föredöme, så att jag kan bli så där trevlig, som en ung flicka bör vara.

Moster och morbror har gått på teatern, och när de gick, så sa moster, att om jag hade något arbete, så kunde jag få sitta i sängkammarn. Och det är förstås mycket trevligare, för här är ett större bord och en bättre lampa än i barnkammarn.

I dag på förmiddagen hade jag rätt litet att göra, så att jag satt inne hos moster i sängkammarn och virkade

och hörde på hur hon berättade historier om stockholmarna. Men just som vi hade det som trevligast, kom en herre på besök. Det var brukspatron W. från Västerås, som är en gammal god vän till morbror Oriel och som hade rest in till Stockholm för att vara med om en bolagsstämma. Att han nu kom opp till moster, berodde på att han ville be henne om en tjänst.

Han hade tagit sin dotter med till Stockholm, och nu frågade han om hon kunde få äta middag här hos Afzeliuses. Det skulle vara en så stor tjänst, som moster därmed gjorde honom, för själv skulle han på bolagsstämmomiddag, och dit kunde han ju inte ta flickan med sig. Moster behövde inte göra sig det minsta besvär för hennes skull, för hon var bara en sjutton års tös. Det var just därför, som han inte ville, att hon skulle äta ensam på hotellet. Det var inte riktigt passande för en sådan ungdom.

Moster skrattade och försäkrade honom, att unga fröken W. var mycket välkommen. Hon tillade, att om hon kände sig ensam, så kunde hon komma opp till henne, när helst hon ville på förmiddagen. Men brukspatronen trodde allt, att när Signe nu en gång var kommen till Stockholm, så skulle hon säkert vilja gå i butiker så länge som möjligt, så att det blev överenskommet, att hon inte skulle behöva inställa sig före halv fyra, som är vår vanliga middagstid.

Så snart som detta hade blivit uppgjort, gick herr W., och sedan sa moster till mig, att det nog inte var så alldeles lätt att ta emot unga fröken W., för moster hade hört, att hon skulle vara bra bortskämd. Åtminstone skulle hon då låta sätta in en gräddkaka i ugnen till efterrätt och lägga på rent duktyg. Moster rådde mig också att byta om krage och manschetter, för herrskapet W:s i Västerås skulle vara så faseligen fina och eleganta.

Strax före halv fyra kom morbror Oriel från fångvårdsstyrelsen och Elin från Åhlinska skolan. (Allan går i en liten småbarnsskola och var redan hemkommen.) Moster talade genast om för dem, att det skulle bli middagsfrämmande, så att de skulle hinna snygga sig litet, innan fröken W. kom.

»Hon kommer nog inte så snart,» sa morbror. »Jag känner till småstadsborna och lantborna med. De kan inte passa tiden, det är, som om de aldrig skulle ha fått lära sig att se på en klocka.»

Och morbror Oriel fick rätt nu som alltid. Fröken W. kom inte på slaget halv fyra, som det var bestämt, inte heller kom hon, när klockan var fem minuter över halv, ja, inte en gång, när den var tie minuter över, syntes hon till. Vi undrade om hon hade glömt husnumret eller om hon hade blivit överkörd av en bryggarvagn, för hon, som kom ifrån landsorten, var naturligtvis ovan vid den oerhörda trafiken på Stockholmsgatorna.

Morbror hade kastat sig ner i den stora länstolen i sängkammarn och sa, att han skulle sova middag före maten. Moster gick gång på gång ut i köket för att se efter om gräddkakan hade sjunkit samman eller om den höll sig. Än sa hon, att det var mycket ogrannlaga av fröken W. att komma för sent, och än, att det bleve en förfärlig sorg, om det hade hänt flickan något, för fadern var visst alldeles obeskrivligt förtjust i henne.

När klockan blev tre kvart, sa morbror Oriel, att han var så hungrig, att om flickan inte hade ett benbrott att skylla på, skulle han äta opp henne själv, när hon kom.

Just i detsamma ringde det på tamburklockan, och jag tänkte ju på hur generad jag skulle känna mig, om jag hade kommit en hel kvart för sent, och tyckte, att det var riktigt synd om fröken W.

Men när hon kom in i förmaket, där vi alla satt och väntade, såg hon inte det minsta olycklig ut. Hon rusade fram till moster och morbror, tog dem i famn, kysste dem på båda kinderna och bad att få säga tant och farbror. Sedan kysste hon både Elin och Allan och mig mittpå mun och sa, att vi skulle kalla henne för Signe, och var så vänlig och glad, att vi allesammans blev förtjusta i henne från första stund.

Inte hade jag behövt vara det minsta orolig för hennes skull inte. Fröken W. var inte ett dugg ångerköpt för

att hon hade kommit för sent, hon bad inte en gång om ursäkt, utan det lät snarare, som om hon ville ha beröm för att hon hade kommit i så pass god tid. Det fanns ju så underbara butiker här i Stockholm. Tänk på Lejas, nej, det var visst bäst att inte alls tänka på dem, och tänk på Magnussons på Västerlånggatan!

Fröken W. (kanske att jag borde skriva Signe W., sedan hon har lagt bort titlarna med mig) sprang ut i tamburen och kom tillbaka med alla sina paket för att visa vad hon hade köpt. Och fastän morbror hade sagt alldeles nyss, att han var så hungrig, att han kunde äta opp henne själv, och fastän moster hade varit så orolig för gräddkakan, så gav de sig nu tid att titta både på det ena och det andra. När fröken W. (se, nu skrev jag fröken W. igen! Ja, då blir det väl bäst att hålla på, som jag har börjat) rullade opp ett klänningstyg av blå linong, skrek hon själv av förtjusning. Men strax därpå drog hon ögonbrynen i vädret, så att de nådde hårfästet, och sa med bekymrad röst, att hon var så ängslig, därför att hon inte visste hur de andra Västeråsflickorna skulle kunna överleva det här klänningstyget. Hon var rädd för att de skulle kasta sig i Mälaren samt och synnerligen.

Jag tyckte inte, att fröken W. var vacker, nej, det tyckte jag verkligen inte, men i alla fall var det omöjligt att inte se på henne.

När fröken W. ingenting sa (fast det hände ju inte så ofta, att hon teg), såg hon ut som alla andra unga flickor. Mamma brukar tala om folk, som har ett »frappant» utseende, men det hade inte fröken W. Hon hade ljust, krusigt hår, en söt liten mun, vita tänder, mycket skär och fin hy, rara små gropar i kinderna, klotrunda, blå ögon och oppnäsa. Jag tyckte, att jag hade sett så många, som liknade henne, så att jag först inte alls tänkte på hur hon såg ut. Men fröken W. var på något sätt annorlunda beskaffad än de, som jag hade sett förut. Hon var inte alls generad för oppnäsan, utan hon tycktes just vilja visa den och de runda lindebarnsögonen och de roliga ljusa tofsarna, som skulle föreställa ögonbryn.

Jag tittade så mycket på fröken W., som det någonsin gick an, för jag såg från första stund, att jag kunde lära mig ofantligt mycket av henne.

Det var också så märkvärdigt, att hon inte alls talade om sådant, som man brukar tala om här i Stockholm, utom om butikerna förstås. Hon talade inte om de kungliga, inte om teatrarna och inte om Konstföreningen. Visst inte. Hon talade bara om Västerås.

Morbror Oriel är ju över femti, och moster Georgina är då åtminstone fyrti år, men hon resonerade med dem, alldeles som om de vore sjutton år, och det besynnerliga var, att det såg ut, som om detta just skulle vara rätta sättet att umgås med dem.

Hon berättade om ett slädparti, som skulle ha varit så förfärligt roligt, och lät moster och morbror höra allt, vad den herrn, som hade kört för henne, hade pratat för dumheter. Just som han hade varit som bäst i tagen med sin kurtis, hade hon oförmärkt ryckt i tömmen, så att hästen hade farit i diket, och släden hade vält. För något roligt ska man väl ha på ett slädparti, tyckte hon.

När hon sa detta, stirrade de klotrunda ögonen helt dumma och oskyldiga ut i luften, men oppnäsan slog en knyck liksom för att säga, att hon hade gett honom alldeles vad han borde ha, och ögonbrynen for opp i pannan och himlade sig över att hon hade kunnat vara så odygdig.

Fredag morgon 21 Februari.

I förmaket.

Jag orkade inte skriva längre i går, därför att jag blev sömnig, men nu får jag lov att berätta litet mer om fröken W.

När hon inte hade några fler bjudningar att tala om, så gick hon över till skolan och beklagade sig för moster och morbror över de rysliga lärarinnorna. De hade varit så stygga mot henne och alltid gett henne dåliga betyg, men det berodde bara på att de inte kunde tåla, att hon var ute och drog med pojkar. Hon gjorde ju inte något ont, bara gick gatan fram, och ändå var de missnöjda. Avundsjuka förstås.

Nu drog hon ner ögonbrynen, ögonen blev stora och mörka, och näsan blev nästan rak. Man såg så tydligt, hur de stränga gamla skolmamsellerna hade suttit vid sitt fönster och sett henne gå förbi med sina unga kavaljerer och förargat sig.

Moster frågade henne om hon någonsin förr hade varit i Stockholm. Nej, hon hade aldrig varit längre än till Enköping förra hösten, men den resan kunde hon aldrig glömma. Den hade varit så förskräckligt otrevlig, därför att hon hade haft en så dum reskamrat.

Se, hon var god vän med några flickor i Enköping, som hade gått i skola i Västerås, och hon hade varit bjuden till dem många gånger, men hon hade aldrig fått komma, därför att pappa och mamma inte vågade släppa ut henne ensam på landsvägen. Men en dag i höstas hade hon fått höra, att gästgivarn i Enköping hade skjutsat några resande in till Västerås i sin finaste täckvagn, och då hade hon bett mamma om lov att få åka med till Enköping, när vagnen vände tillbaka. Och eftersom det var täckvagn och säker kusk och utmärkta hästar och ingen resande mer än hon, hade hon verkligen fått nådig tillåtelse att fara de fem milen.

Den första milen hade det gått mycket bra, men i Kungsåra hade kusken öppnat vagnsdörrn och sagt, att en ung herre ifrån Kungsåra hade betingat sig att få åka med in till Enköping. Han var så hygglig och beskedlig, sa kusken, han skulle inte göra henne något ont.

Ja, hon kunde ju inte neka den unga herrn att få komma in i vagnen, men visst var det förargligt. Förut hade hon hela tiden suttit och ätit äpplen, men det ville hon inte fortsätta med, sedan den främmande var kommen. Hon trodde inte, att det gick an. Det var ju hennes första resa, och hon visste rakt inte vad som var passande eller opassande.

Hon trodde inte heller, att det gick an, att hon såg på den främmande herrn eller låtsade det allra minsta om honom, utan hon vände sig mot fönstret och stirrade i ett i ett ner på dikeskanten.

Men så hade vägen blivit dålig, och vagnen hade skakat till, så att hon hade hoppat högt, och då hade hon råkat se åt hans håll. Och då märkte hon, att han var blyg, han också. Han hade tagit plats på baklängessätet mittemot henne och satt också och såg ut genom fönstret.

Han satt så bortvänd, att hon inte kunde se något mer av honom än ett tunt, slätkammat hår och en smal nacke och en hög löskrage och en ljusgrå kostym. Och ljusgråa kostymer på herrar hade hon alltid tyckt vara bra äckligt.

Men på samma gång som fröken W. berättade om hur snällt reskamraten satt och tittade ut, såg man hur ögonen liksom drog ut sig på sned för att försöka titta runt ett hörn, så att vi förstod allihop hur den oskuldsfulla reskamraten uppförde sig.

När vägen blev bättre, så satte sig fröken W. återigen att titta ner på vägkanten, men när den blev dålig och vagnen skakade, tvangs hon mot sin vilja att kasta en blick på den ljusgråklädde. Då såg hon, att han hade vänt sig från fönstret och hade flyttat sig något litet åt hennes håll. Men hon behövde bara dra ihop ögonbrynen en liten liten smula och se skarpt på honom, för att han skulle skynda sig tillbaka till motsatta hörnet och vända henne ryggen.

Ingenting sa hon, och ingenting sa han, men vägen var dålig, vagnen skakade, och om det var mot eller med hans vilja, det kunde hon ju inte veta, men snart satt han på hennes sida och tittade ut genom hennes fönster.

Hon undrade bara över att han ingenting sa. Men han visste väl inte hur han skulle börja.

Äntligen närmade de sig Enköping, och där växte det pepparrot på alla fält, som man såg från vägen. Då måtte han ha fått en idé, för han sa med en liten pipig och läspande röst:

»Pepparroten växer bra i år.»

Det gjorde den inte. Den var mycket dålig efter hennes mening, men hon sa ändå ett svagt och blygt ja, för hon trodde inte, att det var passande att motsäga en främmande herre, som ville börja en bildad konversation.

Återigen satt han och såg ut, och hon förstod, att han av all makt ansträngde sig för att hitta på vad han skulle säga härnäst, men det fanns ingenting annat att se utmed vägen än stora fält med dålig pepparrot, så att han kunde inte få någon ny idé.

»Pepparroten växer bra i år,» sa han än en gång likaså pipigt och läspande, men litet högre.

Men då tog hennes tålamod slut. Vad var det för en karl, som inte kunde hitta på att tala om annat än pepparrot?

»Nej, det gör den visst inte,» skrek hon till, och med detsamma stampade hon hårt i vagnsbottnen.

Men då blev han förskräckt. Han for över åt andra sidan, och han råkade stöta till låsvredet, så att vagnsdörrn for opp, och han damp huvudstupa ner på landsvägen.

Hon försökte nog att ropa på kusken, för att han skulle hålla, men han hörde inte, utan for lugnt vidare. Dessutom var de ju alldeles framme vid Enköping, så att hon tyckte inte, att det var någon synd, att han fick gå den lilla sträckan. För han hade ju allt varit bra dum.

Hon tittade opp på oss andra liksom för att se om vi inte gav henne rätt, men vi bara skrattade. Vi höll rentav på att förgås av skratt. Det var obeskrivligt så lustig hon hade varit och hur hon hade spelat med sitt ansikte. Och så bra hon hade härmat honom!

»Kära barn, du borde ju gå in vid teatern,» sa moster.

»Tycker tant det?» sa hon. »Ja, jag har nog haft mina drömmar i den vägen, men pappa och mamma vill inte.»

»Du kunde bli en ny fru Almlöf och mycket roligare,» sa morbror Oriel. »Jag ska tala med din pappa, jag.»

»Tack, snälla farbror, men det kanske inte är värt. Farbror förstår, det finns en till, som heller inte vill det.»

»Jaså,» sa morbror. »Står det till på det sättet, ja, då är det inte värt att tala mer om saken.»

»Nej,» sa fröken W. med en suck. »Det är det nog inte.»

— — — — — — — — — — — —

Jag har tänkt så förfärligt mycket på fröken W. hela dagen i dag. Nu vet jag vad moster Georgina menade med det, att jag var tråkig och inbunden. Jag förstod, att hon önskade, att jag skulle vara sådan som fröken W. Och det har hon alldeles rätt i. Så där vänlig och pratsam och lustig och öppen och naturlig som fröken W. borde alla unga flickor vara.

Men hur, hur, hur ska jag kunna bli sådan som hon???

— — — — — — — — — — — — — — —

Så mycket jag än tyckte om fröken W., så var jag ganska ledsen, sedan hon hade gått, därför att jag var så olik henne. Morbror och moster var på teatern på kvällen (det har jag för resten redan talat om), bjudna av brukspatron W., och jag satt och skrev i sängkammarn, tills jag blev så sömnig, att jag måste lägga mig.

Jag hade inte sovit lång stund, förrän jag vaknade. Moster hade kommit hem från teatern, och hon stod nu inne i barnkammarn och sprakade med Ulla, som hade suttit oppe och väntat. Jag hörde, att de talade om en ung flicka, som de berömde alldeles fasligt, och jag trodde förstås, att de talade om fröken W. Men det gjorde, att jag inte öppnade ögonen, utan låddes, som om jag sov. Jag tyckte mycket om fröken W., och jag ville så gärna vara som hon, men i alla fall ...

»Tycker inte Ulla, att det är en bra snäll och väluppfostrad ung flicka?» sa moster.

»Vet frun,» sa Ulla med sin bestämda och tydliga röst, »jag tror inte, att man kan råka på en hyggligare och beskedligare ungdom.»

»Inga choser, inte något bråk med ungherrar. Hon går och hon kommer, som hon ska. Och hon är begåvad också, vet Ulla. Överstinnan H***** säger, att det går utmärkt bra för henne att tala engelska.»

Jag blev litet förvånad över att överstinnan H***** hade reda på fröken W. Det var också besynnerligt, att moster sa, att hon inte hade några historier med herrar.

»Den lilla flickan, som var här i dag, var bra söt,» sa moster. »Men tror Ulla, att det skulle vara lätt att ha en sådan som hon boende i sitt hem?»

»Det bleve kanske lite bekymmersamt ibland,» medgav Ulla.

Ja, nu förstod jag ju, att det var om mig, som de talade. Och jag blev bra glad. Jag skulle gärna ha velat hoppa opp ur sängen och kyssa moster, men så tänkte jag, att hon kanske skulle bli ond för att jag hade legat och lyssnat, och höll mig stilla.

SJÄTTE VECKAN

Måndag 24 Februari.

I förmaket.

Kusin Allan har en leksak, som jag aldrig kan tröttna att titta på.

Den är varken stor eller dyrbar, egentligen är det bara en trästicka, som inte är längre än min hand, men det märkvärdiga med den stickan är, att den kan flyga.

I ena ändan av stickan sitter ett litet hjul med åtta små vingar av styvt papper, i den andra en liten vev av ståltråd, och mellan hjulet och veven löper en gummisnodd.

När Allan vill låta stickan flyga, vrider han först veven runt runt, så att gummisnodden, som sitter fäst vid den, blir hårt spänd och utdragen. Sedan klämmer han fast veven, så att den inte kan röra sig, och lägger stickan ifrån sig. Men nu vill gummisnodden dra ihop sig, och därigenom sätter den pappershjulet i rörelse. Det snurrar runt mycket fort, och efter ett par varv far det opp i luften och drar stickan med sig. Om snodden är tillräckligt hårt uppdragen, kan stickan komma ända opp till taket, och där far den fram och åter och stöter emot gipsen, som om den ville borra sig väg ut i det fria.

Stickan är grön, och vingarna på hjulet är röda och vita. När den lilla maskinen far omkring i rummet, ser det alldeles ut, som om en stor trollslända komme flygande.

I går eftermiddag, då jag satt och läste på min läxa, drog Allan opp sin maskin och lät den flyga, och jag slutade med grammatiken och följde den med ögonen. När den hade kommit ända opp till taket, slog det ner i mig som en blixt (det kom utifrån, ur luften, och alls inte från mig själv), att man borde kunna göra en riktig flygapparat, en, som kunde användas av människor, med den lilla flygstickan som mönster.

Först tyckte jag, att det bara var dumt, men nu börjar jag undra om det inte skulle vara en god idé. Det vore ju förfärligt roligt för oss människor att kunna fara fram oppe i luften, men jag tror verkligen inte, att de stora, gasfyllda ballongerna har någon framtid för sig. De gör ju ingenting annat än spricker, och även om de inte spricker, så följer de med vinden vart som helst, så att en inte vet vart en kommer.

Men om jag hade ett tillräckligt stort hjul med stadiga vingar och en ställning att sitta i och en trampa under fötterna med en vevstake, som gick opp till hjulet (alldeles som på en spinnrock), så att en kunde få det att svinga runt, så tycker jag, att det borde bli en bra flygapparat.

Tisdag 25 Februari.

Hela morgonen har jag legat och tänkt på flygapparaten.

När så stora fåglar som tranor och gäss kan flyga, så borde det ju inte vara omöjligt för oss människor. Men alltihop beror förstås på om en kan få hjulet att snurra runt tillräckligt fort.

Onsdag den 26 Februari.

Jag har alldeles slutat opp att tänka på studenten, och inte heller försöker jag sätta ihop romaner. Det är bra mycket viktigare, att jag funderar ut hur min flygapparat ska vara beskaffad. Jag förstår nog, att jag inte kan få den färdig, förrän jag blir stor, men det skadar inte att ha allting klart och uttänkt.

Jag är rädd för att en sådan flygapparat, som jag tänker på, bara kan stiga rätt opp i luften, men den borde ju också kunna flyga från det ena stället till det andra här på jorden. Och så borde den ju ha något slags styre, så att den inte fore av åt helt annat håll, än man önskar, såsom de där dumma luftballongerna gjorde under Paris belägring.

Torsdag den 27 Februari.

När jag har fått färdig min flygapparat, ska jag flyga till Stockholm med den. Det ska bli min första resa. Jag tycker vad stockholmarna ska titta och vad de ska undra vad det är för en stor, märkvärdig fågel.

Här på Centralplan blir det säkert alldeles svart av människor, som står och ser opp i luften. Och när moster Georgina, som sitter vid sängkammarfönstret och arbetar, får se allt folket, så kallar hon på morbror och på Ulla, för att de också ska titta ut.

När då flygapparaten kommer, så flyger den först ett varv runtom Centralplan, för att människorna ska få beskåda den. Sedan slår den till allas förvåning ner på gården till Klara Strandgata numro 7.

Jag undrar allt vad morbror Oriel då ska säga.

Men jag ska genast tala om, att det var här i numro 7 hos moster och morbror, som jag fick idén till den stora uppfinningen, och att det är därför, som jag har ställt min första färd till deras hem.

SJUNDE OCH ÅTTONDE VECKORNA

5 Mars.

Vi är så alldeles över oss givna, därför att prins August är död. Det var inte många veckor, sedan vi såg honom utanför frimurarhuset, då han kände igen morbror och ropade »goddag, Oriel» till honom.

Tisdag den 11 Mars.

Moster sa, att hon ämnade gå och se på prins Augusts lit de parade, och undrade om jag ville följa med. Jag frågade förstås vad lit de parade var för slag, och moster svarade, att det var något mycket vackert och ståtligt, som hon tyckte att jag borde se. För resten gick hon inte bara för ståtens skull, utan hon ville liksom säga farväl till prins August, därför att han var en snäll man, som var god mot sjuka och fattiga,

Vi gav oss alltså i väg, moster och jag, och gick raka vägen opp till slottet. När vi kom in på yttre borggården, stod där i ett hörn en lång, slingrande rad av människor, tre och tre i vart led. Moster och jag ställde oss sist efter alla de andra. Moster sa, att detta kallades att stå i kö, och tillade, att hon var glad, att kön inte var längre, än den var, för nu kunde det inte dröja så värst länge, innan vi kom in.

Medan jag stod där på borggården, vände jag huvudet åt alla håll. Det kunde ju hända, att jag en gång ville skriva en roman om Stockholms slott, och därför försökte jag riktigt prägla in i minnet hur här såg ut. Men bäst som jag höll på att räkna hur många fönster som fanns i den långa slottslängan mittframför oss, började en gammal fru, som stod bredvid moster i samma led, att tala med henne.

»Den här gången gör dom inte på samma sätt, som när prins Gustav var död,» sa hon.

»Frun är gammal stockholmska, kan jag förstå,» sa moster. »Prins Gustav dog i början av femtitalet, och då var jag ännu inte hitflyttad.»

»Ja, men frun har väl hört, att dom inte ställde till med någon likparad den gången. Dom hade sina skäl förstås.»

Moster svarade, att den saken hade hon nog hört talas om, men hon hade också fått den förklaringen, att prins Gustav hade blivit sig så olik efter sjukdomen och efter att ha förts den långa vägen från Kristiania, att drottning Josefina inte hade velat, att han skulle visas.

Men den gamla frun var alldeles omöjlig. Hon höll i handen ett stort, grönt paraply, och nu stötte hon det hårt mot stenläggningen och försäkrade moster, att prins Gustav inte hade kunnat bli förändrad av den sjukdomen. »Han var inte mer sjuk än jag,» sa hon, »men drottningen var så högfärdig, att hon inte ville låta honom få den han tyckte om.»

Moster sökte förklara för henne, att det står i vår regeringsform, att prinsar av kungliga huset inte får gifta sig med en ofrälse, men hon ville inte höra på, utan påstod allt ivrigare, att prinsen levde, och skrek och svängde med sitt paraply, så att moster blev generad. Hon visade på en slottsknekt, som stod i närheten, och sa, att det kanske inte var så passande att disputera om prins Gustav just på det här stället.

Den gamla frun blev genast lugnare. »Ja ja, det har frun rätt i,» sa hon och sänkte rösten. »Men en vet i alla fall vad en vet. Och frun tror nog också, att det är sant.»

Jag hade alldeles kommit av mig med räkningen av fönsterna, medan moster talade med den gamla frun, för det, som de talade om, var ju så ofantligt intressant just för mig. Men nu stod de tysta båda två, och då tänkte jag, att jag skulle börja på nytt, för det är allt gott att ha någon sysselsättning för tankarna, när en står

i kö.

Men jag hade inte hunnit räkna mer än en enda fönsterrad, förrän det hände något märkvärdigt. Det var alldeles, som om en dörr hade slagits opp inne i huvudet, så att jag såg något, som hade hänt för längesedan, men som jag alldeles hade glömt bort.

Det trängde fram så häftigt, att jag inte kunde tänka på något annat. Och jag befann mig liksom på två ställen på en gång, för fastän jag stod där på borggården, såg jag mig själv sitta på baklängessätet i stora täckvagnen och åka framåt en spårig och backig väg. Men jag kunde inte känna igen vägen, så att jag förstod, att jag inte befann mig i Östra Ämtervik, utan någon annanstans, där jag bara hade rest en eller kanske två gånger.

Men innan jag hade hunnit få klart för mig vad det kunde vara för en väg, for vagnen över en bro in på en smal, stenlagd gata. Inte heller där kände jag igen mig, fastän jag ansträngde mig allt jag kunde. Jag åkte inte heller så särdeles länge på den trånga gatan, utan vagnen svängde in på en stor, avlång gård, där det fanns hus på alla sidor. Här stannade den framför en förstubro, och på bron stod en liten och tjock gammal herre, som sträckte ut händerna och såg glad ut.

»Men det är ju morfar,» tänkte jag, och på samma gång förstod jag, att det var ett minne från min sista Filipstadsresa för en fem eller sex år sedan, som hade vaknat opp inom mig. Alltihop var så riktigt och rätt, jag kände igen det till punkt och pricka, nu då jag visste var jag befann mig. Fast det var svårt att förstå varför jag skulle minnas morfar och hans gård, då jag stod på borggården på slottet.

Jag var fullt vaken och visste om, att jag höll moster Georgina i handen, och såg både henne och alla de människor, som stod i kön framför mig, klart och tydligt, och jag tyckte inte, att det var trevligt alls att se mig själv så där dubbel, utan jag tänkte, att om det skulle hålla på länge, så skulle jag bli tokig. Kanske att jag redan var det?

Den långa kön flyttade sig närmare slottet, och jag följde med. Då jag rörde på mig, försvann minnena för en stund, men så snart som jag stod stilla och allt var tyst och lugnt omkring mig, började de strömma fram på nytt.

Nu såg jag mig ströva omkring alldeles ensam i det stora morfarshuset i Filipstad. Jag gick igenom vardagsrum och matsal och gästrum, och till sist kom jag in i det lilla mörka rummet, som var morfars kontor. Jag såg det tydligt. Det var inte större an en skrubb, och stora paket, inlindade i gråpapper, låg uppstaplade kring väggarna, så att det blev ännu trängre, än det behövde vara. Morfar satt vid ett högt och stort skrivbord och vände ryggen åt mig, men då han hörde mig komma, vred han huvudet åt mitt håll och smålog åt mig. »Här ska du inte stanna, för jag har inte tid med dig,» sa han mycket vänligt, »utan gå du ut i boden och be Fagerberg, att han ger dig en strut med russin och mandel, och gå sedan ut i lekstugan och gör dig ett gott kalas!»

Tänk, att jag, som stod där i kön på Stockholms slott, kom ihåg allt, som morfar hade sagt till mig för fem eller sex år sedan! Jag kunde inte ha kommit ihåg det tydligare, om jag hade hört orden i går eller i förrgår.

Sedan såg jag hur jag genom en trång dörr gick in i morfars handelsbod, där herr Fagerberg så förfärligt nätt och behändigt vred ihop en stor strut, som han fyllde med krakmandel och krukrussin. Han öppnade också en bakdörr för mig, så att jag kunde komma in på den kringbyggda gården och gå in i lekstugan. Där inne satt jag sedan en lång stund och knäckte krakmandel i en dockmortel. Då det var färdigt, stack jag en mandel in i varje russin och stoppade i munnen. Och jag kom mycket väl ihåg hur gott det smakade, fastän det var så många år sedan.

Men jag höll inte länge på med mitt kalasande. Om en stund låg russinstruten undankastad på ett litet bord, och jag själv stod uppkliven på en av lekstugans bänkar för att kunna se på en färglagd plansch, som satt fastklistrad rätt högt oppåt väggen. Den var hållen i rött och blått, mest i rött, och den föreställde en präktig pelarsal. Mittpå golvet stod ett stort bord, där en ung konung satt med krona på huvudet, omgiven av sina rådsherrar. Bakom konungen syntes en tron, som var så bristfällig, att den höll på att ramla, och framför honom, tvärsöver hela rummet, stod en rad med stupstockar. En man med bindel för ögonen låg nerkastad på varje stupstock, färdig att avrättas, och mellan stupstockarna sågs det mycket ordentligt upplagda travar av döda kroppar och avhuggna huvuden.

Under bilden stod med stora bokstäver att läsa, att detta föreställde Kung Karl den elftes syn på rikssalen i Stockholm kort före hans död. Än längre ner stod med mycket mindre bokstäver redogjort för hur kung Karl den elfte en natt hade förmärkt ett klart sken från fönsterna i rikssalen och hurusom han i sällskap med riksrådet Bielke och några andra hade begivit sig till rikssalen och funnit den upplyst samt sett i dess mitt ett stort bord, där en ung konung suttit med sina värdiga rådgivare, medan tronen bakom honom höll på att ramla och en lång rad av skarprättare var i fullt arbete.

Jag höjde mig på tåspetsarna, där jag stod på bänken, för att se bättre. Men det hade kommit en stor fuktfläck på väggen, och den hade förstört det mesta av den övriga texten. Jag fann bara ett par rader, där jag kunde läsa, att Karl den elfte hade frågat när detta skulle ske och att en stark röst hade svarat honom. Men vad hade den svarat honom? Något om att detta förebådade olyckor, som skulle inträffa under en av hans efterföljare. Så mycket kunde jag se, men vilken konung i ordningen det skulle bli och vad som egentligen skulle hända, det kunde jag inte bli klok på.

Jag hade aldrig förr hört talas om att Karl den elfte skulle ha haft en syn, så att jag blev mycket förvånad. Jag stod länge kvar och ansträngde mig att läsa det, som bortskymdes av den bruna fuktfläcken. Men det var alldeles omöjligt att få veta något mer.

Jag stod där ensam i lekstugan, och jag tyckte det var hemskt och kusligt med den där synen, så att jag måtte ha fattat hårt om mosters hand i förskräckelsen. Hon vände sig hastigt emot mig.

»Vad är det, Selma?» sa hon. »Är du mycket trött? Kanske du vill, att vi ska gå hem?»

Men bara därför, att moster hade talat till mig, försvann alltsammans, både de gamla minnena och lekstugan. Jag var inte mer liksom kluven itu, så att en del av mig var i Stockholm och en annan del i Filipstad, utan jag kände mig alldeles som vanligt.

Jag försäkrade moster, att jag alls inte var trött och att jag visst inte ville gå hem, och därmed lät hon sig nöja.

Just i detsamma flyttade sig kön framåt ett så långt stycke, att vi kom in under slottsvalven. Där var det litet skumt, och alla människor blev så högtidliga och tysta. Ingen trängde på, och ingen stampade och klampade, utan de liksom smög sig fram oppför trapporna. Vi gick igenom en lång rad av rum fram emot ett par stora, stängda dörrar. Dörrarna öppnades då och då, ett ljussken bröt fram, och en femton, tjuge människor släpptes in. Sedan fick vi andra stå stilla och vänta en stund. Till slut var moster och jag komna mycket nära de stora dörrarna, och nästa gång de öppnades, var det vi, som steg in. I samma ögonblick, som vi gick över tröskeln, viskade en vaktmästare till oss, att vi inte skulle bli stående stilla, utan gå sakta framåt, så att det inte bleve någon stagnation.

Senare på dagen.

Vi kom in i ett stort, avlångt rum, och vi fick inte gå omkring, som vi behagade, utan vi skulle hålla oss

utmed ena långsidan. Vi gick mycket sakta, och vi vände oss inåt mot rummet hela tiden, så att vi nästan gick på tvären.

Alla väggar var överdragna med svart kläde med invävda gula kronor, men det var inte så sorgligt och hemskt, som det hade varit hos frimurarna, utan salen var strålande upplyst med höga kandelabrar och kristallkronor. Och så var det så mycket blommor i stora, höga vaser.

Alldeles i mitten av rummet stod en hög, svart katafalk och ovanpå den en kista, klädd med sammet, där prinsen var lagd. Han låg så, att han syntes från huvudet till fötterna och var klädd i en blå uniform. Huvudet var bart, och vi, som hade sett honom på nära håll bara för några veckor sedan, kände väl igen honom. Jag för min del tyckte, att han såg bättre ut nu. Han var så stilla och lugn och så majestätisk.

Nedanför katafalken stod fina herrar i de vackraste uniformer, som jag någonsin sett (men jag har ju inte heller sett så mycket), och höll vakt över den döde. De var alldeles orörliga och kastade inte en blick på oss, som smög förbi borta vid väggen.

Framför kistan stod ett par bord, överdragna med svart sammet, och på dem var prinsens ordnar utlagda och hans hertigkrona och mantel och mycket annat. Vid varje bord stod uniformsklädda herrar på vakt. Alla var de tysta och orörliga, och det var mycket högtidligt.

När jag måste lämna rummet, gick jag nästan baklänges för att hinna kasta en blick på alltsammans än en gång. Men jag är allt rädd, att det fanns mycket mer i den stora salen, än vad jag hann att se.

När vi igen stod nere på borggården, så frågade mig moster om jag inte tyckte, att det var bra vackert.

»Jo,» sa jag, »det tyckte jag visst. Men vet moster, att jag tyckte, att prinsen såg ut, som om han inte tyckte om det.»

»Ja,» sa moster, »det såg jag också. Och jag skulle inte heller tycka om att ligga på det där sättet och bli begapad av hela Stockholm. Men det är tvungen sak för de kungliga.»

Och så förklarade moster för mig, att de kungliga måste visas för allmänheten efter sin död, för att folket ska veta, att de verkligen har lämnat detta jordiska. Eljest skulle det jämt bli samma spektakel som med prins Gustav.

»Men det är väl inte möjligt, att någon, som lever, vill ge sig ut för att vara död,» sa jag.

»En kan aldrig veta, när kärleken kommer med i spelet,» sa moster.

Onsdag 12 Mars.

Nu vet jag vad min första roman ska handla om. Den ska heta *Karl den elftes syn*, och i den ska jag berätta om en kung i Sverige, som hade bestigit tronen redan som litet barn, så att riket i många år hade styrts av hans förmyndare. Men den förmyndarn hade varit en förrädare och hade kallat in i Sverige den ryske tsaren, som hade bemäktigat sig hela landet och tagit den unge kungen och alla hans rådsherrar till fånga och stängt in dem i rikssalen på Stockholms slott.

Sedan ska jag tala om hur den ryske tsaren lät anställa ett stort blodbad på de förnämsta männen i landet inne i rikssalen i den svenske kungens åsyn (för så brukas det i Ryssland). Sedan skulle tsaren befalla den svenske kungen att avsäga sig kronan, för att tsaren skulle få bli kung också i Sverige. Men den svenske kungen skulle säga nej och inte låta övertala sig. Då skulle den ryske tsaren bli förfärligt ond och säga, att om han inte ville avstå från sin krona, så måste han dö.

Sedan skulle jag beskriva ytterst spännande i min roman hur en schavott blev uppsatt på borggården och hur den svenske kungen fördes dit, bunden till händer och fötter och med bindel för ögonen, och lades ner på stupstocken. Den ryske tsarens bödel skulle redan ha dragit svärdet och vara färdig att hugga av kungens huvud, men då skulle tsaren göra ett tecken och säga, att han ville fråga den svenske kungen än en gång om han inte ville avstå sin krona med godo. Men den unge svenske kungen skulle svara ett stolt nej.

I alla fall skulle det där lilla dröjsmålet rädda hans liv, för innan den ryske tsarens bödel hann på nytt lyfta svärdet för dödshugget, skulle det höras buller och skrik av förfäran utanför slottet. Likaså skulle det höras trumpeter och trummor och skott och vapengny, och den ryske tsarens tjänare skulle komma in och ropa, att han måste skynda sig att fly, för svenskarna hade kommit och återerövrat Stockholm och höll på att tåga in i slottet. Och då skulle tsaren och alla hans hovmän och krigare springa sin väg, och bödeln skulle sticka det långa svärdet i skidan och fly, han också.

Därpå skulle en ung svensk man med studentmössa på huvudet störta in på borggården, knäböja vid den bundne kungens sida och lösa hans band. Efter honom skulle följa en ofantlig skara av svenskar, som för det mesta var klädda i bondekläder, och de skulle jubla och skrika av glädje, för att kungen var vid liv. Men kungen skulle vända sig till den unge mannen i studentmössan, som hade befriat honom, och fråga vad allt detta hade att betyda. Då skulle den unge mannen berätta för kungen, att han såsom fordom Gustav Vasa hade dragit runt i landet och rest dalkarlar och värmlänningar och all landets övriga allmoge, så att nu var landet befriat, och den ryske tsaren hade intet annat att göra än att dra till sitt land igen.

Då skulle den svenske kungen, för han var en ädelmodig man, säga, att nu var det hans befriare, som borde regera över Sverige. »Till den ryske tsaren ville jag icke avstå min krona,» skulle han säga, »men till dig vill jag lämna den. Du är värdigare att regera över detta tappra folk, än vad jag är.»

»Stor tack, min kusin!» skulle då mannen i studentmössan svara. »Aldrig kan det hända mig, att jag berövar dig din krona. Men min far, som var din farbror, avhände sig sina kungliga rättigheter för att få gifta sig med min mor, och jag vore tacksam att i dem återinsättas och att erkännas som din släkting.»

Det där tycker jag är så vackert och storartat, att jag får tårar i ögonen, då jag tänker på det.

Men det måste förstås stå mycket mera i romanen, för det där är bara slutet. Det övriga håller jag på att tänka ut, så snart som jag är ensam och inte har några läxor att läsa.

Fredag 14 Mars.

I går skulle gamla Ulla Myhrman nödvändigt ut för att se på prins Augusts likfärd, och Elin och Allan och jag fick följa med henne.

Vi gick och ställde oss på en gata, där Ulla visste att liktåget skulle gå fram, och vi stod länge på en trottoarkant och väntade. Ulla förmanade oss, att vi inte skulle låta någon tränga oss bort från trottoarkanten, för så små, som vi var, skulle vi ingenting få se, om det kom stort folk och ställde sig framför oss.

Vi hade gått ut i god tid, och till en början var vi nästan de enda, som stod där. Men det dröjde inte länge, förrän det kom fullt med folk, som ställde sig både på trottoaren och nere på gatan. Men ingen knuffade undan oss, utan vi var så nöjda, därför att vi hade fått en så utmärkt bra plats.

Rätt som det var, kom det soldater marscherande framåt gatan, och det var ju roligt att få något att titta på. Det var Svea garde och Andra gardet, och så var det matroser från flottan. Svea garde och Andra gardet tågade förbi, men matroserna gjorde halt framför oss och ställde sedan opp sig man vid man på ömse sidor om gatan, så att det blev en fin, tom bana mellan dem för liktåget att dra fram på.

Det var ju bara bra, men det tråkiga var, att människorna, som hade stått nere på gatan, blev uppfösta på trottoaren, då matroserna kom, och Elin och Allan och Ulla och jag, vi blev trängda in mot husväggen. Där stod vi och hade för det första en rad av stora, tjocka människor och sedan en rad av matroser framför oss, så att vi kunde förstå, att när begravningståget kom, skulle vi inte kunna se ett smack.

Det var flera av dem, som hade blivit undanfösta, som grälade och knuffades för att få tillbaka sina bra platser på trottoarkanten, men de, som nu stod där, ville inte flytta sig, utan påstod, att platserna var deras, så att det var ett fasligt bråk hela gatan utefter. Den enda, som ingenting sa, var gamla Ulla.

Men när det blev stilla och lugnt igen, så sträckte Ulla ut handen och gav en stor, tjock madam, som stod alldeles framför oss, en liten vänlig klapp på axeln. Madammen vände på huvudet och kastade en arg blick på Ulla. »Nej, försök inte!» sa hon. »Jag står där jag står och tänker inte röra mig ur fläck.»

»Nej, kära goa fru Pettersson,» sa Ulla, »det är heller inte meningen. Jag tänkte bara hälsa, eftersom jag är en gammal bekant. Se, jag har varit hushållerska hos auditör Afzelius i många år, och jag köpte alltid min strömming i fruns stånd vid Röda bodarna.»

Den tjocka madammen vände sig om än en gång, såg på Ulla och svor litet mellan tänderna.

»Det ska ... hålla reda på alla dom, som har köpt strömming hos mig,» sa hon lika ovänligt som förut. »Men vad är det hon vill mig? Var det något fel med fisken kanske?»

»Nej,» sa Ulla och var alltjämt lika lugn. »Frun har den bästa strömming i Stockholm, det har jag alltid sagt. Och frun var alltid rejäl och gav rätt motgift och ett par strömmingar på köpet. Därför tänkte jag, att fru Pettersson kanske skulle vilja hjälpa mig en smula med dom här barnen.»

»Jag tycker inte, att så små barn har något ute att göra i en sådan trängsel,» sa madammen.

»Ja, dom är ju små,» sa Ulla, »och just därför tänkte jag, att det ingenting skulle göra, ifall dom fick ställa sig ytterst på trottoarkanten framför fru Pettersson, för dom kan ju inte skymma bort utsikten för en vuxen människa.»

»Å ja, det har hon ju rätt i,» sa madammen och skrattade. »Hon är en rasande förståndig människa, hon. Barna ska få stå här framför mig. Det ska inte bli några krokodiller om den saken.»

Och så flyttade hon på sig, så att Elin och Allan och jag fick stå på trottoarkanten framför henne och se hela liktåget.

Det var förstås mycket vackert och märkvärdigt, men det mest märkvärdiga av alltsammans var ändå, att gamla Ulla hade kunnat skaffa oss en så bra plats att stå på bara genom att vara vänlig och klok.

Lördag den 15 Mars.

I dag har jag blivit bjuden till överstinnan H***** på engelsk lekafton, och därför tycker jag, att det passar bra att skriva litet om henne på förhand.

Är det inte märkvärdigt, att jag har råkat så många människor från S:t Barthélemy? Ja, så många är det kanske inte, men då Sverige inte äger fler kolonier än den enda lilla ön, så kan det kallas vackert att känna fyra stycken, som har varit där.

Se, det är så, att överstinnan H*****, som ger mig mina engelska lektioner, har varit gift med guvernören på S:t Barthélemy och bott där i många år. Nu är guvernören död, och hon lever i Stockholm med sin styvdotter, mrs Joan M., som är änka efter en engelsk läkare och alltid ser sorgsen ut, och sin styvdotters

dotter, miss Harriet M., som är söt och glad och sjutton år. Dessutom har överstinnan en husföreståndarinna, fröken S., som är hennes mycket goda vän och som också har varit med på S:t Barthélemy och skött hushållet hos guvernör H*****.

När jag först kom underfund med att överstinnan hade bott många år på en av de Små Antillerna, blev jag så glad, därför att jag trodde, att jag skulle få veta allt möjligt om hur det var där ute. Överstinnan är ju svensk, men hon talar aldrig annat än engelska med mig, och jag har varit förfärligt ivrig att lära mig engelska, just för att jag skulle komma så långt, att jag kunde fråga ut henne om negrer och indianer och ormar och kolibrifåglar och koraller och polyper och allt annat märkvärdigt, som ska finnas där ute och som det står talat om i Dahms geografi. Men det har jag inte haft mycken tack för. Varken överstinnan eller mrs M. eller miss Harriet M. eller gamla fröken S. bryr sig om att tala om ön. Det är, som om de skulle ha haft så tråkigt där, att de inte en gång vill berätta om den. Jag skulle inte kunna tänka mig något mer romantiskt än att vistas ute på en av de Små Antillerna, men de fyra, som jag känner, som har varit där, tycker bestämt, att det är mycket finare att bo i Stockholm.

Överstinnan är mycket snäll, och bara det inte är fråga om de Stora eller Små Antillerna, så är hon språksam och öppenhjärtig och talar med mig om allting, alldeles som om jag vore fullvuxen. En gång sa hon, att hon är tacksam för att hon där ute på öarna hade fått lära sig att tala engelska och franska, för annars hade hon nu inte haft något att leva av mer än sin lilla pension. Nu kunde hon inte bara förtjäna genom att ge engelska lektioner, utan hon och fröken S. hade hyrt en stor våning för att ta emot unga flickor i inackordering. De hade redan huset fullt, därför att människor gärna inackorderade sina döttrar på ett ställe, där det alltid talades utländska språk.

Morbror Oriel är släkt med överstinnan, fast på mycket långt håll, och både han och moster berömmer henne för att hon är så duktig och försörjer sig själv. De säger, att hon är så energisk och har så många goda idéer, och det kan nog vara sant, men nu har hon hittat på att bjuda alla sina elever och inackorderingar på en engelsk lekafton just i kväll. Och jag kan nog tala litet engelska med överstinnan och de andra, som har varit ute på S:t Barthélemy, men att leka på engelska, då en hel mängd människor hör på, det tycker jag ska bli alldeles förskräckligt, så jag skulle allt ha önskat, att överstinnan inte hade fått just den goda idén, utan hittat på något annat, som jag inte hade behövt vara med om.

Söndag den femtonde Mars.

Det regnar och snöar och blåser i dag, så att jag kan ingenting annat göra än sitta inne och skriva dagbok. Jag hade allt bett överstinnan att få slippa att komma på den engelska aftonen, men det ville hon inte höra talas om. Hon påstod, att det skulle bli så ofantligt roligt för mig och nyttigt också. Dessutom hade hon övertalat moster att låta Elin och Allan komma med, fastän de ännu inte har börjat att läsa engelska, och när de skulle gå, så kunde ju inte jag stanna hemma.

Elin och Allan är så söta och så nätt klädda och inte alls blyga i sällskap (det är inga Stockholmsbarn), så att det gjorde ingenting alls, att de inte kunde engelska. Alla de stora flickorna, som var inackorderade hos överstinnan, blev alldeles förtjusta i dem. Men jag visste ju, att jag var både ful och halt och att min klänning inte alls var vacker och att mina hemgjorda kängor var bra klumpiga, så att jag var säker om att jag skulle bli vådligt utskrattad, om jag till på köpet gjorde bockar i engelskan.

När alla var komna, satte sig överstinnan i ett hörn av matsalen, som är ett mycket stort rum, och vi andra slog oss ner runtomkring henne och började leka »Ett skepp är lastat» på engelska, och det var bra bekymmersamt, för när den, som låtsade vara kapten på skutan, sa: »Mitt skepp är lastat med ett *a* eller ett *b*» (eller vilken som helst annan bokstav) och kastade sin näsduk till en av oss, så skulle den, som hade fått näsduken, vara färdig att svara något, som började med *a*, eller *b*, såsom amethysts eller bread eller något

annat, alltefter bokstaven som nämndes, innan den, som hade kastat, hade hunnit räkna till tjuge. Jag var bra ängslig till en början, men det gick bättre, än jag hade kunnat tro. Varenda gång, som näsduken blev kastad till mig, kunde jag hitta reda på ett passande engelskt ord.

Flera av överstinnans inackorderingar var fullväxta unga flickor, som säkert brukade vara borta på stora baler eller på fina teatrar var kväll, och de rynkade på näsan och var inte alls nöjda med att sitta och leka som andra småbarn. I synnerhet var det en lång, mörk, vacker flicka, som hette Ida von K., som var på misshumör. Hon mumlade ganska högt, att detta inte var något för vuxna människor, och jag tror nog, att överstinnan hörde det, för hon började se ganska trött och missmodig ut. Miss Harriet M. var mycket snäll och hjälpte sin mormor att hålla modet oppe, men det kunde inte hindra, att vi hade tråkigt över lag.

Det var alldeles som på julkalasen där hemma. Då börjar vi alltid med att leka Ett skepp är lastat och andra sådana där »snillelekar», som vi kallar dem hemma i Värmland, och så länge som vi håller på med dem, har vi alltid så förskräckligt tråkigt. Men när vi inte längre står ut, så brukar vi ta till med blindbock och Skära, skära havre och Två slår den tredje och andra lekar, som det är litet fart och rörelse i, och då får vi så roligt, och det blir ett skratt och ett stoj, så att taket kan lyftas.

Det var ju inte så gott att veta om det skulle bli på samma sätt här i Stockholm, men jag tyckte allt, att något borde göras, för det höll på att gå alldeles på tok med överstinnans lekafton. Medan vi tråkade oss igenom de där snillelekarna, smög sig den ena efter den andra av inackorderingarna bort från sällskapet och gick in i sina egna rum, så att till sist var det nästan bara vi främmande, som var kvar och lekte.

Då tog jag mod till mig och frågade överstinnan om vi inte kunde få leka blindbock eller katt och råtta eller något sådant där roligt, och tänk, att hon blev riktigt glad åt förslaget, och de andra, som ännu inte hade hunnit smyga sin väg, tyckte också, att det var bra. Det stora matbordet blev skjutet in i en vrå och pianot i en annan, och överstinnan och miss Harriet och gamla fröken S. och jag och några till ställde oss i en ring mittpå golvet för att leka katt och råtta. (Det hette på engelska *Puss puss in the ring*.) Kusin Elin fick bli katt, och kusin Allan blev råtta, och de var kvicka och viga, och de jagade varandra ut och in genom ringen, så att det blev glädje och skratt och höga rop alldeles som på julkalasen i Värmland.

Sedan blev miss Harriet katt, och jag blev råtta, och jag blev genast tagen, och då skrattades det än mer, och allra värst blev det, då jag blev katt och kusin Elin råtta, för jag kunde ju inte alls ta henne, utan fick springa i det oändliga, och då blev det en sådan glädje över att Elin var så lätt och behändig och söt, så att de, som stod i ringen, klappade händer åt henne och miss M. till sist tog henne i famn och kysste henne.

Men när inackorderingarna, som bodde i våningen, hörde hur muntert det nu var i matsalen, öppnade de sina dörrar helt förvånade, och den ena efter den andra kom tillbaka ut till oss andra. Och sedan lekte de katt och råtta, så att det stod härliga till. Och fröken von K., som hade rynkat på näsan allra värst, var nu den, som riktigt satte liv i spelet, och det tyckte jag var så roligt för överstinnans skull.

Men just som vi hade som allra roligast, såg fröken von K. på klockan, och så sa hon till överstinnan, att hon fick lov att gå, därför att hennes fästman skulle komma med tåget från Uppsala på kvällen. »Jaså, ska han komma,» sa överstinnan. »Ja, dä förstår jag, att du måste lämna oss. Men vill du inte ta honom med hit tillbaka? Säg kandidaten, att han vore mycket välkommen!» Ja, fröken von K. lovade försöka, men hon såg inte ut, som om hon trodde, att det skulle lyckas.

Därmed gick hon, och vi hade ju lika roligt fördenskull. Vi lekte blindbock och Hela havet stormar, och långa stunder glömde vi alldeles bort engelskan. Harriet M. var mycket snäll, och hon lärde oss ett par engelska småbarnsvisor, som vi sjöng och dansade till. Och det var riktigt roligt, det också.

Tiden gick så fort, att vi inte visste ordet av, förrän klockan slog nie. Då skulle det dukas i matsalen till

supén, och vi, som lekte, fick dra oss in i överstinnans förmak. Det var inte på långt när så stort som matsalen, utan nu måste vi nöja oss med mera stillsamma lekar.

Harriet föreslog, att vi skulle leta reda på en sak efter musik, och överstinnan bad mig, att jag skulle vända mig bort och hålla för ögonen, medan de gömde undan en av Harriets ringar.

»Är det inte bättre, att hon går in i fröken von K:s rum?» sa Harriet och öppnade dörrn till ett rum, som låg alldeles bredvid förmaket. »Det kan väl inte göra något, att hon står där ett ögonblick.» Jo, det tyckte alla vara bättre, för då kunde de överlägga om gömstället, utan att jag hörde det allra minsta, och i nästa sekund stod jag ensam i fröken von K:s rum.

Där inne stod mittpå golvet ett vackert, runt bord, och på bordet brann en hög fotogenlampa, och under lampan stod en stor fotografi, den största, som jag någonsin hade sett. Jag förstod genast, att det var fröken von K:s fästman, som hon nu hade gått ner till stationen för att möta. Hon hade säkert ordnat det så där med lampan, för att han skulle få se sig själv, så snart som han kom in i rummet.

Jag tyckte det var vackert gjort av fröken von K., och jag gick ett par steg närmare för att titta litet på fästmannen. Och då kunde jag inte låta bli att känna igen min student.

Den här gången var det inte något misstag. Det var inte prins Gustav, och inte heller var det någon annan, utan det var han själv drag för drag.

Jag var knappast inne i rummet mer än en minut, innan jag blev utkallad. Men nu märktes det nog, att jag hade varit i Stockholm halvannan månad sedan den gången, då jag blev så generad, när justitierådinnan B. frågade vem jag stod i fönstret och väntade på. Nu visade jag ingenting av vad jag kände. Jag föresatte mig att bara tänka på musiken och på ringen, och jag tog också reda på den i en handvändning.

Och sedan lekte jag och drack te och pratade engelska och svenska om vartannat och skrattade och var nästan mer uppspelt än någon av de andra.

Hela tiden var jag rädd för att fröken von K. och hennes förlovade skulle komma, för överstinnan hade ju bett, att hon skulle ta fästmannen med på supén, men det gjorde de ändå inte.

När vi äntligen fick gå hem, var överstinnan H***** förfärligt vänlig och tackade mig för att jag hade bidragit så mycket till trevnaden, och det skulle jag ju ha blivit glad åt, om det hade varit en annan gång och inte just den aftonen.

NIONDE VECKAN

Måndags morgon den 17 Mars.

Jag hade föresatt mig att aldrig mer skriva något i dagboken om min student, men i förrgår natt hade jag en så vacker syn, att jag inte kan låta bli att tala om den, fastän den rör sig om honom.

När jag la mig, var jag förstås ledsen och hade ont i hjärtat. Men på samma gång var jag så trött efter allt lekande och pratande, att jag somnade, så snart som jag hade sträckt ut mig på den lilla svängda soffan i barnkammarn. I alla fall sov jag inte så värst länge, utan just som tornväktarn i Klara tutade två, var jag vaken igen.

Jag blev riktigt rädd, då jag vaknade, för jag visste ju, att så snart som jag på nytt slöt ögonen, skulle jag få se Marit i Sotbråten sitta på soffkarmen och hånskratta, därför att min student, som hade varit min tröst hela tiden i Stockholm, nu var förlovad.

Jag låg med uppspärrade ögonlock så länge jag kunde, men till sist föll de ändå igen på mig. Vad jag då såg, var emellertid inte Marit i Sotbråten, utan något mycket vackert: en hög bergö, som steg opp ur ett klarblått hav.

Överst på toppen av den lilla ön stod ett vitt marmorpalats, dit breda trappor ledde opp i många avsatser. Både palatset och trappan omgavs av höga träd, som var översållade med alnslånga blomklasar och bar frukter, så stora som kålhuvuden. Sådana träd hade jag aldrig förr sett, utan jag förstod, att ön inte låg i ett svenskt hav, utan långt borta i någon av de varma världsdelarna.

Men trots detta svajade från palatsets högsta torn vår egen blågula svenska flagga, och som Sverige inte har mer än en enda besittning i främmande land, så förstod jag, att ön, som jag såg, måste vara S: t Barthélemy.

Nere vid stranden av ön låg en liten stad, och på alla hus i staden var svenska flaggor hissade. Det var alldeles, som om man firade en högtid eller väntade någon framstående gäst. Det senare föreföll mig troligast, därför att jag såg stora folkskaror samlade utmed stranden liksom för att ta emot någon resande.

Nu visade sig ute på havet en stor ångare, och från denna lade ut en roddbåt, som också hade svenska flaggan hissad, och styrde in mot ön.

När roddbåten syntes, började alla människorna på stranden vifta med sina stora, vita panamahattar. Då kunde jag tydligt se, att de inte var européer, utan hade svarta eller röda ansikten. De ropade också med full hals på franska: »Vive le gouverneur!» Det var inte något tvivel om att jag verkligen skådade framför mig S:t Barthélemy.

Men i roddbåten, som nu med hastiga årslag närmade sig stranden, stod en ung man i en mycket vacker uniform och bredvid honom en ung dam, som också var särdeles elegant klädd.

Jag kände genast igen de båda i båten. Mannen var ingen annan än min student, och den unga damen vid hans sida var den vackra Ida von K., som jag hade råkat hos överstinnan H*****.

Det var en mycket vacker syn att se den blomstrande ön och de viftande människorna på stranden och de två unga, som strålande av lycka färdades över det klarblå havet, men jag kunde inte hjälpa, att det gjorde ont i mig att se dem, och jag öppnade helt hastigt ögonen.

Alltsammans försvann genast. Jag hade ingenting annat än svart mörker omkring mig.

Men då tyckte jag verkligen, att jag hade varit bra dum. Jag borde ju ha hållit ut bara en liten stund ännu, så att jag hade fått veta vad alltsammans hade att betyda.

Jag slöt ögonen på nytt, men nu visade sig inte samma syn som nyss, utan nu satt jag nere i roddbåten vid sidan av studenten och Ida von K. (osynlig förstås) och hörde, att de talade om hur märkvärdigt det var, att de nu var gifta och skulle bosätta sig som guvernör och guvernörska på den härliga ön S:t Barthélemy, Antillernas pärla.

»Det är Selma Lagerlöf, som vi har att tacka för vår lycka,» sa studenten. »Det var verkligen mycket vackert av henne att visa sig så tacksam för att jag hade språkat med henne på en järnvägsresa.»

»Selma Lagerlöf ...,» sa den unga guvernörskan, »var det inte den lilla obetydliga halta flickan, som jag en gång såg på en engelsk lekafton hos tant H*****?»

»Hon må vara hur halt som helst,» sa studenten, »men du kan vara viss om att henne kommer det att bli något av.»

»Jag tycker egentligen, att det är märkvärdigt, att hon inte blev svartsjuk, då hon fick veta, att du var förlovad,» sa guvernörskan småleende.

»En så oädel känsla som svartsjuka kan aldrig få insteg i Selma Lagerlöfs bröst,» sa studenten. »Hon hade på ett egendomligt sätt funnit reda på förhållandet med min börd, och som hon visste, att både du och jag var fattiga, skaffade hon sig företräde hos kung Oskar den andre, som är min verkliga farbror, och röjde hemligheten och övertalade honom att förhjälpa mig till en passande levnadsställning.»

»Du har således henne att tacka för att du nu är guvernör på S:t Barthélemy,» sa den unga guvernörskan och betraktade sin man med strålande blickar.

»Ja, förvisso var det hon, som föreslog min farbror att ge mig just denna befattning. Ingen kunde heller ha varit mig kärare,» sa studenten. Men då jag hörde min student tala om mig på detta sätt, blev jag mycket lycklig. Jag hade inte mer ont i hjärtat, utan var alldeles till freds. Jag hoppas, att jag ska ta lärdom av vad jag såg och hörde i natt och alltid handla så där ädelt och högsinnat, som jag hade gjort i min inbillning.

Onsdag 19 Mars.

I går, då jag var på väg till överstinnan H***** med läxböckerna under armen, kom jag helt hastigt att tänka på att studenten kanske ännu var kvar i Stockholm och att det mycket väl kunde hända, att jag råkade honom oppe hos överstinnan. Han kunde ju vara på visit hos sin fästmö, och jag kunde stöta ihop med honom i trappan eller i tamburen.

Men fastän jag hade varit så ädelmodig i söndags natt och gjort honom till guvernör på S:t Barthélemy, för att han skulle få gifta sig med fröken von K., ville jag rakt inte råka honom, sedan jag visste, att han var förlovad.

»Om jag bara kunde slippa ifrån att gå opp till överstinnan för en enda gångs skull!» tänkte jag. »Jag har ju inte skolkat från en enda lektion på hela terminen, så att det kunde väl ingenting göra.»

Jag tyckte, att det mycket väl skulle gå för sig, och rätt som det var, vände jag mittpå gatan och började vandra hemåt.

Det var alldeles för motbjudande att gå dit opp. Om jag råkade på studenten, skulle jag kanske bli så upprörd, att jag svimmade. Och tänk, vilket spektakel det då skulle bli!

Det bästa var att gå hem och säga till moster, att jag hade känt mig så sjuk, när jag kom ut på gatan, att jag hade måst vända.

Det var för resten inte osant alls. Jag fick så ont i hjärtat, bara jag tänkte på att jag kunde träffa studenten, att jag knappt kunde röra mig.

När jag hade gått en stund och var nästan framme vid Klara Strandgata, kom jag att tänka på att det vore bäst, att jag stannade ute på gatan hela timmen, så att jag slapp att säga till moster, att jag var sjuk. Detta tyckte jag var en riktigt god idé, och jag vek genast av in på en annan av de många Klaragatorna.

Men i detsamma öppnades dörren till en butik, som jag just skulle gå förbi, och ut kom en storväxt och ful, gammal människa, som var klädd i vit florsklänning och vit sommarhatt med en girland av stora, röda rosor. Fast det var synd att säga, att klänningen och hatten var vita, för de var gråa av smuts, de liksom hela människan. Slöjor och band dinglade omkring henne, och alltihop såg ut, som om det skulle ha legat i en lergrop.

Jag förstod genast, att den, som gick omkring i sommarhatt och florsklänning mitt i kalla vintern, inte kunde vara någon annan än »Trasfröken», som jag så många gånger hade hört talas om, men aldrig förr sett. Jag hade alltid tyckt, att det hade varit något så romantiskt med den stackarn, som hade blivit tokig och nu vinter och sommar gick omkring i något slags bruddräkt, därför att hennes fästman hade övergivit henne.

När jag fick syn på Trasfröken, stannade jag förstås för att riktigt stirra på henne, men hon märkte mig knappast, utan stod stilla framför butiksdörrn och tittade opp i luften.

Helt hastigt förvreds hennes ansikte alldeles fruktansvärt, och hon lyfte armarna mot himlen. Och så bröt hon ut i ett förfärligt skrik eller vrål, ja, jag vet inte hur jag ska kalla det. »O Gud, att jag ska älska en trolös man!» skrek hon.

Jag har aldrig hört något så förfärligt. Det var inte alls likt en människas röst, utan det var, som om ett vilt djur, ett lejon eller en tiger, hade ropat. Det var ju inga så förskräckliga ord, men det var det, att alltsammans kom som ett enda långt rytande.

Hon skrek samma ord en gång till, men då var det jag, som inte stod stilla längre. Jag gick inte, nej, jag sprang hela vägen ner till överstinnan, och jag var inte mer än tie minuter försenad, när som jag kom fram.

Överstinnan blev glad, när hon fick se mig. Jag bad så mycket om ursäkt för att jag kom för sent, men hon sa, att det gjorde ju rakt ingenting, att jag hade misstagit mig om tiden, då det inte var något annat fel. Hon hade trott, att jag var sjuk, och hade just ämnat skicka sin jungfru opp till Afzeliuses för att höra hur det stod till med mig.

Så att jag kunde allt ha råkat illa ut, om jag inte hade mött Trasfröken och blivit skrämd tillbaka på rätta vägar.

Torsdag 20 Mars.

Jag kunde inte låta bli att tala om för överstinnan, att jag hade råkat Trasfröken och att hon hade varit så förskräckligt hemsk. Överstinnan blev så intresserad, hon var riktigt uppskakad.

»Ja, kärleken är förskräcklig,» sa hon flera gånger. »Det finns ingenting, som är hemskare än kärleken.»

Litet senare på dagen.

Jag börjar tycka, att det är bra, att studenten är förlovad. Om jag hade blivit gift med honom, hade jag säkert aldrig fått tid att skriva några romaner, och det är ändå det, som jag alltid har önskat.

Dessutom har jag blivit rädd för kärleken, alltsedan jag såg Trasfröken.

Jag undrar allt vad överstinnan kan ha haft för äventyr, eftersom hon såg så skrämd ut.

TIONDE VECKAN

Måndag den 24 Mars.

(När jag satte mig ner i dag här i förmaket för att skriva, hände det något märkvärdigt med Axel Oxenstierna, men det får jag berätta om längre fram.)

Hela förmiddagen i går var vi på Karolinska institutet. Ja, inte morbror och moster förstås, och inte gamla Ulla heller, men Elin och Allan och jag och båda jungfrurna, och vi gick igenom hela anstalten från källarn

till vinden.

Vi var så glada, när vi gick hemifrån, därför att vi skulle få se Karolinska institutet. Det var en frisk och klar dag, och jag tyckte, att allting tog sig så bra ut. Särskilt när jag gick över Kungsholmsbron, kunde jag inte låta bli att stanna och se mig omkring. Jag kom ihåg, att Elin Laurell jämt brukar säga, att det är så vackert på broar. Hon tycker inte, att det är något märkvärdigt med utsikten från ett ångbåtsdäck, för då är hon för nära vattnet och får ingen överblick, men att stå på en hög bro och se oppåt och neråt ett långt vattendrag, det tycker hon är förtjusande. Och när jag gick över Kungsholmsbron i går förmiddag, tänkte jag, att Elin Laurell hade rätt.

Mosters kokerska har en faster, som är gift med vaktmästarn på Karolinska institutet, och var gång som kokerskan har varit hos henne och hälsat på, brukar hon skryta med att hon har fått se så mycket underbart och vackert. Hon säger, att Karolinska institutet är mycket roligare än både Slottet och Nationalmuseum.

Eftersom kokerskan skröt så mycket med Karolinska institutet, blev vi barn nyfikna förstås och ville bra gärna se det. Vi bad henne, att hon skulle fråga sin faster om inte vi också kunde få gå dit, och i går morse kom hon mycket riktigt med bjudning till Elin och Allan och mig och husan att dricka kaffe hos vaktmästarns på Karolinska institutet. Men vad det beträffar, att vi skulle få se själva institutet, så hade fastern sagt, att det var inte att tänka på, för det var förbjudet.

Vi blev allt litet snopna, när vi hörde detta, men kokerskan tröstade oss och sa, att bara vi kom dit, så nog skulle hon laga, att vi fick se allt, som fanns.

Moster och morbror blev förstås tillfrågade om vi barn och husan och kokerskan skulle få gå bort och dricka kaffe hos kokerskans faster, och det fick vi visst. Moster och morbror sa, att det var riktigt snällt av vaktmästarfrun att ställa till med kaffebjudning för oss, och det var det ju också.

När vi kom in i vaktmästarbostaden, fick vi genast syn på ett stort kaffebord, och vi blev bjudna att sitta ner och ta för oss. Vi drack var sina två koppar (tänk, om moster visste det!) och åt mycket dopp till, och alltsammans smakade utmärkt. Fastern var vänlig och språksam, och en ung systerdotter, som gick i sömmerskelära, var mycket munter. Vi skulle ha haft det riktigt trevligt, om vi inte hela tiden hade suttit och varit oroliga för att inte få komma in på institutet och se allt det härliga, som där fanns.

I det längsta ville vi inte tro, att det var något allvar med vaktmästarfruns hälsning, men när hon inte gjorde någon min att resa sig från kaffebordet, utan bara satt kvar och språkade, så blev vi alltmer ängsliga. Vi nickade och blinkade åt kokerskan, för att hon skulle mana på fastern, annars kunde vi ju inte hinna att se alla de vackra salarna, innan det blev tid att gå hem.

Men när kokerskan sa något om att nu var vi så utvilade, att vi kunde börja gå omkring litet, så skakade vaktmästarfrun på huvudet och sa, att det var omöjligt att låta oss komma in, därför att vi var sådana barn. Vi skulle inte ha förstånd att tiga. Hon hade inte trott, att vi var så små, som vi var.

Kokerskan försäkrade, att vi skulle tiga, ja, hon trodde, att om någon skulle komma med glödande järn och vilja tvinga oss att tala, så skulle vi tiga i alla fall.

»Jag tror inte heller, att det kan vara nyttigt för dom,» sa vaktmästarfrun. »Jag visste inte, att dom var så små.»

»Dom kan väl aldrig få se något nyttigare än det, som finns här,» sa kokerskan. »Och så är det så skamligt, därför att jag har lovat dom, att dom skulle få se ett ställe, som var märkvärdigare än både Slottet och Nationalmuseum.»

Hon var nära att komma i gråt, och det var vi barn också. Jag åtminstone hade då fått för mig, att vi skulle komma in i ett palats, fullt med sköna tavlor och statyer och vattenkonster. Jag trodde, att det skulle vara något i samma väg som Lejongården i Alhambra, som fanns avbildad i en planschbok, som alltid låg på förmaksbordet hemma på Mårbacka, så att jag var mycket besviken. Nu vet jag ju, att Karolinska institutet inte är annat än en läroanstalt för dem, som ska bli doktorer. Men det hade jag inte en aning om, då jag kom dit i går.

Vaktmästarfrun var ganska bestämd, och jag tror inte, att hon hade gett med sig, om inte systerdottern hade föreslagit, att hon åtminstone skulle visa oss föreläsningssalarna. I dem fanns det ju ingenting, som var farligt.

Det gick hon verkligen in på, men något mer än föreläsningssalarna skulle vi rakt inte få se.

Tisdag 25 Mars, Marie bebådelsedag.

(I dag har moster och jag varit i Katolska kyrkan, och där också hände det något märkvärdigt, men nu måste jag för det första skriva slut om Karolinska institutet.)

Vi kom in i stora salar med katedrar och bänkar och svarta tavlor. Det var inte så värst mycket märkvärdigare än i folkskolan i Östanby hos klockar Melanoz, fastän det var många fler och mycket större rum än i hans skola.

Det fanns inte den minsta likhet med Alhambra. Kokerskan måtte ha märkt, att vi såg besvikna ut.

»Vänta bara ett lite grand!» sa hon. »Nu kommer vi snart till det märkvärdigaste.»

I en sal låg det en hel trave med färglagda planscher på en bänk. Nu kom kokerskan riktigt i tagen. Hon satte opp den ena planschen efter den andra mot den svarta tavlan och talade om vad de föreställde. Det var skelettet och hjärtat och blodomloppet och nervsystemet och matsmältningsorganen. Det var stora och präktiga planscher, och jag skulle ha tyckt mycket om att se på dem, om jag inte hela tiden hade gått och väntat på att få se marmorsalar och vattenkonster.

Helt hastigt la kokerskan alla planscherna tillbaka på sin plats.

»Ja, det här är ju ingenting,» sa hon litet harmset. »Barna skulle se dom, som finns högre opp. Men dit får vi ju inte komma.»

Hon såg bevekande på fastern, men det hjälpte inte, utan vi fick hålla på med föreläsningssalarna.

»Jag kommer att få skämmas var dag,» sa kokerskan än en gång, »därför att jag har sagt, att det här skulle vara förmer än både Slottet och Nationalmuseum.»

Systerdottern stod troget på vår sida. Hon sa, att det var synd, att de här barnen, som hade så bra reda på sig, inte skulle få se något av det riktiga. De skulle väl gå härifrån i den tron, att Karolinska institutet inte var annat än en vanlig småbarnsskola.

Det där med småbarnsskolan måtte ha gjort verkan. Vaktmästarfrun tyckte nog, att det skulle vara en skam för hennes anstalt, om inte Elin och Allan och jag skulle få se något av det märkvärdiga, som fanns där. Hon grep ett fast tag om den stora nyckelknippan, som hon bar med sig, och öppnade dörrn till en ny våning.

Nu fick vi se planscher över alla slags vanskapta lemmar och missbildade kroppar samt avbildningar av alla möjliga sjukdomar, såsom kräfta och smittkoppor och alla förskräckliga utslag och bölder och sår.

»Tycker inte barna, att det här är vackert och märkvärdigt?» sa kokerskan. »Det är något helt annat än att sitta på en teater.»

»Ja, se det här är det riktiga, det,» sa vaktmästarfrun. »Det är så, som det ser ut i livet. Det där andra är ju inte annat än en lek.»

Hon var nu lika ivrig som kokerskan och systerdottern att visa oss alltsammans. Hon var riktigt rädd, att vi skulle gå förbi något av det märkvärdiga.

Vi fick komma in i ett rum, där det stod fullt med små och stora glasburkar på hyllor och bord.

»Titta hit!» sa vaktmästarfrun. »Kan Selma gissa vad det här ska vara? Jo, det är ett barn med två huven.»

»Och den fulingen, som ligger här i burken, har en gång blivit framgrävd ur magen på en människa,» sa systerdottern.

Därnäst visade de oss gipsavgjutningar av klumpfötter och händer med giktknölar.

»Jag vånnar jag vore karl, så att jag kunde bli doktor och finge gå här dag ut och dag in,» sa kokerskan.

Det sista vi såg var en skrubb oppe på vinden, där en hel rad av benrangel var inställda. Ett av dem var så högt, att vi måste fråga om det hade varit en människa.

»Jo då,» sa vaktmästarfrun, »det är skelettet efter en, som kallades 'Långa lapskan'. Hon lär ha varit mycket omtalad på sin tid.»

När vi kom ner från vinden, var jag så trött, att jag helst inte skulle ha velat se något mera. Men då sa kokerskan, att nu kom vi till det allra roligaste. Det fanns nere i källarvåningen.

I detsamma vände hon sig till sin faster. »Har ni några inne i dag?» sa hon med sänkt röst.

»Ja,» sa fastern, »vi har allt några stycken. Men det är inte många inkomna, bara fyra. Men vill du inte gå dit ner ensam? Det är ju ingenting för barn.»

Men kokerskan sa, att när vi hade fått se det andra, så borde vi ju också få se detta sista. För det var något, som man aldrig kunde glömma. Och så gav den snälla vaktmästarfrun med sig.

Hon förde oss nu nerför källartrappan, men här kom det en så otäck stank emot oss, att vi tvärstannade.

»Ja, dom ligger under vatten,» sa vaktmästarfrun, »men det är i alla fall omöjligt att hålla dom friska. Det finns ingenting, som tränger igenom så som liklukt.»

»Se, barna förstår, att dom fraktar hit alla såna, som har gjort över med sig,» sa kokerskan, »för att dom, som ska bli doktorer, ska få skara sönder dom.»

Vi var inkomna i ett stort källarrum, som var alldeles ljust, men där det luktade så illa, att vi satte händerna för näsan.

»Jag undrar om det inte är bäst, att vi vänder om,» sa vaktmästarfrun.

»Bara ett enda litet ögonblick!» sa kokerskan och öppnade en dörr.

Jag stod alldeles bredvid henne och såg in i ett avlångt, halvmörkt rum. Utmed ena långsidan löpte en bred brits, och över denna silade det oupphörligen ner ett fint regn av vattendroppar. På britsen låg fyra döda med huvudena opp mot väggen och fötterna in mot källarn, liksom i en stor syskonsäng.

Jag såg dem bara en sekund, men jag vet alldeles hur de såg ut. Den, som låg närmast dörrn, var en gammal gubbe med stripigt, gråsvart skägg och en snipig näsa. Han hade en rock, som räckte så långt ner, att man inte såg något mer av honom än fötterna, men de var nakna och fulla av knölar och sår. Om inte de fötterna hade varit, skulle gubben inte varit svår att se på.

Bredvid gubben låg en ung kvinna. Ja, inte riktigt ung heller, utan så där i trettiårsåldern. Hon var lång och förfärligt uppsvälld. Kläderna var sönderslitna på flera ställen, så att det gråvita skinnet lyste fram. Ansiktet var inte så svällt som den övriga kroppen, så att jag kunde se, att hon hade varit vacker.

Bredvid henne låg en pojke, som kunde vara en fem eller kanske sex år. Mössan låg nerdragen, så att jag såg just ingenting av ansiktet, men kroppen var bar på hela ena sidan, och där vällde tarmar och andra inälvor fram genom ett stort sår.

Den siste var bara ett bylte svarta kläder. Jag tror, att det var en karl, men det kunde man inte riktigt veta. En fot stack fram här och en hand där. Håret låg där fötterna borde ha varit, och hakan sköt fram under armbågen. Han måtte ha blivit målen sönder och samman.

Så mycket hann jag se, innan vaktmästarfrun kom fram och slängde igen dörrn.

När vi gick oppför trappan, sa vår kokerska, att i dag var de döda ganska hemska, men vaktmästarfrun svarade litet ovänligt, att de var ungefär som vanligt. Hon tyckte nog inte om, att vi barn hade fått se dem.

Fastän jag hade sett alla de döda lika tydligt, hade jag blivit mest rörd av den drunknade kvinnan. Tänk, att hon hade varit så olycklig, att hon hade gått och kastat sig i sjön!

Sådant hade jag hört talas om och läst om många gånger, men jag hade inte förut förstått vad det ville säga. Nej, jag hade inte förstått något av alla olycksskildringar, som hade stått i böcker.

Det var så förskräckligt, att detta var verkligt.

Jag tänkte på dem, som låg sjuka, och på krymplingarna och först och främst på dem, som var så olyckliga, att de inte kunde leva.

Skulle jag någonsin kunna bli glad mer, nu då jag visste om allt ont, som fanns i världen?

Aldrig mer i hela mitt liv skulle jag kunna leka eller skratta. Aldrig skulle jag kunna gå på teatern. Jag skulle aldrig någonsin mer kunna bli sådan, som jag var, då jag gick hemifrån på söndags förmiddag.

När vi då gick över Kungsholmsbron, tyckte jag, att där var så vackert. Det kunde jag inte se, då vi gick tillbaka. Jag kan säkert aldrig mer tycka, att något i denna världen är vackert.

När jag gick hem, tyckte jag, att Stockholm var en ful stad. Jag tyckte, att vattnet under mig var fullt av grodor och stora, slemmiga ödlor. Jag tyckte, att alla, som jag mötte där på bron, var halvruttna lik.

26 Mars. Dagen efter Marie bebådelsedag.

Jag skrev i måndags, att jag skulle tala om något märkvärdigt, som hade hänt mig med Axel Oxenstierna. Men det får jag nog ta tillbaka, för när jag tänker rätt på saken, så var det ingenting annat än inbillning. Det var så vackert, och först, när jag trodde, att det var sant och riktigt, så blev jag så högtidlig till mods, bara jag tänkte på det, men när jag nu förstår, att det inte är det, så tjänar det väl ingenting till att skriva om det i dagboken.

Fast det gör ju ingenting heller att berätta det, när jag på samma gång talar om, att jag inte alls tror på det.

Jo, det var så, att i måndags morse, när jag hade gått in i förmaket för att skriva i dagboken om Karolinska institutet, satt jag först en stund och tittade på den vackra tavlan, som föreställer Karl X Gustav vid Axel Oxenstiernas dödsbädd. Jag tyckte, att det gjorde riktigt gott i ögonen efter allt det förskräckliga, som jag hade sett dagen förut.

Men det blev inte lång glädje, för om en liten stund drogs mina blickar från tavlan, och i dess ställe såg jag framför mig britsen i bårhuset med de fyra döda, som låg där så eländigt fattiga och övergivna i strilregnet.

Hela söndags eftermiddag hade jag sett dem framför mig, och även på kvällen, sedan jag hade lagt mig, och på morgonen, när jag vaknade. Jag var så förfärligt olycklig för deras skull, så att det var inte underligt, att jag jämt såg dem.

Det skulle ha varit en sådan tröst för mig, om jag hade kunnat hjälpa dem på något sätt. Det var så svårt att tänka på att de hade lidit så förfärligt, medan de hade levat. Jag kunde inte tänka mig något bättre, än om jag åtminstone hade kunnat få pryda opp deras sista vilorum.

Men det kunde jag förstås inte. Vad skulle jag förmå att göra? För mig fick de allt ligga som de låg. Det var så rysligt alltsammans, och jag var alldeles förtvivlad. Men jag var ju så liten och vanmäktig.

Och så helt hastigt kom jag att se på den vackra tavlan med alla präktiga förhängen och mattor, och då sa jag för mig själv: »Den som ändå hade sådana där vackra draperier att breda över dem!»

Det var så förskräckligt dumt tänkt. För det var ju bara målade draperier, och de kunde visst inte bredas ut över någonting. Men i alla fall gick jag fram till tavlan och bad Axel Oxenstierna, att han skulle låta lägga sina vackra sängomhängen över de fyra döda, så att de inte skulle ligga där så hemska och anskrämliga. Se, han var ju död, och han kunde kanske göra sådant, som var omöjligt för oss, som levde.

Hela tiden visste jag, att det var narri, men det var inte riktigt narri heller.

Jag sa till Axel Oxenstierna, att jag visste, att han hade varit som en far för Sveriges folk, medan han hade levat, och nu bad jag honom hjälpa de fyra fattiga, för de var ju svenskar, de med, fastän de inte var ifrån samma tid som han.

Hela tiden, som jag bad Axel Oxenstierna om hjälp, såg jag bårhuset och britsen med de döda framför mig, och naturligtvis var det bara en inbillning, men jag tyckte helt hastigt, att det föll ett så vackert sken över dem.

Jag vände återigen ögonen till Axel Oxenstierna, och han låg alldeles stilla, som han alltid hade gjort. Men i alla fall så spred sig det vackra skenet allt tydligare över de fyra döda på britsen.

Jag stod stilla och tordes inte röra mig. För det var ... ja, hur ska jag säga? Jo, när jag nu såg bårhuset framför mig, så låg det som en vävnad av ljusstrålar över de stackars olyckliga.

Så att jag såg dem inte mer, utan de var bortskymda.

Jag mindes dem lika bra som förut, men jag såg dem inte.

Men jag förstår ju, att alltsammans inte var något annat än en inbillning.

Nog för att jag tror, att de döda är mäktiga, men jag vet allt också, att Selma Ottilia Lovisa Lagerlöf ifrån Mårbacka är i stånd att inbilla sig sådant, som är alldeles omöjligt.

Den 27 Mars 1873.

Det var Marie bebådelsedag i förrgår, och moster frågade om jag ville följa med henne i Katolska kyrkan. Mig gjorde det detsamma, om jag gick hit eller dit, och jag sa genast ja.

Vi kom i god tid, så att vi fick en bra plats långt fram i kyrkan och kunde se prästerna i deras granna mässhakar och de små korgossarna, som sprang fram och tillbaka innanför altarringen och flyttade böcker och gjorde knäfall och svängde rökelsekar.

Jag hade ont i hjärtat, därför att jag sörjde den stackars flickan, som hade varit så olycklig, att hon hade gått och dränkt sig, och jag följde inte alls med gudstjänsten. Jag märkte inte en gång, när kyrkokören började sjunga, utan satt och våndades över att hon var död, alldeles som om jag skulle ha känt henne och riktigt hållit av henne.

Just som jag höll på med min klagan, så kom det några höga och klara toner dallrande genom kyrkan.

Jag blev så förvånad, därför att jag aldrig förr hade hört något sådant. Jag hade varit i Katolska kyrkan med moster förut, och när vi hade gått därifrån, hade moster alltid lovprisat den vackra sången, men jag hade själv inte kunnat höra, att den var vacker. Jag undrade ibland om det var något fel med mina öron, eftersom jag inte kunde förstå mig på det, som andra var så förtjusta i.

Men nu, medan jag satt och sörjde över den döda, nu hörde jag varje ton och förvånade mig över hur vackert alltsammans var.

Jag tyckte, att det kom som en hälsning från den stackars självmörderskan. Det var hon, som hade lagat, att mina öron hade blivit öppnade, så att jag skulle höra sången just den dagen.

Och jag tyckte också, att hon sa mig genom sången, att jag inte skulle sörja mer över henne. Hon hörde sång, som var ändå skönare än den, som jag lyssnade till, och hon mindes inte mer sitt jordiska livs lidande.

Härmed kom det en sådan ljuvlig tröst till mig, att jag måste gråta.

Moster såg, att jag grät, och hon böjde sig fram och frågade om jag mådde illa.

Jag skakade på huvudet och försökte viska till henne, att jag grät, därför att det var så vacker sång.

»Ja, det är sant,» viskade moster tillbaka. »Jag tycker just, att jag ville gråta, jag också.»

Sedan satt vi och höll varandra i hand, moster och jag, så länge som sången varade.

ELFTE OCH TOLFTE VECKORNA

Onsdag den nionde April.

I förmaket.

Moster och morbror är bra snälla. Tänk, att de har bjudit Daniel att komma hit till Stockholm över påsk, så att vi syskon ska få vara tillsammans! Det är allt så roligt, att Daniel kommer, och jag hoppas väl, att jag inte ska bära mig alltför illa åt, för Daniel är alltid så rädd, att han ska behöva skämmas för mig.

Jag har inte skrivit i dagboken på hela fjorton dar, därför att jag har känt mig så trött och matt och liksom inte orkat mer än att läsa över läxorna. Och inte heller har det hänt något, som jag har haft lust att skriva om. Men i dag kommer Daniel fram på förmiddagen, och då kanske att jag på nytt får något roligt att berätta.

Torsdag den tionde April.

I går kom Daniel vid tio-tiden på förmiddagen, och tänk, att det första, som han sa till mig, när vi råkades vid centralstationen, det var, att han skulle hälsa mig från den där studenten, som vi hade träffat i julas, när vi reste opp till Stockholm.

Jag blev så häpen, att jag inte kunde säga ett ord. Men moster var också med, och hon frågade genast vad det var för en student, som vi talade om.

»Det är en av Selmas beundrare,» sa Daniel och skrattade. »Vet moster, att han sa till mig nu på tåget, att hon var en av de intressantaste unga flickor, som han någonsin hade råkat.»

»Det var värst,» sa moster, och jag tror nog, att både hon och Daniel tyckte, att den, som kunde säga något sådant, måtte vara litet förryckt. »Kan det vara något att hoppas på för framtiden?» fortsatte moster i samma muntra ton.

»Nej, tyvärr, moster,» sa Daniel. »Det är inte bättre ställt, än att han redan är förlovad.»

Och så skrattade Daniel och moster och jag med. Så glad hade jag inte varit på länge. Tänk, att studenten hade sagt, att jag var intressant, ja, att jag var en av de intressantaste flickor, som han någonsin råkat! Och tänk, att Daniel hade varit så hygglig att tala om det!

När Daniel hade druckit kaffe och hade suttit och språkat med moster en stund, föreslog hon, att han och jag skulle gå ut och se på vaktparaden. Vi syskon kunde ju tycka, att det vore roligt att råkas litet på egen hand, sa hon.

Vi begav oss också i väg, och fastän vi just inte hade några hemligheter att tala om, så hade vi riktigt trevligt. Daniel var snäll och i gott humör och var så intresserad av att titta på de vackra Stockholmsflickorna och deras vårtoaletter. (Mest av allt är han förtjust i små, vackra fötter och stiliga skodon, och det bästa han kan säga om en ung flicka är, att hon går väl. Jag tror nog, att det är hans riktiga mening och att han inte talar så mycket om skodon och gång bara för att retas med mig.)

Utmärkt vackert väder hade vi också. Vi har alls inte haft så mycken snö här i Stockholm, som det brukar vara hemma i Värmland, och det lilla, som har varit, höll nu på att töa bort. Rännstenarna var fulla med grått vatten. Det var inte på långt när så klart och gnistrande som hemma i Tvättbäcken, men det var ändå lustigt att se hur det kom skummande och hade bråttom. På ett ställe hade några halmstrån och en skurtrasa råkat på grund mitt i rännstenen, så att det hade bildat sig en liten fördämning, och vattnet var tvunget att ge sig ut på gatan för att komma fram. Men detta kunde inte Daniel gå lugnt förbi, utan han stannade, och med sin lilla studentkäpp petade han undan halmen och disktrasan. Det tyckte jag var roligt att se, för det var så likt Daniel. Han brukade alltid gräva och kanalisera på gårdsplanen för att skaffa bort tövattnet, då han var hemma om påskloven.

Nere i torget (man ska alltid säga i torget om Karl XIII: s torg i Stockholm) gick det alldeles fullt med fint folk och promenerade i den vackra allén på östra sidan. Jag kunde peka ut för Daniel Soto Mayor och Fredrikson och Almlöf och general Lagerberg och flera andra märkvärdigheter, som jag kände igen, men inte han. Jag tyckte, att Daniel borde ha blivit belåten med att jag var så hemmastadd i Stockholm. Jag kände mig då själv som en riktig stockholmska.

Vi hade just kommit fram till Karl XII: s staty, när som vaktparaden kom tågande med pojkparaden i spetsen, och vi ställde oss på trottoarkanten och väntade, för att den skulle få gå förbi. Jag såg på långt håll hur tamburmajoren svängde med sin granna käpp och hur de blanka mässingsinstrumenten lyste i solskenet. Och trummorna dundrade, och trumpeterna skrällde, och alla människor gick i takt efter musiken.

Det var så roligt och vackert och upplivande. Så munter och uppspelt hade jag inte känt mig, sedan jag kom

till Stockholm.

Det föll sig särskilt lämpligt, att vaktparaden spelade en marsch, som jag kände till, därför att fru Hedda Hedberg hade sjungit den mångfaldiga gånger hemma på Mårbacka. Hon brukade säga, att musiken till marschen var tagen ur operan Profeten, men var orden var hemma, visste hon rakt inte. Nu hade jag ju inte hört de där orden på aldrig så länge, men de dök opp i minnet på mig, då jag kände igen melodien.

Framåt marsch! Se, här kommer paraden! Nu blir liv, nu blir fröjd uti staden.

»Framåt marsch!» lilla löjtnanten skriker, och förskräckt undan pojkskaran viker.

»Framåt marsch!» hela pojkskaran gnäller. I ett stim komma fröknar, mamseller.

Skynda fram i täten, lyss på härligheten, marschen ur Profeten, den är rar och grann.

Truppernas chef är en märkvärdig man, morsk ser han ut som en hjälte minsann, med armen i sidan och käppen i drill, han hästar kan skrämma i sken, om han vill.

Vad var det?

Mitt oppe i alltsammans hade jag en förnimmelse av att något var på tok. Folk vände sig om och stirrade på mig. Jag undrade om jag hade tappat bandet kring min fläta eller vad som stod på.

Då hörde jag Daniels röst alldeles förfärligt sträng och ogillande: »Men, Selma, är det du, som sjunger?»

Ja, tänk, att det var jag! Jag stod mitt i folkhopen nedanför Karl XII:s staty och sjöng: »Framåt marsch! Se, här kommer paraden.» Jag visste inte själv om det. Jag hade alldeles glömt var jag befann mig.

Jag blev förfärligt generad. Nu hade Daniel återigen fått vatten på sin kvarn. Nu tänkte han förstås, att jag alltjämt var lika omöjlig och aldrig kunde lära att bära mig åt som folk. Tänk, att ställa sig att sjunga i torget!

Daniel hade satt på sig en sådan där min, som påminner mig om Mene, mene tekel ufarsin. Men jag blev rakt inte så skrämd, som jag skulle ha blivit för ett par månader sedan. För det första hade jag inte sjungit högt, utan bara gnolat, och för det andra så kan man göra värre än att sjunga ett par rader ur en gammal visa, då solen skiner och musiken dundrar och hela världen har fått nytt liv.

I barnkammarn hos morbror Oriels natten mellan påskafton och påskdagen.

(Jag kan omöjligt sova i natt, utan jag har tänt ljus och ska försöka skriva i dagboken. Jag blir kanske lugnare, när jag har fått teckna opp det, som jag ligger och tänker på.)

Vi har varit hos justitierådet B:s i dag och firat påskafton. Morbror Oriels brukar visst alltid äta sina påskägg där, och nu fick Daniel och jag naturligtvis följa med. Jag skulle allt helst ha stannat hemma, därför att jag visste, att jag skulle få tråkigt. Justitierådet B:s har två barn, Arvid och Marianne, men de är jämnåriga med Elin och Allan, och någon flicka eller gosse av min ålder fanns det nog inte med på bjudningen. Jag tror bestämt inte, att det finns någon fjortonåring mer än jag i hela Stockholm.

Men moster sa, att det kunde inte komma i fråga, att jag finge hålla mig undan. Då skulle tant Maria bli stött, hon, som alltid var så vänlig emot mig, och så gick jag med förstås.

Tråkigt hade jag nog, i synnerhet i början. Jag visste inte riktigt var jag skulle göra av mig. Inte var det roligt att sitta med småbarnen i barnkammarn och klä på dockor eller ställa opp tennsoldater, utan jag

stannade i förmaket hos de stora. Men där hade jag hela tiden en känsla av att jag var i vägen och att de helst ville bli av med mig.

Det var inte så värst mycket gäster bjudna. I soffan bredvid moster satt gamla fru T., fru B:s mor, som har vita kanonlockar kring pannan och är så vacker, att jag gärna sutte och såge på henne hur länge som helst. Ett par andra fruar satt också med vid divanbordet, men jag fick aldrig riktigt reda på vad de hette.

Fröken Adèle S., som hade skrattat så förfärligt åt mig, när jag hade talat om hertigen av Östergötland, var där också, men hon satt inte hos de andra fruntimmerna, utan hon och morbror Oriel stod borta vid ett fönster och språkade. Jag skulle bra gärna ha velat höra vad de talade om, för fröken S. är alltid så intressant, men de stod alldeles för långt borta.

Det dröjde i alla fall inte så värst länge, innan de kom gående över golvet fram mot soffan. Och just som de gick förbi där jag satt, stannade fröken S. och la handen på morbrors arm. »Jag hade allt bra gärna velat höra vad Oriel tänker om positivismen,» sa hon. »Det är så sällan, som jag får resonera med Oriel nuförtiden.»

»Vad i all världen!» sa morbror. »Sitter Adèle och funderar på att gå in i mänsklighetens religion?»

»Ja, något ska man väl ha att lita till, och när jag nu inte tror på ...»

Morbror gjorde en hastig rörelse och hyssjade på henne. »Prenez garde aux enfants!» sa han med låg röst.

(Jag blev så full i skratt. Jag tänkte på Ugglefar i *Det er ganske vist* av Andersen. Han sa också: »Prenez garde aux enfants», alldeles som morbror.)

Fröken S. vände på huvudet, och då hon såg, att jag satt där tätt bredvid, höjde hon på axlarna och såg rätt förargad ut.

»Ja, visst vet jag, att Adèle inte tror på de där gamla historierna om djävulen,» sa morbror, »och jag tycker för min del också, att man gärna kunde stryka dem.»

Det hördes så förfärligt väl på morbrors ton, att han bara sa det där om djävulen för att blanda bort korten, men det var alldeles för sent, för jag hade mycket väl förstått, att fröken S. hade velat säga, att hon inte trodde på Gud. Morbror hade nog sett hur skrämd jag blev. Det var därför, som han sökte överskyla och vända bort meningen, och det var ju bara snällt av honom.

Morbror och fröken S. ämnade visst gå vidare, men då reste jag mig opp och grep tag i morbrors rockärm. För se, det kom för mig, att när jag nu visste vad fröken S. hade ämnat säga, så borde jag svara något, så att hon förstod, att jag höll fast vid min tro på Gud, även om hon talade aldrig så mycket om positivismen, men jag var ju litet blyg och stammande förstås.

»Vad är det du vill?» sa morbror.

Kusin Elin kom springande i detsamma och ropade, att jag skulle komma med in i barnkammarn och måla påskägg.

Och då sa jag ingenting mer till morbror och fröken S., utan följde med Elin.

Och det var bra fegt gjort av mig. För jag borde ha bekant min tro på Gud och inte smugit mig undan. Jag skulle ha övervunnit min blyghet, jag skulle inte ha tänkt på Daniel, som alltid var rädd för att han skulle få skämmas för mig, utan jag skulle ha vittnat alldeles som de gamla kristna martyrerna.

Ja, det borde jag ha gjort. Jag kände mig allt så förfärligt enkel, då jag kom in i barnkammarn.

Emellertid så ska jag tala om, att när vi väl kom i gång med att måla påskägg, så blev det muntert inne hos barnen. Vi satte också ihop några rim, som vi skrev på äggen med blyerts. Kusin Elin är riktigt styv att rimma, och det är ju inte underligt, för hennes farfar var en stor skald, och morbror Oriel kan också skriva mycket vackra vers.

Vi la alla de äggen, som det stod vers på, i en korg för sig, och fru B. läste sedan opp dem vid supén. Och de stora blev alldeles förfärligt förtjusta. I synnerhet skrattade de åt ett rim, som lydde så här:

Oriel, Oriel, Oriel, Hur många tjog ägg har du ätit i kväll?

Det rimmet hade Elin och jag kokat ihop.

Ett annat var skrivet av Elin och Marianne B.:

Hanar och hönor och kycklingar små. Allan äter ägg, och Selma ser på.

Det fick jag, därför att jag inte kan äta ägg.

Efter maten spelade moster opp en polska, och då tog vi i en stor ring alldeles som om julen. Sedan satte morbror i gång med gamla trevliga danser på samma sätt, som han brukade göra hemma om somrarna, och vi hade riktigt roligt, både stora och små.

Jag hade alldeles glömt bort det där, som morbror och fröken S. hade talat om, ända tills jag kom hem och hade lagt mig och släckt ljuset och skulle läsa mina böner.

Då tyckte jag, att jag inte tordes läsa Fader vår, därför att jag hade varit så förfärligt feg.

Jag undrar om Gud någonsin ska förlåta mig eller om han ska straffa mig med många hårda olyckor.— — —

Nu är det slut på ljuset, så att jag kan inte skriva mer.

På Annandagens morgon.

Vi var ute och gick i går, Daniel och moster och jag, och då fick vi se en folkskockning i ett gathörn.

Det stod en liten stenpelare i trottoarkanten (den var inte mer än halvannan aln hög och var säkert ditsatt, för att vagnar och kärror inte skulle kunna fara opp på trottoaren i den hårda svängen), och på den stenpelarn stod nu en katt, som jagades av tre små hundar. Katten var alldeles förskrämd, den sköt rygg, och ögonen var som eld, och den skrapade med klorna mot stenen. Den ämnade säkert försvara sig så länge den kunde, men den såg nog inte någon möjlighet att komma undan, för det fanns inget ställe i närheten, dit den kunde fly. Hundarna gläfste och ställde sig opp mot stenpelarn och försökte att rycka ner katten. Det var tur, att de inte var större, än de var, för annars hade de fått fatt i den för längesedan. Och fullt med folk stod det runtomkring och jämrade sig över katten, men ingen visste hur den skulle kunna räddas.

Då gick Daniel fram, och han tog katten helt lugnt i nacken och bar den med sig fram till en husport, och där släppte han in den. Och det var så enkelt och lätt gjort. Hundarna var ju bara små och inte farliga alls, och katten höll sig med ett säkert grepp fast i Daniels överrock, men den klöste honom inte.

Jag kan inte säga hur fint Daniel gjorde det där.

När vi kom hem, så sa moster, att Daniel blir säkert en utmärkt bra kirurg, för han är så beslutsam och har ett så nätt och behändigt sätt att göra allting.

Samma dag på eftermiddagen.

Daniel har rest tillbaka till Uppsala i dag för att börja på att studera igen, och innan han reste, bjöd moster på en liten avskedsfrukost. När vi satt och åt, kom morbror att säga, att nu var det snart vår, och så berättade han om hur de brukade fira Valborgsmässoaftonen och första Maj i Uppsala på hans tid.

Moster påminde sig också de vackra vårfester, som hon hade varit med om, och rätt som det var, frågade hon Daniel om det skulle bli någon vårkonsert eller någon karneval det här året.

Daniel svarade, att vårkonsert skulle det alldeles säkert bli och troligen karneval också, men man hade talat om att uppskjuta alltsammans till längre fram i Maj. Man var rädd för att det skulle bli för ruskigt väder i början av månaden.

»Jag skulle önska, att Selma finge komma till Uppsala och vara med om en vårfest,» sa moster, »för det är ändå något, som man aldrig kan glömma. Hon kan kanske aldrig få tillfälle till det någon mer gång i livet.»

Men då moster sa detta, la Daniel ner kniv och gaffel och knäppte med fingrarna. »Moster säger något!» sa han. »Och jag, som har glömt att framföra bjudningen från doktorinnan Hedberg!»

Se, det är så, att då jag var liten, fanns det en doktor i Sunne, som hette Hedberg och som brukade komma till Mårbacka, när som vi var sjuka. Men han dog, när jag var så där en sex år, och sedan flyttade hans fru till Uppsala med sina fyra barn. De är inte rika, utan hon försörjer sig med att ha inackorderingar. Daniel har bott hos henne i två år, och mamma säger alltid, att hon är så glad att ha honom där.

Och nu hade doktorinnan Hedberg bjudit mig till Uppsala till vårfesten, därför att hon var en så gammal vän till mamma och pappa, men Daniel hade nära på glömt att framföra bjudningen.

Så att nog har jag väl rätt att tycka, att han är litet märkvärdig, inte mot andra, men när det gäller mig.

Men det gör alldeles detsamma hurudan Daniel är, nu när jag vet, att jag får komma till den staden, där min student finns. Jag vill bra gärna råka honom, sedan jag har hört, att han tycker, att det är roligt att språka med mig. Det gör mig ingenting alls, att han är förlovad, för jag ska bli författarinna, och jag vill inte gifta mig varken med honom eller någon annan, jag ville bara ha ett sådant där långt och trevligt samtal med honom som den där gången på tåget.

TRETTONDE VECKAN

Fredag 18 April 1873.

Alltsedan påskafton har jag varit så förfärligt rädd, därför att jag tror, att Gud är ond på mig. Jag borde ju inte ha tegat, utan stått opp och vittnat om min tro. Var dag och var stund väntar jag på straff.

Till en början var jag så obeskrivligt glad över att få fara till Uppsala och råka min student, men nu är jag rädd för att jag på något vis ska bli förhindrad från att resa dit. Det är på det sättet straffet ska komma, och det är ju bara rättvist.

Lördag 19 April 1873.

I dag, då jag kom in till överstinnan H***** för att få min engelska lektion, satt fröken Ida von K. inne hos henne. Fröken von K. reste sig genast för att gå sin väg, då jag kom, men jag hann allt att se, att hon hade gråtit, så att jag förstod, att hon och överstinnan hade talat om något ledsamt.

Överstinnan hade inte gråtit, men hon såg ganska bekymrad och sorgsen ut, och hon satt en stund och stirrade rätt framför sig utan att låtsa om, att jag stod inne i rummet. »Ack ja, ack ja, vad de pojkarna kan ställa till för ett elände!» sa hon till sist och drog en djup suck.

Sedan vände hon sig mot mig och började gå igenom min engelska skrivning. Men det hände ett par gånger, att hon gick förbi fel, som jag hade gjort. Det var jag själv, som upptäckte dem, men inte hon.

Sedan skulle vi ha talövning, och då föreslog hon, att jag skulle berätta något. Jag fick välja vad jag ville. Jag skulle bara friskt gå på. Hon skulle hjälpa mig, när jag inte visste vad ett eller annat ord hette på engelska.

Jag försökte tala om en spökhistoria, som jag hade läst i Karl August Nicanders *Syner och röster ur det fördolda*. Men överstinnan hade nog sina tankar på annat håll, för hon var inte alls så rask som annars att komma mig till hjälp, då jag stakade mig på engelskan.

Men en smula hade hon väl följt med, för när jag slutade, sa hon, att hon aldrig hade funnit spökhistorier så särdeles hemska, därför att det nästan alltid hördes på dem, att de var diktade. Nej, de riktigt hemska historierna, det var allt de, som tilldrog sig i det verkliga livet.

Därpå berättade hon för mig något, som skulle ha hänt här i Stockholm i hennes ungdom, innan hon reste till S:t Barthélemy.

»Det var fyra Uppsala-studenter,» sa hon, »som for in till Stockholm en lördagseftermiddag för att, nå ja, helt enkelt för att roa sig. Vad de hette, kan ju vara detsamma, men en av dem studerade till läkare, och de tre andra skulle bli jurister. De var goda vänner alla fyra, men de tre juristerna hade hållit ihop i flera år. Läkaren var mera nykommen i laget.

Så snart som de var komna till Stockholm, åkte de opp till ett litet »hôtel garni» (ja, så sa överstinnan) vid Norra Smedjegatan, där de vanligtvis brukade ta in. Men hotellet råkade vara proppfullt, där fanns endast ett enda rum ledigt.

Detta var till på köpet ganska litet och hade bara en enda säng, men värdinnan lovade att sätta in ett par extra sängar, så att tre av studenterna kunde sova där. Den fjärde däremot kunde hon på inga villkor skaffa plats för.

Nå, bäst som studenterna stod där och tvekade om en eller alla skulle gå sin väg, sa en uppasserska, som just gick förbi, något om att de här unga, raska herrarna borde väl inte vara rädda för att bo i spökrummet. Värdinnan tystade på henne, hon ville helst inte, att någon av gästerna skulle veta om, att det fanns ett spökrum i hotellet, men studenterna hade uppsnappat det sagda, och de gav sig inte, förrän värdinnan förde dem till ett rum, som var ganska stort och kunde ha varit vackert och inbjudande, om det hade varit ordentligt möblerat. Men nu fanns där knappast någonting annat än en stor dubbelsäng och en massa tomma lårar och koffertar.

»Ja, som herrarna ser, är detta vårt skräprum,» sa värdinnan. »Det kunde vara det trevligaste rummet i hela hotellet, men det spökar här inne, så att det är omöjligt att låta någon resande bo här.»

Studenterna tyckte förmodligen, att detta lät högst romantiskt, och ville veta vad det var för ett spöke, som visade sig. Jo, det skulle vara tre gestalter i vita kåpor, sa värdinnan. Själv hade hon aldrig sett dem, men många, många andra hade mitt i natten kommit utrusande ur det där rummet alldeles dödsskrämda.»

När överstinnan hade hunnit så långt, kunde jag ju inte låta bli att tycka, att det där började precis som en vanlig spökhistoria, men jag ville inte störa henne med någon anmärkning.

Hon måtte i alla fall ha gissat sig till vad jag tänkte, för hon skrattade litet. »Ja, du,» sa hon, »du har säkert hört många spökhistorier, som har börjat på det här sättet, och du vet nog redan hur det gick i fortsättningen.»

»Det gick väl så, att en av studenterna sa, att han i hela sitt liv hade önskat, att han en natt skulle få sova i ett spökrum,» sa jag.

»Alldeles riktigt,» sa överstinnan. »Medicinarn försäkrade, att han inte begärde något bättre. Det skulle bli honom ett stort nöje att bevisa, att det varken fanns ett eller två eller tre spöken i det där rummet, om han bara fick sova där en natt.»

»Och det gick värdinnan in på?»

»Ja, det gjorde hon. Han lovade henne, att om hon gjorde i ordning rummet, så att han kunde ligga där, så skulle aldrig mer något spöke visa sig där, och det fann hon naturligtvis lockande. Det blev överenskommet, att alla fyra studenterna skulle stanna. Juristerna skulle sova i det lilla rummet och medicinarn ensam i det stora skräprummet.»

»Ja, och sedan då?»

»Jo,» fortsatte överstinnan, »så snart som detta var klart, gick studenterna ut och gjorde sig en glad afton. Fast, det var sant, jag får inte glömma att tala om, att först av allt gick den studenten, som ämnade sova i spökrummet, in i en vapenaffär och köpte sig en revolver. Han anförtrodde kamraterna, att han ämnade lägga den laddad på nattduksbordet och att det första spöke, som vågade visa sig, skulle bli nerskjutet.»

Söndag den 20 April.

På barnkammarsoffan.

(Jag hann inte skriva längre i går, men i dag är jag förkyld och har ont i halsen, så att moster har förbjudit mig att gå ut. Jag är i alla fall inte sämre, än att jag kan föra dagbok, och när nu Ulla har gått i kyrkan med Elin och Allan, så att jag får sitta här ensam hela förmiddagen, hoppas jag nog, att jag ska få slut på överstinnans berättelse.)

Jo, överstinnan sa, att när studenterna kom tillbaka till sitt hotell sent på natten, fann de spökrummet uppsnyggat och möblerat, så att det såg riktigt inbjudande ut. Juristerna hade det trångt och obekvämt inne hos sig, och de föreslog, att en av dem skulle flytta in till medicinarn, men det ville denne inte höra talas om. Han trodde inte, att några spöken skulle visa sig, om han inte låg ensam. »Och kom ihåg, gossar små,» sa han och gav kamraterna en misstrogen blick, »att om det skulle falla någon av er in att agera spöke, så ligger revolvern här på nattduksbordet och att jag kommer att skjuta utan förbarmande!»

»Därpå gick de unga herrarna till sängs var på sitt håll, och gästen i spökrummet torde ha somnat in rätt snart. Men han hade inte släckt ljuset på nattduksbordet, utan när han mitt i natten vaknade vid att dörrn öppnades, såg han genast, att tre gestalter, som från hjässan till fotabjället var svepta i vita lakan, kom intågande. Inga ansikten syntes, inga händer, inga fötter, alla tre var helvita.

»Han, som låg i sängen, reste sig på armbågen och skrattade åt dem.

»'Vad ni är för ena galningar!' sa han. 'Tror ni, att ni kan skrämma mig på det sättet? Jag känner igen er alla tre. Gå ni bara och lägg er!'

»Han upprepade gång på gång, att han kände igen dem, och bad, att de skulle upphöra med det där dumma

skämtet, men de tre spökena stod alldeles dyrstilla på ett litet avstånd från sängen. Han kunde inte förmå dem att göra en rörelse och inte heller att ge ett svar.

»Då blev medicinarn uppretad och fattade revolvern, som han mycket riktigt hade liggande på nattduksbordet. 'Kom ihåg vad jag har sagt! Jag skjuter, om ni inte går er väg. Marsch ut med er!'

»Men allt var fåfängt. De tre spökena stod där de stod.

»Då sköt studenten. Skottet brann av, det klickade inte, eld och rök fyllde rummet, och han väntade, att den gestalten, som han hade siktat på, skulle störta omkull. Men nej, kulan studsade tillbaka, smällde mot väggen bakom hans säng och rullade ner på golvet. Det var omöjligt för honom att tänka sig annat, än att gestalten, som han hade skjutit på, var hård för skott.

»Studenten svor till, och alldeles som om han hade mist all besinning, siktade han en gång till och sköt på nästa man. Det gick på samma sätt. Kulan studsade tillbaka och smällde mot väggen, varpå det tydligt hördes hur den rullade utåt golvet.

»Nu svor inte studenten mer, utan ögonen trängde sig ut ur huvudet av förskräckelse. Han sköt dock än en gång, men när det gick på samma sätt, så att kulan studsade tillbaka också från det sista spöket, slog mot väggen och rullade framåt golvet, brast han ut i ett högt och gällt skratt, som aldrig ville upphöra. Det fanns inte något tvivel om att han hade blivit vansinnig.»

»Men, tant,» sa jag till överstinnan, »är inte detta en riktig spökhistoria?»

»Nej, du,» sa överstinnan, »det är just det, som det inte är. För, ser du, det var verkligen bara kamraterna, som hade kommit överens om att spela den morska medicinarn ett spratt. Det hade lyckats dem att helt oförmärkt byta ut patronerna i revolvern mot lösa skott, och de höll de riktiga kulorna i handen, när de gick in i sovrummet, insvepta i sina lakan. När studenten sköt, hade de kastat kulorna mot väggen, alldeles som om de skulle ha studsat tillbaka från dem, och den stackarn, som inte kunde få detta att gå ihop med det, som var möjligt och verkligt, miste förståndet.»

»Men han blev väl bra igen?»

»Nej, han blev inte bra igen. Han skrek och rasade och for lös på de tre kamraterna liksom för att strypa dem. Det blev en vild strid, och då folk kom till — för hela hotellet hade ju vaknat av skotten och det hemska oväsendet —, så att han såg, att han skulle bli övermannad, grep han helt hastigt revolvern och sköt sig.»

»Sköt han sig?»

»Ja. det fanns inte mer än tre lösa skott i revolvern, de andra var riktiga.»

»Det var då förskräckligt.»

»Ja, vad säger du?» sa överstinnan. »Tycker du inte, att det där är hemskare än alla spökhistorier?»

»Jo, tant, det tycker jag visst,» sa jag. »Men hur gick det med de andra? De borde väl ha kastats i fängelse.»

Överstinnan såg litet förvirrad ut.

»Jag minns verkligen inte hur det gick med dem,» sa hon. »Det är ju så många år sedan dess. Jag tänker, att saken blev nertystad, som det heter. Det finns väl inte något straff för att klä ut sig till spöke.»

Överstinnan hade en liten klocka stående bredvid sig på bordet, och jag såg nu, att vi hade suttit över tiden,

så att jag reste mig för att gå. Överstinnan såg på mig.

»Ja, det är en härlig sak att vara ung,» sa hon. »Men det är också farligt. Bara ett enda missgrepp, så är hela livet förstört.»

När jag gick hem från överstinnan, kunde jag inte låta bli att undra över historien med de fyra studenterna. Nog för att jag trodde, att den var sann, för överstinnan hade varit så allvarsam, ja, riktigt uppskakad, medan hon hade berättat den, men det var ändå något besynnerligt med den. Hade de till exempel revolvrar i Sverige i överstinnans ungdom, så där för en tretti år sedan? Det skulle jag bra gärna vilja veta.

Men om det inte fanns revolvrar på den tiden, då var kanske hela historien uppdiktad?

Eller kanske att det förhöll sig så, att den inte var gammal, utan hade tilldragit sig helt nyligen, och att överstinnan hade sagt, att hon hade hört den omtalas i sin ungdom, bara för att jag inte skulle gissa ut vem det var fråga om?

Och vad skulle det ha gjort att tala om namnen på studenterna, om historien var gammal?

Det var ju underligt, att fröken von K. hade suttit inne hos överstinnan och att hon hade gråtit. Fröken von K. ser inte ut, som hon skulle gråta i första taget.

Tänk, om det hade hänt hennes fästman något!

Tänk, om han var den medicinarn, som hade blivit tokig och skjutit sig!

O nej, så illa kunde det väl inte vara.

Så hårt straff kunde inte Gud lägga på mig för det där, som hade hänt på påskafton. Det skulle inte vara rättvist. Han vet ju hur svårt jag har att säga något, då många människor hör på, och hur blyg jag är för morbror Oriel och för Daniel och för fröken S.

Och dessutom är det ju jag, som ska straffas, och inte studenten.

Nej, det där, som överstinnan talade om, var nog något, som hade avseende på henne själv.

Jag har försökt att grubbla ut hur det hänger ihop. Jag funderade hela eftermiddagen i går, men jag blev inte klok på sammanhanget. Och än i denna stund kan jag inte reda ut det för mig.

Se, det hände en sak till i går, som var mycket märkvärdig.

(Nej, nu kommer Ulla hem från gudstjänsten med Elin och Allan, så att det är bäst att sluta för i dag.)

Måndag den 21 April.

(I dag är jag bättre, men moster tyckte, att jag skulle stanna hemma, ända tills jag bleve riktigt bra. Så att i dag har jag tid att skriva dagbok hur länge som helst.)

Jo, nu ska jag först och främst tala om det andra märkvärdiga, som hände i lördags.

Jag blev så förvånad, när jag kom hem från den engelska lektionen, därför att morbror Oriel satt vid stora bordet i matsalen med en hel hop papper framför sig. (Morbror brukar annars aldrig komma hem förrän halv fyra, och nu var klockan bara en kvart över två.) Han hade tagit bort duken från bordet och satt där och försökte plocka i ordning en hemsk röra av pappersark och smålappar.

Det såg ut, som om alla papperen förut skulle ha varit hårt hoprullade, för nu krökte de sig och böjde sig, så att morbror hade riktigt svårt att reda sig med dem. Han vinkade åt mig, för att jag skulle hjälpa honom med att rulla om arken åt andra hållet, och det gjorde jag ju gärna.

Jag såg genast, att de var fullskrivna med en vacker stil, och jag funderade nog på vad de kunde innehålla, men jag föresatte mig att visa morbror, att jag inte var nyfiken, och jag tittade bara rätt ut i luften. Men morbror har en besynnerlig förmåga att gissa sig till vad en tänker, och nu skrattade han och sa, att det där skräpet fick jag gärna läsa.

Strax därpå sköt han en hel hög pappersblad över åt mitt håll. »Du kan ta och se igenom vad det här är för slag,» sa han.

Ja, det behövde inte morbror be mig om två gånger, som det brukar stå i romanerna. Jag tyckte, att det var så högtidligt att få läsa ett manuskript, något, som sedan skulle tryckas. Jag bredde ut det översta bladet och började läsa.

Elisif. Skådespel på vers i fem akter och åtta tablåer. Detta och ingenting mer stod att läsa på första sidan.

Det var utmärkt vackert skrivet, riktigt präntat, så att det såg särdeles inbjudande och lovande ut.

På andra sidan fanns personlistan. Det var förfärligt långa och granna namn på kungar och riddare och biskopar och ädla damer och klosternunnor. De stora bokstäverna i synnerhet var vackert utsirade med många snirklar och krumelurer. Listan var så lång, att den fyllde hela bladet.

På den tredje sidan stod att läsa: *Första Akten. Första Scenen*., och sedan följde en mycket noggrann beskrivning på ett svenskt medeltidsslott. Där uppräknades loftsgångar och takkrön och portar och torn och trappor och en murgrönsklädd vägg. Alltsammans var så vackert och omsorgsfullt skrivet, att det hade kunnat skickas till boktryckarn med detsamma.

På fjärde sidan fick man veta namnen på dem, som uppträdde i första scenen. De var allesammans tyska landsknektar i kung Albrechts av Mecklenburg sold. De satt till bords ute på borggården, pokulerade och sjöng en *svensk* dryckesvisa.

Femte sidan började med landsknektarnas dryckessång. Den lydde så här:

I morgonens brand Med svärd i hand Vi tåga opp Mot bergets topp.

Sedan var det ingenting mer.

»Nå,» sa morbror, »har du funnit något?»

»Ja, här är början till ett skådespel, som heter Elisif,» sa jag.

»Ja, vad tror du, att det här är då?» sa morbror och pekade på ett par högar, som han hade gått igenom. »Det är också början på ett skådespel, som heter Elisif.»

»Men, morbror, är det ingenting annat?»

»Sannerligen jag tror, art det det är. Det är bara skönskrift.»

Nu sa jag någonting, som visst var mycket dumt.

»Är det morbror, som har författat det här?» frågade jag.

»Skäms du inte för art fråga om jag någonsin har förstört min tid med att pränta sådant här gyckel?»

Jag svarade, att jag trodde, att morbror kunde ha skrivit det för längesedan, då han bara var student eller skolpojke.

»Nå ja, om du äntligen vill veta det, så kan jag väl tala om för dig, att jag har fått det här paketet i dag med posten från Uppsala. Det är en av mina vänner där, som har varit förmyndare, eller vad jag ska kalla det, för en student, som aldrig har varit något annat än en rummelkurre och odåga, och nu har pojken gått och skjutit sig. De här papperen är visst hela kvarlåtenskapen, och nu skriver min vän och ber mig se igenom rasket för att säga om det duger någonting till.»

»Morbror,» sa jag, »vad hette studenten, som sköt sig?»

Men nu tyckte morbror, att jag hade fått veta nog. Han sa alldeles som överstinnan nyss, att det kunde vara detsamma med namnet.

Om de bara hade anat hur viktigt det hade varit för mig att få veta det!

Det blev inget mer samtal mellan morbror och mig, därför att husan kom in för att duka till middagen. Och det var väl, att hon kom, för jag hade blivit så skrämd, då också morbror talade om en student, som hade skjutit sig, att hela rummet dansade runt. Jag hade säkert svimmat, om jag inte hade fått gå in i barnkammarn och sträcka ut mig på soffan.

RESAN TILL UPPSALA

Fredag den nionde Maj.

På tåget mellan Stockholm och Uppsala.

Jag har stoppat ner dagboken i resväskan, därför att det gick så utmärkt bra att skriva i den i vintras, när jag reste opp till Stockholm. Och nu sitter jag i kupéhörnet med blyertspenna i hand och boken framför mig alldeles som då.

Men tänk, så mycket som har hänt sedan dess! Nu är dagboken så fullskriven, att jag är rädd för att om jag skulle råka ut för några äventyr i Uppsala, får jag knappast plats för dem.

Och ändå är det så mycket, som jag inte har skrivit om. När jag nu tittar igenom boken, så ser jag nog, att det står något om min student på var eller varannan sida, men annars är det fasligt många saker, som jag har gått förbi. Jag har inte berättat om en enda teaterpjäs, och jag har ändå varit ganska många gånger både på Operan och Dramatiskan. Första gången jag var på Operan, såg jag Arvid Ödman debutera som Pamino i Trollflöjten, och det tyckte jag var så roligt, därför att Arvid Ödman har gått i skola i Karlstad och har varit hemma på Mårbacka och hälsat på Daniel och Johan. (Trollflöjten var allt en bra tråkig opera. Det var bara musiken, som var vacker. Jag tycker, att någon borde ta och hitta på en ny handling, libretto heter det visst, till den musiken.)

Det är riktigt skamligt av mig, att jag har hoppat över så mycket. Inte har jag talat om den gentila supén hos moster och morbror, då det var en sådan mängd fint folk bjudna, och inte har jag berättat, att morbror Kristofer har varit oppe i Stockholm en hel vecka för att roa sig och att han bjöd oss allesammans på middag på Hasselbacken och åktur kring Djurgården. Det var ju förfärligt roligt, och det har jag inte sagt ett enda knyst om.

Moster Georgina har också många gånger varit ute och promenerat med oss barn, nu sedan det har blivit

ljust om eftermiddagarna. Hon har visat oss Haga med de lustiga Koppartälten, som inte alls är några tält, utan bara skärmar för de kungliga stallen och uthusen. Allra mest tyckte jag om det gamla slottet i skogen, som Gustaf III ämnade bygga, fast han aldrig hann längre än till källarvåningen. Nya kyrkogården har vi också sett och Solna och Karl XV:s port, som alls inte är någon port, utan bara en väg, som har blivit sprängd genom ett berg.

Jag skulle väl också tala om, att när vi var ute och åkte med morbror Kristofer, stannade vi på Djurgårdsslätten och såg på Kasperteatern, för morbror tycker, att den nästan är den roligaste teatern i Stockholm. Och vid Bellmansro var vi också framme och såg bysten, men den tyckte jag såg bra tung och klumpig ut. Den var inte alls så vacker som det Bellmansporträttet, som vi har hängande över klaveret hemma på Mårbacka.

Ett par gånger har jag också varit ute med moster och hälsat på gamla fröken Modensvärd på Pauvres honteux. Se, det är så, att fröken Modensvärd på Pauvres honteux var god vän med en gammal faster till morbror Oriel, som alltid kallades faster Beata, och faster Beata återigen var god vän med Fredrika Bremer. Men Fredrika Bremer, som måtte ha varit förfärligt snäll, stiftade ett frirum på Pauvres honteux med det villkor, att faster Beata skulle få bo där, så länge hon levde, och hennes vän fröken Modensvärd har tagit Fredrika Bremers frirum i arv. Fröken Modensvärd har inte bara fått frirummet i arv, utan också moster Georgina. Moster går mycket ofta ut för att se till henne, och fröken Modensvärd kommer också ofta till moster och sitter hos henne hela dagarna med sitt arbete. Hon broderar alltid på tyll, mycket vackert, och mittpå broderiet brukar hon sy en fluga, som ser så levande ut, att man alltid försöker att jaga bort den. Och det tycker fröken Modensvärd är så förfärligt roligt. Moster trivs så bra med de gamla fruntimmerna på Pauvres honteux, och hon säger ibland, att hon gärna skulle vilja bo där, då hon själv blir gammal, men det tycker jag allt skulle vara bra svårt för henne, så att jag blir så ledsen, då hon talar på det sättet.

Det är så mycket folk på tåget i dag, att kupén är alldeles full, och de pratar, så att det är riktigt svårt att hålla samman tankarna. Här bredvid mig på bänken sitter ett par flickor, som bara talar om hur lyckliga de är över att få komma till Uppsala på vårfesten. Och jag skulle också vara lycklig, om jag inte tyckte, att det är så hemskt, att min student har skjutit sig.

Jag vet det ju inte bestämt, men det är nästan omöjligt att tro något annat. Varför skulle annars fröken von K. ha gråtit inne hos överstinnan, och varför skulle överstinnan ha fått den idén att berätta just den där historien om de fyra studenterna, som säkert inte var så gammal, som hon sa, och varför skulle morbror samma dag få brev om en student, som hade skjutit sig? Nog måtte det finnas något sammanhang mellan allt det där.

Jag går alltid och undrar om det kan finnas någon annan förklaring, men jag kan inte låta bli att tro, att min student är död. Och jag är nästan rädd för att komma till Uppsala, för där får jag nog klart besked. Det är ändå skönt, så länge som en inte är riktigt säker om olyckan.

När jag steg på tåget i morse, tyckte jag alldeles, att jag såg en skymt av fröken von K., men det var en sådan trängsel, att jag inte riktigt kunde se om det var hon. Det vore väl ett gott tecken, om hon reste till Uppsala, för inte skulle hon fara på vårfest, ifall fästmannen vore död.

Nu ser jag ett rött slott oppe på en hög backe. Och reskamraterna plockar ner sina saker från hyllorna. Vi måtte redan vara i Uppsala. Tänk, vad tiden går fort, när man för dagbok!

Samma dag klockan sex på kvällen i doktorinnan Hedbergs förmak i Uppsala.

Daniel var nere vid stationen, då jag kom i förmiddags, och sedan följde han mig opp till doktorinnan Hedberg, som tog mycket vänligt emot mig och genast bad, att jag skulle säga tant. Hon undrade om jag

kom ihåg henne från Sunne-tiden, och jag sa, att jag mindes, att hon hade varit på farmors begravning och haft på sig en klänning av svart taft.

Det tyckte hon var märkvärdigt, men jag vet nog, att jag kom ihåg henne, bara därför att när jag hade strukit med handen neråt kjolen på taftsklänningen, så hade det pipit i tyget som en fågel. Och det hade jag tyckt så mycket om att höra.

Doktorinnan har en son och en dotter hemma. Sonen heter Adolf och är student, och dottern heter Cora, och jag tror visst, att hon ger musiklektioner. Bägge två är fullväxta (det finns ingen fjortonåring i Uppsala heller), och båda två är närsynta. Deras pincenéer sitter så besynnerligt fastklämda i det lösa skinnet över näsroten, och detta kan jag inte låta bli att titta på. Det är, som om de skulle se mer överlägsna och stränga ut, än när pincenén sitter på vanligt sätt, så att jag är mycket rädd för dem.

Doktorinnan har en tämligen stor matsal (den är inte hälften så stor som matsalen hos morbror Oriels), med matbord mittpå golvet och småbord och stolar utmed sidorna. Det är inte utan, att det ser litet slitet och fattigt ut hos henne, men det har väl blivit så, därför att det är så många studenter, som äter här. Hon har också ett förmak, som är litet, men mycket fint. Jag tror aldrig, att någon student har så mycket som stuckit sin näsa in i det förmaket.

Jag blev först bjuden på kaffe, och sedan satt vi en stund och förde en bildad konversation, som fröken W. ifrån Västerås skulle ha sagt.

Det var naturligtvis dumt av mig, men jag kände mig så förfärligt olycklig där oppe hos doktorinnan. Se, vi har ju hört så mycket talas om Uppsala hemma på Mårbacka, och alltid har det låtit, som om det skulle vara strålande och härligt och det bästa ställe i världen. Men här tyckte jag, att det bara var smått och trångt, och doktorinnan suckade så tungt, var gång hon talade om hur hon hade haft det i Sunne, att det riktigt gjorde ont i mig. Jag tror inte alls, att hon tyckte om att ha studenter i inackordering, och det tyckte säkert inte hennes barn heller, men de klagade inte, utan de såg ut, som om de inte gitte tänka på något så simpelt som studenter.

Men lyckligtvis varade inte den där konversationen så värst länge, utan Daniel reste sig och sa, att nu var det på tiden att göra sig i ordning för konserten.

Studentkonserten var utmärkt. Det var det vackraste jag har hört. Inte på Operan och inte i Katolska kyrkan heller har jag hört något bättre.

Det var också så förfärligt festligt på ditvägen.

Förut, när jag satt i de små rummen hos doktorinnan Hedberg, hade jag som sagt alls ingen känsla av att jag befann mig i Uppsala, i studenternas stad. Men då Daniel och jag gick oppför Carolinabacken och jag såg så många vita mössor omkring mig, och så mycket annat folk också, började det kännas på helt annat sätt.

Jag mötte flera utmärkt vackra unga flickor, som säkert var ditresta för vårfestens skull, och de uppvaktades av studenter, som såg alldeles lycksaliga ut över att ha dem vid sin sida. Där kom gamla herrar, som Daniel sa var professorer och som såg förlästa och roliga ut, just som om de var av ett annat slags folk än allt jag hade sett förut. Och så kom det flera trevliga, feta fruar, som alla studenter hälsade på, därför att de var värdinnor på deras mathål (det är så, som studenterna kallar de ställen, där de äter). En student kom fram till Daniel och var alldeles förtvivlad, därför att han hade fått besök av sin mamma och fyra systrar och sex kusiner, och nu hade han inte kunnat skaffa biljetter till konserten för hela den skaran. En annan student kom släpande oppför backen med en tjock gammal fru. Daniel visade mig på dem och sa, att den tjocka frun var en Munkbro-madam, som satt i sitt stånd och sålde ägg och grönsaker varenda dag hela året runt, för att

hennes son skulle få studera. Hon tog sig ledigt bara den dagen, då det var vårfest i Uppsala. Då reste hon hit, och då hade de så förfärligt roligt, sonen och hon.

Mitt i allt vimlet hörde jag någon, som ropade: »Tjohej. Selma, är du i Uppsala!» Det var Adolf Noreen, som kom med stora språng oppför backen för att hinna fatt oss. Han klappade om mig och nära nog kysste mig, för se, Noreenarna är så hjärtans vänliga alltid. Efter Adolf Noreen kom Erik Henrik Lindh ifrån Filipstad, som hade varit informator på Gårdsjö för Karl August Wallroth och nu bor tillsammans med Adolf och ska vara så oerhört kunnig och så sparsam och ordentlig. Där vid ingången träffade jag också Anders Lagerlöf, som är son till pappas kusin doktor Magnus Lagerlöf i Kristinehamn. Honom är jag god vän med, därför att han brukar komma till Mårbacka den sjuttonde Augusti, och jag blev glad att råka honom. Till sist kom också kusin Teodor Hammargren springande. Han skulle sjunga på konserten, för han har en så utmärkt vacker röst, men nu höll han på att komma för sent, så att han inte hade tid att stanna och hälsa, utan bara vinkade åt oss.

Alltsammans var så muntert och vackert. Och vädret var ganska bra. Allting var som det borde vara i Uppsala.

Just som vi skulle gå in, fick jag syn på fröken Ida von K. Den här gången var det ingenting att tveka om, utan det var alldeles säkert hon. Hon var i sällskap med en liten, ganska tjock gammal herre och en lång, vacker och ståtlig fru. Det var väl hennes föräldrar.

Fästmannen såg jag inte till, men jag blev glad i alla fall, för nu var jag ganska säker om att allt stod väl till med honom.

Jag önskar, att jag kunde tala om hur vackert det var att höra studenterna sjunga. Hur ska jag säga? Om man kunde tänka sig, att det funnes en skog, som hade blad av tunt stål, små, klingande blad på långa, dallrande skaft, och att det än komme en stark storm och än en svag vind, som satte de små stålbladen i rörelse. Jag undrar om det då skulle bli så, som studenterna sjunger.

Eller om det vore ett stort moln, som droge fram över himmelen och vore fyllt inte med regn, utan med toner, som strömmade ner över en, och man på samma gång hörde åskdunder och såge solsken?

Nej, jag kan nog inte beskriva hur det är att höra studentsång. Det får jag vänta med, tills jag blir gammal.

När vi sedan kom hem till doktorinnan, var det tid att äta middag. Alla de inackorderade studenterna var församlade i matsalen, och Daniel presenterade mig för dem, men jag kan inte minnas vad de hette. Jag har ju så svårt att komma ihåg namn. Jag satt vid samma bord som doktorinnan, och där satt också Daniel och Cora Hedberg och kusin Teodor Hammargren, för han är även en av doktorinnans inackorderingar.

Hela middagen talades det inte om något annat än hur det skulle bli med festen på eftermiddagen. Vädret hade ändrat sig och blivit mulet och blåsigt, och de flesta väntade, att det skulle bli regn. Men om det bleve regn, så skulle naturligtvis karnevalståget bli inställt och likaså festen i Botaniska trädgården, där det skulle ha hållits tal för våren av docenten Montan och sjungits av Allmänna sången och druckits punsch.

När vi hade slutat middagen, var det alltjämt lika obestämt med vädret. Somliga studenter påstod, att det skulle bli fest, även om det regnade en smula, men andra sa, att det var omöjligt. För vad skulle det kunna bli för en glädje med en karneval i regnväder?

Till sist erbjöd sig en hel del av inackorderingarna att gå ut och ta reda på hur det skulle bli och sedan komma tillbaka och ge besked. Och nog gick de sin väg, det gjorde de visst, men ingen av dem kom tillbaka, utan där satt vi, doktorinnan och Adolf och Cora och Daniel och jag, och bara väntade.

Det blev ju litet långsamt förstås, och när ingen kom, så sa Daniel, att han skulle gå ut och skaffa säkra underrättelser. Han skulle komma tillbaka så snart som möjligt.

Men tänk, att Daniel kom inte tillbaka, han heller! Klockan började lida mot fem, och då skulle festtåget sätta sig i rörelse, om det nu verkligen skulle bli något av med karnevalen. Till sist erbjöd sig Cora och Adolf Hedberg att gå ut och få klarhet i saken. Och de skulle naturligtvis komma tillbaka om bara ett par minuter.

Och de såg ju så förfärligt ordentliga och överlägsna ut, så att ingen kunde tänka sig, att det skulle gå med dem som med de andra. Men det gjorde det i alla fall. Klockan gick och gick, men de kom inte.

Doktorinnan Hedberg var verkligen så snäll och vänlig emot mig. Hon förstod nog, att jag var orolig för att inte komma med på vårfesten (det var ju egentligen för vårfestens skull, som jag hade rest till Uppsala), och när klockan nu slog fem, så lugnade hon mig med att tala om, att det ännu var god tid, därför att i Uppsala började ingenting förrän en kvart över den utsatta tiden.

Och för resten så var hon övertygad om att det inte skulle bli någon vårfest, annars hade nog någon av de utskickade kommit tillbaka.

Men när klockan blev fem minuter över fem, utan att någon syntes till, tyckte doktorinnan, att det vore bäst, att hon och jag ginge ut litet för att se efter hur det stod till. Och det gjorde vi.

Doktorinnan gick framåt mot Fyrisån, och när vi kom till Islandsbron, såg vi verkligen ett par utklädda komma springande. Den ena var klädd i röd trikå och den andra i blå, och de gjorde höga språng och hopp. Det såg riktigt muntert ut, och jag sa till doktorinnan, att om de där två ämnade sig till karnevalståget, så borde vi följa efter dem.

Men det ville inte doktorinnan. Hon ansåg, att det alls inte var lönt att springa efter de där galningarna. Hon var säker, att om det skulle bli något karnevalståg, så komme det nog att gå fram här på Ågatan.

Det var ganska besynnerligt, men det syntes inte en människa på gatan, där vi gick. Vi förundrade oss mycket, doktorinnan och jag, över att det var så folktomt. Vi var alldeles ur stånd att begripa hur det kunde komma sig.

Vi gick över Islandsbron, och sedan vandrade doktorinnan utför Västra Ågatan ner mot Flustret. Men inte där heller såg vi någon människa, som vi kunde fråga om karnevalen och vårfesten.

Rätt som det var, hörde vi bakom oss höga skrik och rop. Vi såg oss om, och då skymtade vi verkligen en stor folkhop långt oppåt gatan.

Doktorinnan trodde, att det var ett slagsmål. Hon ville rakt inte gå åt det hållet, utan hon fortsatte neråt Flustret.

När vi kom fram dit, så såg vi, att bord och stolar var utsatta i den stora trädgården utanför värdshuspaviljongen, men inte en enda gäst syntes till.

Då sa vi till varandra, doktorinnan och jag, att det var tydligt, att vårfesten var inställd, eftersom alla människor höll sig inomhus.

Vi gick i alla fall och drev på Ågatan en rätt lång stund, för där måste ju tåget gå fram, om det blev något. Men när vi hade gått där en halvtimme, så började det regna.

Då gick vi hem, och vi var fullt och fast övertygade om att både vårfesten och karnevalståget hade blivit

inställda för regnets skull.

När vi kom hem, fanns det inte en människa där heller. Jungfrun hade gått sin väg, och doktorinnan var tvungen att gå ut i köket och ordna med kvällsmaten.

Jag stod en stund i fönstret och tittade på regnet. Men eftersom jag ingen hade att tala med, så tyckte jag, att jag likaså gärna kunde plocka fram dagboken och skriva ner dagens händelser. Och nu har jag suttit och skrivit i soffhörnet i flera timmar.

Samma dag klockan tie på kvällen.

(Doktorinnan har bäddat åt mig på sin förmakssoffa, och jag ligger ganska bra där, men jag kan inte sova, därför att jag är förargad på Daniel. Det är bäst att skriva litet i dagboken, så att jag kan komma på andra tankar.)

När klockan hade blivit några minuter över nie, ringde det äntligen på tamburklockan.

Det var Cora och Adolf, som kom, och de blev så förvånade över att doktorinnan och jag redan var hemkomna. De trodde, att vi skulle vara ute med Daniel på någon sorts kolifej.

Ja, det blev långa förklaringar och så mycket beklagande över att vi varken hade fått se karnevalståget eller vårfesten.

Doktorinnan frågade förstås varför de inte hade kommit tillbaka och gett besked, och de skyllde på Daniel. Så snart som de hade kommit ut på gatan, hade de mött utklädda figurer och förstått, att det skulle bli karneval. De hade just ämnat vända och ge oss bud, då de hade mött Daniel, som hade sagt, att han var på väg hem till doktorinnan för att hämta henne och mig till vårfesten.

Själva hade de först stått och sett på karnevalståget, och sedan hade de gått till Botaniska trädgården och varit med om vårfesten. Docenten Montan hade talat så utmärkt vackert om våren i naturen och våren i människans sinne.

Doktorinnan frågade om det inte hade varit svårt med regnet.

Å, det hade ju inte varit något så farligt regn. Visst hade de fått stå med paraply, men det hade de glömt för det vackra, som de hade hört. Ärkebiskop Sundberg hade hållit ett kraftigt tal, och sångarna hade varit gudomliga. De hade sjungit *Ack, har härligt majsol ler*, så att man hade glömt både regn och kyla.

De var riktigt uppspelta och inte alls så där stela och tysta som förut på dagen.

Så att nu vet jag då, att det har varit vårfest, men varför inte Daniel kom och hämtade mig, det förstår jag inte. Han har inte visat sig här vid kvällsvarden heller.

Jag tycker nog, att jag kan ha rätt att vara litet förargad på honom.

Lördagen den tionde Maj. Klockan tie på kvällen i doktorinnans förmakssoffa, alldeles som i går.

(Teodor Hammargren har sagt, att det kan hända, att jag får serenad i natt. Och jag är så rädd för att jag inte ska vakna, så att jag sitter och skriver för att inte somna. Tänk, om det skulle gå med mig som med den flickan, som de sjunger om i Gluntarna: »För att väcka denna flamma fordras minst en domsbasun.»)

Så snart som Daniel och de andra inackorderingarna kom in till frukosten, så blev det förstås tal om vårfesten. Och jag tyckte ju, att jag hade rätt att vara litet ledsen på Daniel, så att jag frågade honom genast

varför han inte hade kommit och hämtat doktorinnan och mig, såsom han hade lovat.

Men då blev det annat av. Strax efter fem hade Daniel varit här för att hämta oss, men då han kom, hade vi redan varit utgångna. Så att felet var vårt och inte hans.

När vi inte höll oss hemma och väntade på honom, hade han trott, att vi hade gått före på vårfesten, och så hade han skyndat efter dit.

»Men vi visste ju inte om det skulle bli någon vårfest,» sa jag. »Vi trodde hela tiden, att den hade blivit inställd, därför att det regnade.»

»Såg ni inte karnevalståget heller?» sa Daniel.

»Vi såg ingenting,» sa jag.

»Men alla de utklädda, som sprang på gatorna, innan tåget satte sig i gång?»

»Jag såg bara två utklädda,» sa jag, »och på hela gatan fanns inte en människa, som vi kunde fråga.»

»Var gick ni då?» sa Daniel.

»Vi gick på Ågatan.»

»Å, Herre Gud!» sa Daniel. Han tyckte visst, att doktorinnan och jag hade varit så dumma, att det inte var till att tala om. »Jaså, ni gick på Ågatan! Kunde ni inte förstå, att det var så folktomt där, därför att människorna var ute och såg på karnevalen?»

»Vi trodde, att karnevalståget skulle komma den vägen,» sa jag.

»Men visste ni inte, att festen skulle vara i Botaniska trädgården? Inte kan man komma dit, om man går på Ågatan! Men jag tycker ändå, att ni borde ha sett början av tåget.»

»Ja, vi såg en folkhop på långt håll och hörde rop,» sa jag, »men vi trodde, att det var ett slagsmål.»

»Herre Gud!» sa Daniel än en gång.

Det hördes på honom, att han var ganska förargad. Han hade gjort sitt, och jag hade bara mig själv att skylla, som inte hade suttit tåligt inne och väntat på honom.

Det är besynnerligt, att jag alltid ska bära mig galet åt, när Daniel och jag är tillsammans. Den som bara kunde vara så där lugn och säker, som han alltid är!

Men nu vill jag inte klaga mer över den misslyckade vårfesten, för hela dagen i dag har jag haft utmärkt roligt och fått lära så mycket och se så mycket. Jag är allt så belåten, att jag har fått komma till Uppsala, så det kan jag inte beskriva.

Själva frukosten var ju inte vidare rolig förstås, för då frågade alla studenterna hur jag hade haft det på vårfesten, och när de fick höra, att jag alls inte hade varit med om den, så blev det ett sådant beklagande.

De medgav visst, att de allihop hade lovat att komma tillbaka och berätta om det skulle bli fest i Botaniska trädgården och att de hade skolkat, men de hade ju sett Daniel stå ute och se på tåget, och hur kunde de då tänka sig, att inte jag skulle ha blivit underrättad?

Men de tycktes allt känna sig litet skuldmedvetna och skamsna, för flera av dem frågade vad jag skulle roa mig med i dag, och kusin Teodor Hammargren sa, att han ämnade ställa om, att jag fick serenad. Det skulle

väl vara en tröst för mig, kan jag tro.

Det såg allt ut, som om Daniel också skulle ha känt sig litet ångerköpt, för han föreslog, att han och jag skulle gå ut och titta på domkyrkan. Och kanske att Cora och Adolf också tyckte, att de hade varit litet försumliga, för de sa, att de ville gå med, och de var sedan så vänliga och trevliga under hela vandringen.

Nere på gatan råkade vi Anders Lagerlöf ifrån Kristinehamn, och när han hörde vart vi ämnade oss, följde han med, han också. Och det var riktigt bra, att han kom med, för han vet allting och har ett så förskräckligt gott minne. Han ska bli läkare, han som Daniel, men de andra studenterna säger, att han säkert aldrig får tid att ta läkarexamen, för han måste till en början läsa igenom varenda bok, som finns på Carolina Rediviva.

Uppsala domkyrka är bra ståtlig. Den är så ståtlig, att jag knappt vet om jag vågar skriva något om den. Det blir väl för barnsligt.

Den är mycket större än kyrkorna i Stockholm och byggd på ett helt annat sätt, så att när man träder in i den, blir man stående och drar djupt djupt efter andan. Åtminstone gjorde jag det.

Anders Lagerlöf sa (och det har han väl läst någonstans), att när man kom in i domkyrkan, så kände man genast, att de, som en gång byggde den, i slutet av tolvhundratalet, de tänkte inte på möda eller kostnad, de tänkte bara på att resa ett hus, som skulle vara en värdig bostad för Gud. Och när Anders sa detta, så tyckte jag alldeles, att jag kände, att Gud fanns där. Han svävade omkring oppe i valven och såg ner på oss, fastän vi inte kunde se honom.

Jag har aldrig förr kommit in i någon kyrka, där det så tydligt märktes, att Gud var närvarande, men detta var också den första katedral, som jag har sett.

(Katedral är ett bra vackert ord.)

Det var ju lördag förmiddag, så att det var ingen gudstjänst. Kyrkan stod tom så när som på oss fem och kyrkvaktarn, som visade oss omkring, men det var ändå så högtidligt. Jag hade kunnat stå stilla där inne och bara tänka på Gud hur länge som helst.

Anders talade om för mig hur det gick till förr i världen, när en sådan här stor kyrka byggdes. Det hade varit hela lag med arbetare, som hade hållit på att mura och hugga sten i tjuge, ja, i femti och hundra år, innan de blev färdiga. Och han sa, att man aldrig kunde bygga vackra kyrkor numera, därför att man hade så bråttom och inte skötte sitt arbete med samma kärlek, som de gjorde förr i världen.

Anders har säkert rätt, och jag tänkte för mig själv, att de måtte ha varit bra lyckliga, de, som fick hålla på att bygga en katedral hela sitt liv. Det tror jag, att jag skulle vilja göra ännu hellre än att skriva romaner.

Tänk, jag, som hade gått och väntat på att Gud skulle straffa mig för att jag inte hade bekant min tro på honom om påskaftonen! Liksom om Gud skulle vara så småaktig! Nej, den där rädslan för Gud försvann i samma ögonblick, som jag kom in i katedralen. Då förstod jag, att allt, som jag förut hade tänkt om Gud, det var bara barnsligt och enfaldigt.

Men det gick förstås inte an att bara stå stilla på en fläck och fundera, för kyrkvaktarn var ivrig att visa oss allt märkvärdigt, som var att se i katedralen.

Vi gick också igenom hela kyrkan och tittade på den vackra predikstolen och den ståtliga altarprydnaden och allt annat, som fanns där. Vi såg Erik den heliges skrin och Gustav Vasas stora gravvård, där han vilar mellan sina två gemåler. Och vi såg gravkor, där Sturar och Banérer och Oxenstiernor och de Geerer sov den sista sömnen.

Kyrkvaktarn var mycket snäll och talade om allt sevärt, och vad han inte hade reda på, det visste Anders Lagerlöf.

Här låg Jakob Ulfsson, som hade grundat Uppsala universitet, och här låg S:a Birgittas föräldrar, och här låg Hornar och Bielkar och den store Linné och Johan III och Katarina Jagellonica.

Jag har aldrig tyckt så mycket om Sverige, som jag gjorde här i domkyrkan.

Jag kan ju inte riktigt tala om hur det var, men jag blev så rörd, därför att jag hörde talas om så många, som hade varit duktiga och uträttat storverk.

Och det var så vackert att tänka på att de fick ligga i det templet, där Gud bodde. Det var deras belöning för att de hade tjänat honom och sitt land.

Jag blev allt så styrkt och uppmuntrad av besöket i domkyrkan, jag blev som en annan människa. Jag ville bra gärna tjäna Gud och tjäna Sverige, jag likaväl som de store män och hjältar, som var begravna där.

(Nu hinner jag inte skriva mer, därför att doktorinnan öppnar dörrn och säger, att hon hör, att sångarna samlar sig nere på gatan.)

Söndag morgon.

På tåget mellan Uppsala och Stockholm.

Ja, nu ska jag försöka räkna opp allt, som jag såg i går eftermiddag, men det blir inte lätt, för det var inte mer och inte mindre än en hel stad.

När vi hade ätit middag i går oppe hos doktorinnan Hedberg, föreslog Daniel, att vi skulle gå ut återigen, för det var ju bra mycket, som jag inte hade hunnit se, och jag hade inte lång tid på mig, därför att jag skulle resa min väg nästa morgon.

Det gjorde vi alltså, och vi hade inte gått långt, förrän vi råkade Adolf Noreen och Erik Henrik Lindh, som slog följe med oss. Och när Adolf hörde, att vi var ute för att se på stan, så blev han så livad och sa, att nu när han var med, så skulle han nog se till, att jag fick ordentligt reda på alltsammans.

Och så undervisade Adolf mig och sa, att där i Uppsala skulle man komma ihåg att alltid räkna till fyra. Då var de förnämsta stadsdelarna fyra: Kungsängen, Svartbäcken, Fjärdingen och Luthagen.

De märkvärdigaste byggnaderna var också fyra: Domkyrkan, Slottet, Gustavianum och Carolina Rediviva med biblioteket.

Fyra mindre byggnader var också så betydande, att jag måste lära mig att känna igen dem. Det var ärkebiskopshuset, Geijershuset, Värmlands Nations hus och Bondkyrkan.

Vi hade så roligt åt Adolf och hans fyrtal, men han höll i med sitt och förde oss omkring och visade oss, att han hade ratt. Och sannerligen var det inte märkvärdigt hur bra man lärde sig allting efter hans metod.

Det fanns ju många gator i Uppsala, men egentligen var det bara fyra, som man behövde ha reda på, då man var där på ett kort besök: Vaksalagatan, Drottninggatan, Östra och Västra Ågatorna.

Över Fyrisån fanns det fyra broar, som jag måste lära mig: Dombron, Nybron, Islandsbron och Järnbron.

Vidare hade staden fyra torg: Stortorget, Gamla torget, Vedtorget och S:t Eriks torg, fyra parker och

planteringar: Odinslund, Carolinaparken, Botaniska trädgården och kyrkogården, fyra stora restauranger: Gillet, Gästis, Flustret och Rullan, förutom många många små.

Den hade också fyra märkvärdigheter: »Drottning Kristinas klocka», Sturefängelset, S:t Eriks källa och de klippta granarna i Botaniska trädgården.

Ja, det fanns ju förstås så mycket mycket mer: lärosalar och institut och sjukhus och museer. Adolf indelade dem alla, så att det blev fyra av vart slag, men jag hinner inte räkna opp dem, därför att det är något mycket viktigt, som jag måste skriva om, innan jag kommer fram till Stockholm.

Jag vill bara nämna, att Adolf lärde mig, att i Uppsala finns det en sak, som är ensam och oförliknelig, utan någon annan, som kan nämnas samtidigt. Det är Codex argenteus, biskop Wulfilas bibel, tryckt med guld- och silverbokstäver på purpurpergament, som förvaras i universitetsbiblioteket på Carolina Rediviva. Han nöjde sig inte med att tala om, att den fanns, utan jag måste också in i biblioteket och se den.

Adolf kommer nog att bli en utmärkt skolmagister, det kan jag slå mig i backen på.

Allra sist bjöd Daniel på kaffe med goda kakor på Flustret. Det var vackert väder, så att vi kunde sitta ute i trädgården, och jag kan inte beskriva hur skönt det var att få vila litet. Se, när man på förmiddagen har blivit undervisad av Anders Lagerlöf och på eftermiddagen av Adolf Noreen, så känns det allt efter både i huvudet och i kroppen.

Jag var bra glad, att Daniel och Adolf och Erik Henrik Lindh också tycktes vara nöjda att sitta stilla en stund. Det blev verkligen så trevligt, därför att medan de nu hade strövat igenom hela staden, så hade de kommit att påminna sig alla möjliga Uppsalahistorier om förlästa och konfysa professorer och muntra och slagfärdiga studenter, som de gav sig till att berätta för mig.

Ja, vi hade så roligt, att folk la märke till oss, och snart kom flera studenter, som var bekanta med Daniel eller Adolf, och slöt sig till oss. Daniel bjöd på punsch och sodavatten, och det blev ett sådant pratande. Jag fick höra så mycket om tentamina och om kuggningar och om rättvisa och orättvisa betyg och om vackra Uppsalaflickor och om nationsbaler, så att jag tyckte, att jag riktigt kom in i Uppsalalivet.

Vi satt som sagt ute i trädgården, och vid ett bord inte långt från vårt upptäckte jag fröken Ida von K. i sällskap med den tjocka herrn och den ståtliga frun, som jag trodde var hennes föräldrar. Det satt också en student med vid bordet, men han vände ryggen åt mig, så att det dröjde en stund, innan jag kunde se om det var fästmannen eller någon annan.

Men rätt snart vände han ansiktet åt mitt håll, så att jag såg, att det verkligen var min student. Och livslevande var han, men jag hade heller inte trott något annat, sedan jag såg, att fröken von K. for till vårfesten. Därför visade jag heller inte den minsta bestörtning, då jag nu fick se honom.

Studenterna vid vårt bord hade kommit in på ett nytt ämne. De hade börjat tala om domkyrkans restaurering, som ärkebiskopen var så intresserad av, och disputerade nu alldeles vilt om den skulle hållas i fransk eller tysk stil. Det var mycket välkommet för mig, för nu var det ingen av dem, som gav akt på att jag ständigt och jämt tittade över till grannbordet.

Lika roligt, som det var hos oss, likaså tråkigt var det borta hos de andra. De satt och läppjade på var sin kopp kaffe, men jag kunde inte märka, att de sa någonting. De hade varken kakor eller punsch framför sig på bordet, utan bara en slät kopp kaffe.

Min student satt så besynnerligt framåtlutad. Ansiktet var nästan nere vid bordskivan. För mig såg det ut, som om han skulle vara så sjuk, att han inte ens orkade hålla sig upprätt.

Erik Henrik Lindh brukade alltid sitta tyst och låta de andra prata, och han gjorde så nu med. Men han hade nog ögonen med sig i alla fall, och jag märkte allt, att han flera gånger tittade över till de tysta människorna vid grannbordet. Rätt som det var, böjde han sig fram mot Daniel, som satt bredvid honom, och talade med låg röst för att inte störa det livliga samtalet om restaureringen.

»Det blir nog ingenting av med förlikningen,» sa han och gjorde en försiktig rörelse över åt andra bordet.

»Förlikningen?» sa Daniel lika lågt och kastade nu också en blick över till grannarna. »Hur menar du?»

»Har du inte hört,» sa Lindh och sänkte rösten än mer, »att hans föräldrar har kommit från Kristiania för att ställa allt till rätta och att de övertalade fästmön att följa med hit till Uppsala?»

»Skål, Erik Henrik!» ropade en student, som satt mittemot honom på andra sidan bordet, så att Lindh blev avbruten. Och det var riktigt val, för jag kände, att jag hade blivit eldröd om kinderna. Tänk, att för det första få höra, att fröken von K:s förlovning var uppslagen, och för det andra, att det gamla paret vid nästa bord skulle vara min students föräldrar! Jag blev så häpen, att jag säkert hade ropat något om att Lindh misstog sig, om jag inte hade fått litet tid till besinning. Jag hade ju gjort opp för mig, att min students far skulle vara en prins, lång, ståtlig och vacker liksom Karl XV eller Oskar II. Men den där gamla herrn vid andra bordet, han var ju närmast lik kryddkrämarn, som hade bod i hörnet mellan Klarabergsgatan och Strandgatan. Det fanns ingen möjlighet att tro, att han någonsin hade varit en prins.

Jag hade allt missräknat mig, jag, och det grundligt också. Och det gjorde ont i mig, att min student inte var annat än en vanlig människa.

Men jag tyckte förstås om honom i alla fall, och att hans förlovning var uppslagen, det blev jag ju glad att höra. Inte för att jag trodde, att han nu skulle komma att tycka om mig, men fröken von K. såg inte snäll ut. Jag hade aldrig tyckt, att hon vad god nog åt honom.

Erik Henrik Lindh hade en liten stund följt med dispyten om domkyrkan, men snart böjde han sig åter ner mot Daniel.

»Men du har väl ändå hört, att han vill slå om och bli präst?» sa han.

»Jo,» sa Daniel, »det har jag visst hört. Skada på karl för resten. Teodor Hammargren, som har gått på samma kollegier, påstår, att han kunde ha blivit något riktigt skarpslipat. Justitieråd för det första.»

»President i Svea hovrätt eller vad katten du vill för fina saker,» sa Lindh.

»Det ska ... sitta som fattig pastorska ute på bondlandet, när man har räknat på att bli presidentska eller justitierådinna,» sa Daniel. »Jag undrar inte på att hon slog opp.»

»Hon trodde kanske, att hon skulle få honom ifrån läseriet, när hon bröt förlovningen,» sa Lindh. »Hon ville kanske skrämma honom.»

»Kanske det,» sa Daniel. »Men hon gjorde förstås ont värre.»

»Ja, han hade nog fått en hård stöt förut, och nu kom detta till,» sa Lindh.

I detsamma som Lindh sa detta, reste sig de fyra, som satt vid grannbordet. Daniel och Lindh och Adolf och flera studenter, som kände min student, reste sig, när han gick förbi, och hälsade på honom och hans sällskap. Min student och de, som var med honom, hälsade tillbaka, men de liksom ökade farten. Det såg ut, som om de raskt ville komma bort från alla dessa, som var så muntra och uppsluppna.

Jag satt inte så, att jag hann att se mycket av min student, men efter den lilla glimt jag fick av honom såg jag, att han var alldeles förändrad. Han var mager och hopsjunken, och det fanns ingen glans i ögonen. Han måste vara gruvligt olycklig.

Och mig såg han förstås inte.

Jag hade en sådan lust (och jag skulle säkert ha gjort det, om inte fröken von K. hade varit med) att springa fram och hälsa på honom och fråga om han inte kom ihåg den lilla Värmlandsflickan, som han hade varit så snäll mot i julas på tåget. Jag tror, att han skulle ha tyckt om det.

Men nu gjorde jag det inte.

Vi gick hem rätt snart för att komma i tid till kvällsvarden hos doktorinnan. Jag hade allt bra gärna velat fråga Daniel eller någon annan i Uppsala vad det var för olycka, som hade hänt min student, eftersom han var så förändrad, men jag tordes inte. Alltsedan jag hade sett honom, var jag så rädd för att komma i gråt, bara jag nämnde hans namn. (Se, jag har alltid så förfärligt lätt för att bli rörd, och i synnerhet när det är fråga om honom.)

Ack, om jag ändå hade fått säga honom ett ord! Jag har en sådan känsla av att han är med på tåget i dag, och för var gång som någon öppnar dörrn till kupén och kommer in, så väntar jag, att det ska vara han. Men han kommer inte.

Om jag åtminstone kunde reda ut hur alltsammans hänger ihop!

Varför berättade överstinnan H***** historien om studenten, som hade blivit vansinnig och skjutit sig, och varför sa hon, att pojkar kan ställa till så mycket elände?

Men kanske att han i alla fall hade varit med om den olyckliga Stockholmsresan?

Kanske att han var en av de tre, som hade sovit i det lilla rummet på hotellet? Kanske att han var den, som hade hittat på att kratsa kulorna ur revolvern?

Kanske att han hade blivit så förtvivlad efteråt, att han ville bli präst liksom för att göra bot?

Men fröken von K. hade väl inte velat höra talas om att han skulle bli präst, utan hade slagit opp förlovningen. Och det hade förstås ökat på olyckan.

Ja, det kan vara möjligt, att det hänger ihop på det sättet. Men jag vet ju ingenting. Jag är så rädd för att göra mig inbillningar. Det har jag ju så förfärligt lätt för. Tänk bara, hur säker jag har varit på att min student var son till en prins!

Ja, nu ser jag, att vi snart är framme i Stockholm, så att det är slut på Uppsalaresan.

Jag är så tacksam mot doktorinnan Hedberg, som bjöd mig till Uppsala, och mot Cora och Adolf, som var så vänliga mot mig hela andra dagen, och mot Teodor Hammargren, som gav serenad för mig, och mot Anders Lagerlöf, som visade mig domkyrkan, och mot Adolf Noreen, som lärde mig hela Uppsala, och mot Daniel, som bjöd mig på studentkonsert och fick ha så mycket besvär för min skull.

När Daniel följde mig till tåget, så sa han, att det hade varit riktigt roligt att ha mig där i Uppsala ett par dar.

Jag blev så förvånad. Jag kunde inte begripa vad som hade tagit åt Daniel. Men det gjorde mig gott att höra.

BUDSKAP FRÅN MÅRBACKA

Tisdag 13 Maj.

I förmaket hos morbror Oriels.

I går var det kungakröning här i Stockholm, men det regnade, så att vi fick inte se något av ståten. Men jag är i alla fall glad åt den där kröningen, därför att faster Lovisa kom opp till Stockholm fördenskull.

För faster Lovisa själv tror jag inte att det var roligt alls. Hon fick ingenting se av kröningståget, hon heller, och det måtte ju ha varit en stor missräkning för henne, som hade kostat på sig hela Stockholmsresan bara för att få se de kungliga.

Hon hade köpt sig en utmärkt vacker sommarkappa i Karlstad och en vit hatt, som var klädd med tyll och rosenknoppar, men den finessen var det ju ingen som la märke till, när hon hela tiden måste stå och hålla paraply över sig.

Men för mig var det en välgärning, att hon var här. Jag visste inte alls om, att faster skulle komma, förrän jag var återkommen från Uppsala på söndags förmiddag. Då låg det brev från mamma och väntade på mig, och i brevet stod, att faster ämnade fara opp till Stockholm för att se kröningen och att hon skulle vara här lördags kväll.

Mamma skrev också, att faster skulle bo vid Klarabergsgatan hos en familj, som var bekant med fru Hedda Hedberg, och det var ju bra, för det var bara några steg från Klara Strandgata numro 7.

Jag var allt ganska trött efter Uppsalaresan, och ledsen var jag också, så att jag blev inte så värst glad över att faster hade kommit till Stockholm. Jag hade helst velat lägga mig på en soffa och sova ut efter alla strapatserna.

Men nu satte jag förstås på mig kappa och hatt och gick ut för att ta reda på henne.

Jag fann henne en trappa opp i ett litet, lågt hus. Strax innanför tamburen låg ett ljust och vackert rum, och där stod faster framför spegeln och provade den nya vårkappan och hatten med rosenknopparna.

Jag blev så förvånad, att jag stannade på tröskeln. Aldrig förr hade jag tänkt på att faster Lovisa var vacker, men det tyckte jag att hon var, när jag nu såg henne. Det var inte nog med att hon var vacker, utan jag kände, att hon förde med sig så mycket kärt. Det är väl dumt att säga det, men jag tyckte, att hon förde med sig hela Mårbacka.

Hon hade så mjuka kinder och så snälla ögon och så små, feta händer. Hon kunde inte vara kommen från något annat ställe i världen. Det syntes, att hon var från Mårbacka.

Hon var ju så snäll, att hon aldrig kunde bli ond, och hon gjorde sig aldrig bekymmer för något svårt eller allvarsamt, utan bara för småsaker. Och hon visste ingenting om elakhet eller hårdhet eller om allt det farliga och grymma, som man kunde råka ut för i en stor stad som Stockholm.

FRÖKEN LOVISA LAGERLÖF

Hon var bara ett Mårbackabarn och ingenting annat, ett gammalt, snällt Mårbackabarn.

Och ett Mårbackabarn var ju jag också, fastän jag inte på långt när var så snäll som faster. Och om bara några veckor skulle jag nu få komma hem igen!

Det var en så stor tröst. I slutet av Maj skulle jag få fara tillbaka till Mårbacka. Jag hade haft mina tankar på annat håll, jag hade nästan glömt, att Mårbacka fanns. Tänk, vad det var väl, att faster Lovisa var kommen

till Stockholm, så att Mårbacka stod opp igen i mina tankar!

Där skulle jag glömma allt, som hade gjort mig bedrövad, där skulle jag åter bli lycklig och glad, för på Mårbacka, där fanns inga sorger.

INNEHÅLL.

Digitaliserad av Litteraturbanken.

Konverterad av Arkivkopia och publicerad på https://arkivkopia.se/sak/littbank-LagerlofS_Dagbok.

Filen skapad 2018-12-13 18:45:04.515655